

Jág₁ Dse₃ quió'₅ Diú₄ a₂ca₂tó'₂ San Juan₅₄ ne₄ Si₂

Jág₁ quió'₅ Diú₄ a₂lín₅ dsa₂ mi₂güíg₃

1 ¹Lia'₂ con'₂ le₂'uig₅₄ jme₁ca₂rë₃lióg₃, jme₁ma₂chan₂ i₂té'₂ Jág₁;
jaun₂ i₂'éi₂ i₂lín₅ Jág₁ né₃, jme₁'ein₅₄ quian'₅₄ Diú₄; Diú₄ bá₄
jme₁lín₄ jáñ₃. ²Jaun₂ lia'₂ con'₂ le₂'uig₅₄, 'éi₂ né₃, jme₁'ein₅₄ quian'₅₄
Diú₄. ³Të₂le₃ quian'₅₄ 'éi₂ bá₄, ca₂lë₃ ca₂le₃jé₃ 'e₂ a₂cha₂; ca₂lia'₂ 'i₁caun₂
tsá₃ ca₂rë₃chá₃ jua'₅₄ tsá₃ ca₂jmo₃ 'éi₂.

⁴Ja₁con₂ 'éi₂ bá₄ já₅ bí₂ a₂le₃chan₂ dsa₂; bí₂ jaun₂ né₃, lé₅ Si₂ a₂tág₅
ja₁con₂ dsa₂ mi₂güíg₃. ⁵Tág₅ Si₂ jaun₂ jé₄ qui₁né'₃, la₁ qui₁né'₃ né₃, tsá₃
ma₂ca₂tió'₃.

⁶Ca₂rë₃chán₃ jan₂ dsa₂ i₂chen₄ quián₅ Diú₄, i₂chen₂ Juan₅₄. ⁷Ca₂guain₃
ca₂jáng'₃ jág₁ dsau₅ të₂le₃ quió'₅ 'éi₂ i₂lín₅ Si₂, ia₁jaun₂ të₂le₃ quian'₅₄
jág₁ dsau₅ a₂jáng'₅ né₅, le₃'én₂ ca₂le₃jín₃ dsa₂.

⁸On₃jua'₅₄ Juan₅₄ 'éi₂ i₂jme₁lín₄ Si₂; jnia'₅₄ con'₂ i₂jáng'₅ jág₁ dsau₅ bá₄
jme₁lín₄, jui₁lia'₂ le₃quió'₅ Si₂.

⁹Jme₁ma₂guán₂ i₂lín₅ Si₂ të₃dsón'₂, a₂tág₃ ja₁con₂ le₂jan₂ le₂jan₂ dsa₂
mi₂güíg₃.

¹⁰I₂'éi₂ i₂lín₅ Jág₁ jme₁'ein₅₄ mi₂güíg₃; jaun₂, o₁jnia'₅₄ ca₂lë₃ mi₂güíg₃
të₂le₃ quian'₅₄ 'éi₂, tsá₃ ca₂rë₃cuig₅ dsa₂ mi₂güíg₃.

¹¹Guain₃ jín₄ dsa₂ go₅₄, la₁ dsa₂ go₅₄ né₃, tsá₃ ca₂guei₃.

¹²La₁ia₁ i₂con₂ ca₂guei₃, i₂ca₂rë₃'én₂ të₂le₃ quió'₅, dsa₂ 'éi₂ né₃ ca₂cué'₃
bí₂ a₂léin₂ chi'₂-guein₂ quián₅ Diú₄.

¹³Jui₁lia'₂ chi'₂-guein₂ 'éi₂, on₃jua'₅₄ ca₂rë₃cháin₃ lia'₂ con'₂ lé₅ jmi₄
dsa₂ mi₂güíg₃, on₃ gué'₂ lia'₂ con'₂ lé₅ dsí₅ dsa₂ mi₂güíg₃, on₃ gué'₂ lia'₂
con'₂ lé₅ dsí₅ jan₂ dsa₂ né₂, ton'₂ ca₂rë₃cháin₃ le₃quió'₅ Diú₄ bá₄.

¹⁴I₂'éi₂ né₃ i₂lín₅ Jág₁, ca₂can₃ nj₄ dsa₂ mi₂güíg₃, ca₂guá₂ jé₄ quián₂
jniog₄. Jnia'₅₄ né₃ ma₂ca₂jag₅₄ a₂co₂'né'₅ quió'₅, co₂'nió'₄ a₂co₂'né'₅ quió'₅
jan₂ tan₅₄ Ja₁ñi'₅₄ Diú₄, i₂já₅ ja₁con₂ Jmei₂, rë₂rin₅ a₂dse₃ dsí₅, a₂rë₂ti'₅₄
né₃.

¹⁵Ca₂jáng'₃ Juan₅₄ jág₁ dsau₅ të₂le₃ quió'₅ 'éi₂, ca₂juá'₂ tiá₂:

—I₂la₂ bá₄ 'éi₂ i₂'ín₅ jniá₂, lia'₂ con'₂ jme₁ca₂juá'₃: “I₂já₅ cang₂ gué₄
con'₂ gué₄ jniá₂, dsein₅₄ gué₄ con'₂ gué₄ jniá₂, ia₁ jme₁ma₂chain₂ jniá₅
gué₄ con'₂ gué₄ jniá₂.”

¹⁶Ca₂le₃jág₃ bá₄ jniog₄ ma₂qui₂ma₂guéi₂ a₂tson₂ a₂dse₃ dsí₅ 'éi₂, caun₂
qui₂jme₂gu'₅₄ bá₄ Diú₄ jniog₄ lia'₂ i₂gú'₃.

¹⁷Ca₂ñag₂ jniog₄ Si₂ 'Éi'₃ të₂le₃ quian'₅₄ Moisés, la₁ia₁ të₂le₃ quian'₅₄
Jesucristo bá₄ ca₂já₃ a₂dse₃ dsí₅ Diú₄, ca₂rë₃ti₃ jág₁ dsau₅ né₃.

¹⁸Lia'₂ 'i₁jan₂ tsá₃ 'ein₂ ma₂jín₂ Diú₄ lia'₂ 'i₁cón'₂; la₁ia₁ Ja₁ñi'₅₄ i₂jan₂
tan₅₄ 'éi₂ quiáiñ₅, i₂'en₅₄ ja₁con₂ Jmei₂, i₂'éi₂ bá₄ ma₂jmo₃ jág₁ dsau₅ 'a₂
lia'₂ lín₅ Diú₄.

Jáng' ₅ jág₁ dsau₅ Juan₅₄ i₂chon₅ dsa₂ jmig₂,
 jui₁lia'₂ i₂'ein₂ 'éi₂ Jesucristo
(Mateo 3:11-12; Marcos 1:7-8; Lucas 3:15-17)

¹⁹ Jaun₂ le₂la₂ jág₁ a₂ca₂jáng' ₃ Juan₅₄ jme₁ca₂chen₃ dsa₂ can'₅₄ quián₅ dsa₂ judíos i₂tion'₅₄ Jerusalén ca₂chein₃ jme₂dsa₂ quiain'₅₄ levitas ne₄ Juan₅₄, a₂i₁ηag₁₂ i₂'ein₂ 'éi₂.

²⁰ 'Éi₂ né₃ ca₂jmo₃ jág₁ lia'₂ rë₂jiá₃, ca₂juá'₂:
 —On₃jua'₅₄ jniá₂ líng₅ I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄.

²¹ Jaun₂ ca₂ηag₃ táng₃ dsa₂:
 —¿'Ein₂ 'ne₂ jaun₂? ¿'Ne₂ líng' ₅ Elías i₂jme₁'é₂ jág₁ o₄quió'₄ Diú₄?
 Jaun₂ ca₂juá'₂ Juan₅₄:
 —On₃jua'₅₄ 'éi₂ jniá₂.

Dsi₂juí₅ le₂jaun₂ bá₄ ca₂ηag₃ táng₃ dsa₂:
 —¿On₃ bá₄ 'ne₂ líng' ₅ i₂'é₂ jág₁ 'éi₂, i₂lé₅ jág₁ jiá₃?
 Jaun₂ ca₂ηag₃ Juan₅₄:

—Jan₂'ón₄.

²² Jaun₂ bá₄ ca₂juá'₂ dsa₂ ca₂tsí'₃ Juan₅₄:
 —¿'Ein₂ líñ' ₅ 'ne₂, jaun₂ né₃? Jua'₅₄, ia₁jaun₂ dsi₁con₁ jnia'₅₄ jág₁ dsau₅ ne₄ dsa₂ i₂ca₂chei₃. ¿'Ein₂ juá'₂ 'ne₂ líng' ₅?

²³ Jaun₂ ca₂ηag₃ Juan₅₄:
 —Jniá₂ bá₄ líng₅ i₂'éi₂ i₂juá'₂ jág₁ tiá₂ caun₂ 'uë₃ quein₂ co₂'ηiog₅ i₁juá'₄: “Nia₄ 'nia'₂ caun₂ jui₅ co₂dsau₅ quió'₅ Te₁gui'₅₄. ”^a

²⁴ Dsa₂ i₂i₁len₅₄ i₁dsia₂ jág₁ quian'₅₄ Juan₅₄, dsa₂ i₂chen₄ quián₅ dsa₂ fariseos bá₄ 'éi₂, ²⁵ jaun₂ ca₂ηag₃ ca₂ηíi'₃ táng₃ Juan₅₄:

—Chi₂jua'₂ on₃jua'₅₄ 'ne₂ líng' ₅ I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄, on₃ guë'₂ Elías, on₃ guë'₂ jan₂ i₂'é₂ jág₁ o₄quió'₄ Diú₄ né₃, ¿'e₂ ta₁ 'eng'₅₄ tsóng'₅ dsa₂ jmig₂?^b

²⁶ Jaun₂ ca₂juá'₂ Juan₅₄:
 —Jniá₂ tiáng₅ dsa₂ jmig₂; la₁ia₁ jin₄ 'nia'₂ chan₂ jan₂ i₂tsá₃ cuiñ'₂ 'nia'₂. ²⁷ Já₅ jan₂ cang₂ gué₄ con'₂ gué₄ jniá₂, on₃jua'₅₄ 'ein₂ líñ₅ jniá₂ jua'₅₄ ca₂tíng₂ tsi'₅₄ lau₂ ton₅ tag₅₄.
 —Ca₂le₃jé₃ a₂la₂ ca₂lë₃ caun₂ ja₁chei₂ Betania,^c a₂niog₅ të₂le₃ ja₁'ia₂ 'iog₂ të₂le₃ quióng₄ Cuá₃ Jordán, ja₁jme₁'en₅₄ Juan₅₄ choin₂₃ dsa₂ jmig₂.^d

Jesús i₂líñ₅ Guein₂ Já'₂ Cha'₂ quián₅ Diú₄

²⁹ Jme₁jnia₃ jaun₂, ca₂jín₂ Juan₅₄ Jesús a₂já₅ ja₂quiáin₃ ja₁chéin'₄, jaun₂ ca₂juá'₂:

^a23 Isaías 40:3.

^b25 lit. “¿'e₂ ta₁ 'eng'₅₄ tiáng'₅ dsa₂ jmig₂? ”

^c28 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂: “Betábara.” Juig₂ Betania siá'₂ cau₅ Cuá₃ Jordán, uíng₂ ja₁niog₅ Jerusalén; on₃jua'₅₄ Betania ja₁jme₁guá₄ Lázaro quiain'₅₄ 'io₅₄ riin'₅₄.

^d28 lit. “ja₁jme₁'en₅₄ Juan₅₄ tiáin₂ dsa₂ jmig₂.”

—Jag₄ 'nia'₂, i₂në₅ bá₄ Guein₂ Já'₂ Cha'₂ quián₅ Diú₄, i₂jñiá'₂ dsáu₁ dsa₂ mi₂güíg₃. ³⁰ I₂në₅ bá₄ 'éi₂ i₂'ín₅ jniá₂, lia'₂ con'₂ jme₁ca₂juá'₃: "I₂já₅ cang₂ gué₄ con'₂ gué₄ jniá₂, dsein₅₄ gué₄ con'₂ gué₄ jniá₂, ia₁ jme₁ma₂chain₂ jniá₅ gué₄ con'₂ gué₄ jniá₂." ³¹ Lia'₂ jnia'₅₄ 'ñió₃, tsá₃ jme₁guion₅₄ 'ein₂ 'éi₂; la₁ia₁ chón₅ dsa₂ jmig₂ ma₂guio₃,^e ia₁jaun₂ le₃cuig₅ dsa₂ juig₂ Israel 'ein₂ 'éi₂.

³² Ján₃ bá₄ ca₂jáng'₃ Juan₅₄ jág₁ dsau₅ la₂, ca₂juá'₂:

—Ca₂jín₄ jniá₂ Jme₂dsí₂ Jñío₅ ca₂sióin₃ guei'₅₄ i₂juíg₃ i₂jniá₂ lia'₂ jniá₂ jan₂ i₁ju₂, ca₂të₁gua₁ ne₄ quió'₅ 'éi₂. ³³ Tsá₃ jme₁ma₂guion₄ bá₄ gué₄ jniá₂ i₂'ein₂ 'éi₂; la₁ia₁ i₂ca₂chei₃ jniá₂ a₂chón₄ dsa₂ jmig₂,^f ca₂tság₃ jniá₂: "Jë₁ma₂ca₂jing'₅₄ Jme₂dsí₂ sióin₅ ne₄ quió'₅ jan₂ dsa₂ ñe'₂, i₂'éi₂ bá₄ qui₃tián₂ dsa₂ Jme₂dsí₂ Jñío₅." ³⁴ Ma₂ca₂jíin₅₄ bá₄ jniá₂, jaun₂ jáng'₅ jniá₂ jág₁ dsau₅, a₂lín₅ 'éi₂ Ja₁ñi'₅₄ Diú₄.

I₂le₂'uíg₅₄ dsa₂ guia₃-tíñ₂ quián₅ Jesús

³⁵ Jme₁jnia₃ jaun₂, jme₁'en₅₄ táng₃ Juan₅₄ ja₁jaun₂ quian'₅₄ gué₄ on₃ dsa₂ i₂i₂nio₄ quiain'₅₄.

³⁶ Jaun₂ jme₁ca₂jág₃ Juan₅₄ ca₂ñi₅ Jesús, jaun₂ ca₂juá'₂:

—Jag₄ 'nia'₂, i₂në₅ bá₄ Guein₂ Já'₂ Cha'₂ quián₅ Diú₄.

³⁷ Jaun₂ ca₂nág₂ le₃on₃ dsa₂ 'éi₂ a₂ca₂juá'₂, jaun₂ i₃léin₂ chi₁co'₅₄ quió'₅ Jesús.

³⁸ Jaun₂ né₃ ca₂jén'₃ Jesús të₂le₃ ca'₃, ca₂jíin₂ dsa₂ i₂i₃léin₂ chi₁co'₅₄ quió'₅, jaun₂ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ 'éi₂:

—¿'E₂ 'náu'₂ 'nia'₂?

Jaun₂ ca₂juá'₂ dsa₂ 'éi₂ ca₂tsí'₃ Jesús:

—Rabbí —co₂'nió'₄ le₃jua'₅₄: Të₅—, ¿Já'₄ ñéi'₂ 'ne₂?

³⁹ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—I₂nó'₅ 'nia'₂ i₂jag₄.

Jaun₂ i₃léin₂ i₁jag₅₄ já'₄ guá₅ Jesús, jaun₂ quian'₅₄ 'éi₂ bá₄ ca₂tóin₂ të₁lia'₂ ca₂'láu₂ jmig₄ jaun₂; ia₁ jme₁ma₂ca₂të₂ con'₂ hora ñí₁ quén₂ të₂le₃ ca₂'láu₂.^g

⁴⁰ Jan₂ i₂on₃ 'éi₂ i₂ca₂nág₂ a₂ca₂juá'₂ Juan₅₄, i₂i₃léin₂ chi₁co'₅₄ quió'₅ Jesús, jme₁chen₂ Dré₄ i₂lín₅ riin'₅₄ Si₂mu₅₄ i₂té'₂ dsa₂ Pe₄.

⁴¹ Dsí₂jui₅ né₃ gué₄ jaun₂ bá₄ ñe₄ Dré₄, i₁'nai'₂ Si₂mu₅₄ riin'₅₄, jaun₂ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ 'éi₂:

—Ma₂dsán'₅ jnia'₅₄ Mesías, (co₂'nió'₄ le₃jua'₅₄, dsa₂ I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄).

⁴² Jaun₂ i₁jñia₃ Dré₄, Si₂mu₅₄ riin'₅₄ ja₁'en₅₄ Jesús, jaun₂ jme₁ca₂jág₂ Jesús né₃, ca₂juá'₂:

^e31 lit. "la₁ia₁ tiáng₅ dsa₂ jmig₂ ma₂guio₃."

^f33 lit. "la₁ia₁ i₂ca₂chei₃ jniá₂ a₂tiáng₄ dsa₂ jmig₂."

^g39 lit. "hora guia₃." 'Nio'₂ ja₁ton₅ Apéndice B.

—'Ne₂ líng'₅ Si₂mu₅₄, ja₁ñi'₅₄ Jonás. La₁ia₁ le₃cheng'₂ Cefas.
Lia'₂ chen₂ Cefas nē₅, co₂'nió'₄ le₃jua'₅₄ Pe₄.^h

Té'₂ Jesús Felipe quian'₅₄ Natanael

⁴³ Jme₁jnia₃ jaun₂, ca₂lë₃ dsí₅ Jesús dsó₃ 'uë₃ Galilea, jaun₂ ca₂dsáin'₂ Felipe, jaun₂ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ 'éi₂:

—Jme₁quiong'₅₄ jniá₂.

⁴⁴ Felipe 'éi₂ nē₃, jme₁chain₂ juig₂ Betsaida, ján₃ bá₄ ja₁jme₁chan₂ Dré₄ quian'₅₄ Pe₄ nē₃.

⁴⁵ Fe₂li₄ 'éi₂ nē₃, ñei₅₄ i₁'nai'₂ Natanael, jaun₂ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ 'éi₂:

—Ma₂dsán'₅ jnia'₅₄ dsa₂ 'éi₂ i₂'in₅ Moisés ne₄ Si₂ 'Éi'₃, i₂'in₅ dsa₂ i₂'é₂ jág₁ quián₅ Diú₄ nē₃. Jesús bá₄ 'éi₂, ja₁ñi'₅₄ José, i₂chan₂ juig₂ Nazaret.

⁴⁶ Jaun₂ ca₂juá'₂ Natanael:

—¿Lé₂ le₃o₃'ag₅ caun₂ a₂dse₃ juig₂ Nazaret?

Jaun₂ ca₂ñag₃ Fe₂li₄:

—Nia₅ de'₂ i₂jag₄.

⁴⁷ Jaun₂ jme₁ca₂jág₃ Jesús a₂ma₂ja₂quián₃ Natanael, ca₂juá':

—La₂ dé₄ dsón'₂ já₅ jan₂ dsa₂ israelita tē₃dsón'₂, i₂tsá₃ cha₂ mai₅₄ ja₁con₂.

⁴⁸ Jaun₂ ca₂ñag₃ Natanael ca₂ñí'₃ Jesús:

—¿'A₂ lia'₂ cuig'₂ jniá₂?

Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Jniá₂ nē₂jing₅₄ 'ne₂ jniá₅, né₃ gué₄ a₂dsi₃té₂ Fe₂li₄, lia'₂ con'₂ jme₁ñéi'₂ né₃ ni₁'ma₂ higuera.

⁴⁹ Jaun₂ nē₃ ca₂juá'₂ Natanael ca₂tsí'₃ Jesús:

—Té₅, 'ne₂ bá₄ líng'₅ Ja₁ñi'₅₄ Diú₄; 'ne₂ bá₄ líng'₅ Rag₅₄ quián₅ dsa₂ juig₂ Israel.

⁵⁰ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús ca₂tsí'₃ 'éi₂:

—¿A₁jaun₂ 'éng'₂ ia₁ nē₂juá'₃ a₂nē₂jín₄ jniá₂ 'ne₂, ñéi'₂ né₃ ni₁'ma₂ higuera? La₁ia₁ nē₃ gué₄ té₃ ne₅₄ 'lióng₂ léi₄ jué'₂ gué₄ con'₂ gué₄ a₂la₂.

⁵¹ Ján₃ bá₄ ca₂juá'₂ Jesús:

—A₂dsi₂jó'₃ juig₂ jniá₂ 'nia'₂, jag'₅₄ 'nia'₂ rë₂na₄ guei'₅₄ i₂juíg₃, jín'₅₄ 'nia'₂ ángeles quián₅ Diú₄ nē₃, qui₂tsau₂ qui₂tsi₂sioin₂ ne₄ Jaun₅ dsa₂ mi₂güíg₃.

Ca₂jen'₂ gu₂ dsa₂ jé₄ juig₂ Caná juig₂ té₅ Galilea

2 ¹ 'Ni₅ jmig₄ cang₂ gué₄ jaun₂, ca₂nio₃ jmig₄ ca₂jen'₂ gu₂ dsa₂ jé₄ juig₂ Caná, a₂niog₅ 'uë₃ Galilea. Ja₁jaun₂ jme₁'en₅₄ chog₅₄ Jesús nē₃; ² ján₃ bá₄ ca₂té'₃ dsa₂ Jesús quiaín'₅₄ dsa₂ i₂quiain'₅₄, ja₁jen'₂ gu₂ dsa₂ jaun₂.

^h⁴² Co₂'nió'₄ le₃jua'₅₄, "Ni₁cang₁." Le₂nē₅ juá'₂ jág₁ "Cefas" quian'₅₄ jág₁ jmei₅ arameo; co₂jaun₂ juá'₂ "Petros" (ja₁já₅ jág₁ piedra, Pedro nē₃) quian'₅₄ jág₁ jmei₅ griego.

³ Jme₁ca₂dsa₃ vino, jaun₂ ca₂juá'₂ chog₅₄ Jesús ca₂tsí'₃ 'éi₂:

—Tsá₃ ma₃cha₂ vino quió'₅ dsa₂ tioin'₅₄.

⁴ La₁ ca₂nag₃ Jesús:

—'Io₅₄, ¿'e₂ lë₃ juig'₂ jniá₂ a₂në₅? Ia₁ tsá₃ ma₂té₂ gué₄ hora quió₃.

⁵ La₁ ca₂juá'₂ chog₅₄ ca₂tsí'₃ dsa₂ i₂tion'₅₄ tia'₅:

—Jmo₄ 'nia'₂ chi₂'e₂ juá'₂ i₂në₅.

⁶ Jme₁tióng₂ ja₁jaun₂ jñéi₂ ti'₂ cang₄, jui₁lia'₂ a₂jme₁jmó'₂ dsa₂ judíos ta₁ a₂jme₁qui₂jmo₂₃ le₁jín₃, con'₂ lë₅ tag₄ jme₁chí'₄ quió'₅. Lia'₂ caun₂ ni₁ti'₂ cang₄ jaun₂ 'a₄ con'₂ të₂láu₃-guiá₂, o₃ caun₂ 'ñiá₂-láu₂ litro jmig₂.

⁷ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ dsa₂ i₂tia'₅:

—Jme₁can'₂ 'nia'₂ ni₁ti'₂ tióng₂ la₂ quian'₅₄ jmig₂.

Ca₂jme₃can'₂ bá₄ gué'₂ dsa₂ lia'₂ ca₂rín₅ rë₂ lin₃. ⁸ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ dsa₂ 'éi₂:

—Në₃ né₃, dsen₅₄ ca₂juig₄, o₂can₄ ne₄ dsa₂ i₂niog₅ ne₄ jmig₄.

Jaun₂ i₁can₅ dsa₂.

⁹ Dsa₂ i₂niog₅ ne₄ jmig₄ jaun₂, ca₂tí₂ 'o₅₄ jmig₂ a₂ca₂lë₃ vino jaun₂, të₃ tsá₃ ñi₅ a₂já'₄ já₃; jñia'₅₄ lia'₂ dsa₂ i₂ca₂dsen₅ jmig₂ bá₄ jme₁ñi₅. Jaun₂ né₃ ca₂të₃ dsa₂ i₂niog₅ ne₄ jmig₄, ca₂té'₃ dsa₂ ñe'₂ i₂jen'₂ gu₂, ¹⁰ jaun₂ ca₂tsí'₃ 'éi₂:

—Ca₂le₃jín₃ bá₄ dsa₂ tiin₂₃ tia'₃ le₂'uig₅₄ vino dse₃, jaun₂ jë₁ma₂le₁'en₅ dsa₂, jaun₂ gué'₄ tia'₃ vino ga₂. La₁ 'ne₂ né₃ në₂'ma'₅₄ vino dse₃ ca₂të₂ jë₁ca₂tó'₂.

¹¹ Jë₄ juig₂ Caná a₂tén₅ 'uë₃ Galilea jaun₂, ca₂jmo₃ Jesús léi₄ juë'₂ le₂'uig₅₄. Le₂në₅ ca₂jme₃jnai₂₃ 'ein₂ líin₅ të₂le₃ quian'₅₄ jui₅bí₂ quió'₅, jaun₂ ca₂rë₃'én₂ chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅.

¹² Cang₂ gué'₄ jaun₂ ca₂ñó₃ jë₄ juig₂ Capernaum, lia'₂ jma₃quiain'₅₄ chog₅₄, riin'₅₄, chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅ né₃; ja₁jaun₂ ca₂tóin'₂ tin₃'ni₅ jmig₄.

Ca₂chí₃ Jesús i₁dsí₅ guá'₅

(Mateo 21:12-13; Marcos 11:15-18; Lucas 19:45-46)

¹³ Jme₁ma₂ja₂quián₃ Jmig₄ Të₂'in₅₄ quió'₅ dsa₂ judíos, jaun₂ ca₂uíg₂ Jesús jui₅ Jerusalén.

¹⁴ Ja₁jaun₂ ca₂dsáin'₂ i₁dsí₅ guá'₅ templo dsa₂ i₂'ni₅ ca₁jui₅, i₂'ni₅ já'₂ cha'₂, i₂'ni₅ i₁ju₂ në₃, quian'₅₄ dsa₂ i₂qui₂jme₂tsíñ₃ cu₄ quió'₅ dsa₂.

¹⁵ Jme₁ca₂jág₃ Jesús a₂jaun₂, ca₂jmo₃ caun₂ látigo a₂lé₅ quian'₅₄ tsi₁'nei₅₄, jaun₂ ca₂'uín₂ ca₁'né₄ ca₂le₃jín₃ i₂tion'₅₄ i₁dsí₅ lia'₂ jma₃quiain'₅₄ já'₂ cha'₂ quiáin₅, ca₁jui₅ në₃. Ca₂jein₃ 'uë₃ cu₄ quió'₅ dsa₂ i₂jme₂tsíñ₃ cu₄, qui₂ca₂jéin'₃ ni₁mesa në₃.

¹⁶ Jaun₂ ca₂tsí'₃ i₂'ni₅ i₁ju₂:

—i'Uë'₅₄ 'nia'₂ ca₂le₃jé₃ a₂në₅ ja₁lá₃! iTsá₃ lë₁jmo₂ 'nia'₂ ja₁'ma'₅₄ ja₁quió'₄ Ne'₃!

¹⁷ Jaun₂ ca₂dsáu'₃ dsí₅ dsa₂ i₂jme₁quiain'₅₄, a₂chi₁ton₅ ne₄ Si₂ le₂la₂:

Në₂jag₄ bá₄ a₂ca₂cóng₂ 'uíg₅₄ ia₁ a₂ñí₄ lë₃ dsí'₅ dsí₃
o₄quió'₄ dsi₂néi₂ quiáng'₂.ⁱ

¹⁸ Jaun₂ né₃ ca₂ñag₃ dsa₂ judíos ca₂ñí'₃ Jesús:

—¿'E₂ léi₄ le₃'é'₂ jnia'₅₄ a₂jáng'₅ jág₁ dsau₅ a₂ca₂tín'₂ 'ne₂ jmó'₂ le₂në₅?

¹⁹ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—'Én₂ 'nia'₂ guá'₅ la₂, jaun₂ tsí'₅₄ táng₃ jniá₂ quian'₅₄ 'ní₅ jmiг₄.

²⁰ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ dsa₂ judíos ca₂tsí'₃ Jesús:

—Të₂láu₃ jñéi₂ ñi₂ ca₂rë₃ 'íñ₅ dsa₂ jme₁ca₂chi'₃ guá'₅ la₂. ¿'En₁ jmá'₃ jaun₂, lé₂ le₃jmog'₅₄ tsí'₅₄ quian'₅₄ 'ní₅ jmiг₄?

²¹ La₁ia₁ guá'₅ a₂'ë₅ Jesús jaun₂, ní₁ñí₄ 'ñiog₅ bá₄ Jesús 'ë₂₃.

²² Jaun₂ lë₃, lia'₂ con'₂ jme₁ca₂jen'₅₄ Jesús a₂jme₁rë₂'liin₅₄, ca₂dsáu'₃ dsí₅ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅ jág₁ jaun₂. Jaun₂ ca₂rë₃ 'éin₂ jág₁ a₂juá'₂ ne₄ Si₂ quió'₅ Diú₄, quian'₅₄ jág₁ a₂jme₁ca₂juá'₂ Jesús jaun₂.

I₂cuïñ₅ bá₄ Jesús ca₂le₃jín₃ dsa₂

²³ Lia'₂ con'₂ jme₁'en₅₄ Jesús Jerusalén Jmig₄ Të₂'in₅₄, ca₂rë₃'én₂ juin₅ líñ₃ dsa₂ të₂le₃ quió'₅ Jesús, jme₁ca₂jág₃ léi₄ a₂ma₂qui₂ma₂jmo₃.

²⁴ La₁ tsá₃ jme₁'én₂ Jesús quió'₅ dsa₂ 'éi₂, ia₁ i₂cuïñ₂₃ bá₄ ca₂le₃jín₃ dsa₂, 'a₂ lia'₂ lë₅ të₂dsí₅.

²⁵ Tsá₃ 'e₂ ca₂rë₃'nió'₅ quió'₅, jua'₅₄ a₂jáng'₃ dsa₂ jág₁ dsau₅ jui₁lia'₂ quió'₅ 'i₁jan₂, ia₁ ma₂ñi₅ rë₂ bá₄ Jesús 'e₂ a₂qui₂dsí₂ñia₅ dsí₅ dsa₂ mi₂güíg₃.

Jme₂tag₅ Jesús jme₂tiin₂₃ Nicodemo

3 ¹ Jme₁chan₂ jan₂ dsa₂ fariseo i₂jme₁chen₂ Nicodemo, i₂jme₁líñ₄ jan₂ dsa₂ dsen₅₄ quián₅ dsa₂ judíos.

² Ne₄ 'éi₂ ca₂i₁jiin₁₂ Jesús të₂le₃ ca₂nei₂, jaun₂ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ Jesús:

—Të₅, ne₄ bá₄ jnia'₅₄ a₂lín'₅ 'ne₂ jan₂ të₅ i₂chen₄ quián₅ Diú₄, ia₁ ca₂lia'₂ 'i₁jan₂ tsá₃ lë₂ le₃jmo₃ léi₄ juë'₂ le₂në₅, jui₁lia'₂ jmo'₂ 'ne₂, jua'₅₄ tsá₃ quiong'₅₄ Diú₄.

³ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ Nicodemo:

—A₂dsi₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'ne₂, në₁ja₂' tsá₃ rë₂chan₂ táng₃ dsa₂, tsá₃ lë₂ le₃jág₃ ja₁gon₂ Diú₄.

⁴ Jaun₂ ca₂ñag₃ Nicodemo:

—¿'A₂ bá₄ lia'₂ lë₂ le₃chan₂ táng₃, jan₂ dsa₂ ma₂juin'₂? ¿Lé₂ le₃'í₂ táng₃ né'₃ të₂dsí₅ chog₅₄, jaun₂ le₃chain₂ táng₃?

⁵ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—A₂dsi₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'ne₂, jui₁lia'₂ i₂tsá₃ rë₂chan₂ le₃quió'₅ jmiг₂, quian'₅₄ le₃quió'₅ Jme₂dsí₂, tsá₃ lë₂ le₃'í₂ ja₁gon₂ Diú₄. ⁶ Jui₁lia'₂ i₂rë₂chan₂ le₃quió'₅ ní₁ñí₅, jan₂ dsa₂ ní₁ñí₅ bá₄ 'éi₂; jui₁lia'₂ i₂rë₂chan₂ le₃quió'₅ Jme₂dsí₂, jan₂ dsa₂ i₂gu₂dsí₂ bá₄ líñ₅ 'éi₂. ⁷ Tsá₃ jui₁dsi₂gó'₃ 'au'₂

ⁱ17 Salmo 69:9

'ne₂ a₂juá'₅ jniá₂: "Tion₅₄ bá₄ le₃chan'₂ 'nia'₂ táng₃." ⁸ 'Ag₅ dsí₂ jui₁'a₂ gué₃ já'₄ 'nio₃ 'ag₃; nag'₂ bá₄ 'ne₂ mi'₅₄ a₂lé₂, la₁ia₁ tsá₃ ηi'₅₄ a₂já'₄ já₅, on₃ guë'₂ a₂já'₄ dsó₃. Ján₃ bá₄ le₂në₅ líñ₅ ca₂le₃jín₃ i₂rë₂chan₂ le₃quió'₅ Jme₂dsí₂.

⁹ Jaun₂ nē₃ ca₂ηag₃ táng₃ Nicodemo:

—¿'A₂ bá₄ lia'₂ lé₂ le₃lé₂ a₂juá'₂ 'ne₂ nē₅?

¹⁰ Jaun₂ ca₂ηag₃ Jesús:

—¿'Ne₂ guë'₂ líng'₅ jan₂ tē₅ quián₅ dsa₂ juig₂ Israel, ton'₂ tsá₃ ηf'₂ bá₄ gué₄ 'au'₂ jág₁ nē₅? ¹¹ A₂dsi₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'ne₂, jui₁lia'₂ a₂ma₂tag₂ bá₄ jnia'₅₄, dsa₂; ján₃ bá₄ jang'₂ jnia'₅₄ jág₁ dsau₅ jui₁lia'₂ a₂ma₂tē₂ ne₄ jnia'₅₄. La₁ 'nia'₂ nē₃ tsá₃ gue'₂ jág₁ dsau₅ a₂jang'₂ jnia'₅₄. ¹² Chi₂jua'₂ ma₂në₂juá'₃ jniá₂ a₂'ë₂₃ jui₁lia'₂ a₂cha₂ mi₂güíg₃ la₂, ton'₂ tsá₃ 'én'₂ bá₄ guë'₂ 'nia'₂, ¿'a₂ bá₄ guë'₂ lia'₂ le₃'én'₂ 'nia'₂ jág₁ quió₃ nē₁ca₂juá'₃ jniá₂ ca₂juíg₂ 'nia'₂ a₂'ë₂₃ jui₁lia'₂ a₂cha₂ guei'₅₄ i₂juíg₃?

¹³ 'Ca₂lia'₂ 'i₁jan₂ tsá₃ 'ein₂ ma₂uíg₂ guei'₅₄ i₂juíg₃, jnia'₅₄ lia'₂ 'éi₂ i₂ca₂sión₃ guei'₅₄ i₂juíg₃; co₂'nió'₄ 'ηiog₅ Jaun₅ dsa₂ mi₂güíg₃. ^{j 14} Jui₁lia'₂ ca₂chón'₂ Moisés dsi₂mi'₂ guei'₅₄ ja₁lé₄ 'uë₃ quein₂ co₂'ηiog₅ jaun₂, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ 'i₄ 'éi'₃ chón'₂ dsa₂ guei'₅₄ Jaun₅ dsa₂ mi₂güíg₃, ¹⁵ ia₁jaun₂ ca₂le₃jín₃ i₂'én₂ tē₂le₃ quió'₅ 'éi₂, le₃chain₂ co₂tan₅₄.

'Nio₃ Diú₄ dsa₂ mi₂güíg₃

¹⁶ 'Jaun₂, 'uig₅₄ ia₁ a₂ñí₄ lë₃ ca₂rë₃'nio₃ Diú₄ ca₂rë₃'nioi₃ dsa₂ mi₂güíg₃, ca₂cuiin₃ Ja₁ñi'₅₄ i₂jan₂ tan₅₄ quiáin₅, ia₁jaun₂ ca₂le₃jín₃ i₂'én₂ tē₂le₃ quió'₅ 'éi₂, tsá₃ dsi₃'éin₂, ton'₂ le₃chain₂ bá₄ co₂tan₅₄. ¹⁷ Ia₁ on₃jua'₅₄ jaun₂ ca₂chei₃ Diú₄ ca₂chein₃ Ja₁ñi'₅₄ mi₂güíg₃ a₂qui₃'é₂ uig₅ ja₁con₂ dsa₂ mi₂güíg₃; a₂jaun₂ bá₄ ca₂chei₃ ia₁jaun₂ lión₂ dsa₂ mi₂güíg₃ tē₂le₃ quian'₅₄ 'éi₂. ¹⁸ Jui₁lia'₂ dsa₂ i₂'én₂ tē₂le₃ quió'₅ 'éi₂, tsá₃ rë₂'é₂ uig₅ ja₁coin₂; la₁ia₁ jui₁lia'₂ i₂tsá₃ 'én₂ guë'₂ nē₃, ma₂rë₂'é₂ uig₅ ja₁coin₂, 'uig₅₄ ia₁ a₂tsá₃ 'én₂ tē₂le₃ quió'₅ Ja₁ñi'₅₄ i₂jan₂ tan₅₄ quiáin₅ Diú₄. ¹⁹ A₂la₂ bá₄ uig₅ a₂rë₂'é₂ jaun₂; a₂ma₂gua₅ si₂ ja₁con₂ dsa₂ mi₂güíg₃, la₁ ca₂rë₃'nio₃ gué₄ dsa₂ jé₄ qui₁né₃ lia'₂ con₁ gué₄ ja₁tág₅ si₂, ia₁ a₂'lig'₅₄ bá₄ jme₁jmo₂₃-dsáu₅. ²⁰ Ca₂le₃jín₃ dsa₂ i₂jmo₅ a₂'lig'₅₄, 'io'₅₄ si₂, jaun₂ tsá₃ jme₂quiáin₃ ja₁tág₅ si₂, ia₁jaun₂ tsá₃ le₃jniá₂ a₂'lig'₅₄ a₂jmo₂₃-dsáu₅. ²¹ La₁ia₁ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂chan₂ caun₂ jui₅ co₂dsau₅, jme₂quiáin₃ ja₁tág₅ si₂, ia₁jaun₂ le₃jniá₂, le₃quió'₅ Diú₄ bá₄ já₅ a₂dse₃ a₂jmo₅ 'éi₂.

^j13 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ juá'₂ ján₃: "i₂'en₅₄ guei'₅₄ i₂juíg₃."

Jáng' ⁵ táng ₃ jág ₁ dsau ₅ Juan ₅₄ i ₂chon ₅
 dsa ₂ jmiг ₂ jui ₁lia' ₂ 'ein ₂ 'éi ₂ Jesús

²² Cang ₂ jaun ₂, njó ₃ Jesús jui ₅ 'uë ₃ Judea quiain' ₅₄ chi' ₂ dsi ₂guia ₃-tín ₂
 quiáin ₅, jaun ₂ ja ₁jaun ₂ ca'í ₃ ca ₂la ₂ ué ₂ quiain' ₅₄ 'éi ₂, qui ₂choin ₂₃ jmiг ₂
 dsa ₂.^k

²³ Ján ₃ bá ₄ le ₂jaun ₂ jme ₁'en ₅₄ Juan ₅₄ né ₃, choin ₂₃ jmiг ₂ dsa ₂,^l caun ₂
 ja ₁chei ₂ Enón, ma ₂quián ₅ Salim, ia ₁ ja ₁jaun ₂ jme ₁cha ₂ 'lióng ₂ jmiг ₂; jaun ₂
 jme ₁ja ₂lén ₂ dsa ₂ ia ₁jaun ₂ qui ₃cho ₃ Juan ₅₄ jmiг ₂.^m

²⁴ (A ₂la ₂ ca ₂lë ₃ né' ₃ gué ₄ a ₂ton' ₂ dsa ₂ Juan ₅₄ né' ₃ 'má ₃.)

²⁵ Jaun ₂ né ₃, i ₂lin ₅₄ dsa ₂ i ₂quian' ₅₄ Juan ₅₄ ca ₂tsíin ₂ quian' ₅₄ jan ₂ dsa ₂
 judío ne ₄ jág ₁ jui ₁lia' ₂ a ₂jmo ₅ dsa ₂ le ₁jíin ₃.

²⁶ Jaun ₂ i ₃léin ₂ i ₁chi' ₄ Juan ₅₄:

—Të ₅, dsa ₂ i ₂jme ₁'en ₅₄ quian' ₅₄ 'ne ₂ të ₂le ₃ ja ₁'ia ₂ 'iog ₂ të ₂le ₃ quióng ₄
 Cuá ₃ Jordán, dsa ₂ i ₂íñ' ₅ 'ne ₂ 'éi ₂, jë ₂ bá ₄ choin ₂₃ jmiг ₂ dsa ₂,ⁿ jaun ₂
 ca ₂le ₃jíñ ₃ bá ₄ dsa ₂ dsi ₂léin ₂ ja ₁coin ₂.

²⁷ Jaun ₂ ca ₂ñag ₃ Juan ₅₄:

—Ca ₂lia' ₂ 'i ₁caun ₂ tsá ₃ 'e ₂ lé ₂ le ₃cha ₂ quió' ₅ dsa ₂ jua' ₅₄ tsá ₃ njiá ₂ guei' ₅₄
 i ₂juíg ₃.²⁸ Ca ₂nei' ₂ bá ₄ 'nia' ₂ guiong' ₅₄ jme ₁ca ₂juá' ₃: "On ₃jua' ₅₄ jniá ₂ líng ₅
 I ₂rë ₂'íñ ₁ quián ₅ Diú ₄; jan ₂ dsa ₂ i ₂chen ₄ ne ₄ jui ₅ quió' ₅ 'éi ₂ bá ₄ líng ₅."

²⁹ I ₂ca ₂tín ₂ dsa ₂ nje' ₂ i ₂jen' ₂ gu ₂ bá ₄, dsa ₂ mí ₂ i ₂jen' ₂ gu ₂ quiain' ₅₄. Jaun ₂
 dsa ₂ a ₂mei ₅₄ quián ₅ dsa ₂ nje' ₂ né ₃, chi ₁jia ₁ nag ₂₃. Jaun ₂ 'io' ₂ jén' ₅
 jë ₁ma ₂nág ₂ jág ₁ quió' ₅ 'éi ₂. Ján ₃ bá ₄ le ₂jaun ₂ jniá ₂ né ₃, rë ₂'nja ₅ a ₂'io' ₂
 jén' ₅ dsi ₃.

Jui ₁lia' ₂ i ₂já ₅ guei' ₅₄ i ₂juíg ₃

³⁰ 'Éi ₂ ca ₂tín ₂ le ₃dsein ₅₄ gué ₄; jniá ₂ gué' ₂ ca ₂tíng ₂ le ₃meg' ₂.³¹ Jui ₁lia' ₂
 i ₂já ₅ jui ₅ guei' ₅₄ i ₂juíg ₃, dsen ₅₄ gué ₄ ne ₄ quió' ₅ ca ₂le ₃jíñ ₃. Jui ₁lia' ₂ i ₂já ₅
 gua' ₅₄ 'uë ₃, jan ₂ i ₂chan ₂ gua' ₅₄ 'uë ₃ bá ₄ 'éi ₂. Jaun ₂ dsia ₂₃ jui ₁lia' ₂ a ₂quió' ₅
 gua' ₅₄ 'uë ₃. La ₁ia ₁ jui ₁lia' ₂ i ₂já ₅ guei' ₅₄ i ₂juíg ₃, dsen ₅₄ gué ₄ ne ₄ quió' ₅
 ca ₂le ₃jíñ ₃.³² Jáng' ₅ 'éi ₂ jág ₁ dsau ₅ jui ₁lia' ₂ a ₂ma ₂té ₂ ne ₅₄, jui ₁lia' ₂
 a ₂ma ₂nág ₂ né ₃; la ₁ 'i ₁jan ₂ tsá ₃ 'ein ₂ tón' ₂ jui ₅ jág ₁ dsau ₅ a ₂jáng' ₅ 'éi ₂.

³³ La ₁ia ₁ jui ₁lia' ₂ i ₂tón' ₂ jui ₅, ma ₂cáun ₅ 'í ₁ a ₂dsón' ₂ bá ₄ tí ₅ jág ₁ a ₂juá' ₂
 Diú ₄;³⁴ ia ₁ i ₂ca ₂chen ₃ Diú ₄ né ₃, dsia ₂₃ jág ₁ quió' ₅ Diú ₄, ia ₁ cuíñ ₅ Diú ₄
 Jme ₂dsí ₂ quiáin ₅ ca ₂lia' ₂ tsá ₃ niog ₅ 'éi' ₃.³⁵ A ₂'nio ₃ Diú ₄ Jmei ₂ 'nioi ₃
 Ja ₁ñi' ₅₄, jaun ₂ o ₄gú ₃ 'éi ₂ ma ₂dsia ₃ ca ₂le ₃jé ₃.³⁶ Jui ₁lia' ₂ i ₂'én ₂ të ₂le ₃ quió' ₅
 Ja ₁ñi' ₅₄ Diú ₄, le ₃chain ₂ bá ₄ co ₂tan ₅₄; la ₁ jui ₁lia' ₂ i ₂tsá ₃ ne' ₅₄ le ₃quió' ₅
 Ja ₁ñi' ₅₄ Diú ₄, tsá ₃ të ₃ ne ₅₄ a ₂le ₃chain ₂ rë ₂'nja ₂₃, ton' ₂ të ₂le ₃ të ₃gua ₄ 'nei ₂
 dsí ₅ Diú ₄ ja ₁coin ₂.

^k22 lit. "qui ₂tiáin ₂ dsa ₂ jmiг ₂."

^l23 lit. "tiáin ₂ dsa ₂ jmiг ₂."

^m23 lit. "ia ₁jaun ₂ qui ₃tióг ₃ Juan ₅₄ jmiг ₂."

ⁿ26 lit. "jë ₂ bá ₄ tiáin ₂ dsa ₂ jmiг ₂."

Dsia₅ Jesús jág₁ quian'₅₄ jan₂ 'io₅₄ i₂chan₂ Samaria

4 ¹Jme₁ca₂rë₃nj₅ Te₁gui'₅₄ a₂ma₂nág₂ dsa₂ fariseos jág₁, 'ñio₅ lin₃ gué₄ juin₅ dsa₂ i₂ma₂quian'₅₄ Jesús, qui₂ma₂cho₃ jmig₂^o lia'₂ con'₂ gué₄ Juan₅₄; ²(o₁jnjia'₅₄ on₃jua'₅₄ 'ñiog₅ Jesús choin₂₃ jmig₂ dsa₂,^p jnjia'₅₄ lia'₂ chi'₂ dsi₂guia₃-tín₂ quiáin₅ bá₄), ³jaun₂ ca₂o₃'iin₃ 'uë₃ Judea, a₂ñái'₃ táng₃ jui₅ 'uë₃ Galilea. ⁴Ja₁tioin'₅₄ jui₅ jaun₂, ca₂tíin₂ ñíi₃ 'uë₃ Samaria. ⁵Jaun₂ né₃ ca₂dsi₃léin₂ caun₂ juig₂ ja₁tén₄ Samaria a₂chei₂ Sicar, ma₂quián₅ ca₂jne₄ 'uë₃ a₂jme₁ca₂cuë₃ Jacob ma₂líg₂ ca₂cué'₃ ja₁ñi'₅₄ i₂chen₂ Sé₄.

⁶ Ja₁jaun₂ jme₁dsi₅₄ caun₂ tau₂ pozo a₂té'₂ dsa₂ a₂quió'₅ Jacob. Jaun₂ ca₂guá₂ Jesús cau₅, ia₁ a₂ca₂'ú'₃ 'ein₅₄ jui₅. Jme₁ma₂ca₂té₂ con'₂ dsi₂ñí'₃ jaun₂.

⁷ Të₃ guá₅ jaun₂ ca₂dsióg₃ jan₂ 'io₅₄ i₂chan₂ Samaria a₂i₃dsein₂₃ jmig₂ pozo jaun₂. Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ 'io₅₄ 'éi₂:

—Cuë₄ ca₂juig₄ jmig₂ gui'₅₄.

⁸ Të₁lia'₂ jaun₂, i₁len₅₄ jë₄ juig₂ chi'₂ dsi₂guia₃-tín₂, i₁lia₅ má₃ a₂gué'₃.

⁹ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ 'io₅₄ chan₂ Samaria 'éi₂ ca₂tsí'₃ Jesús:

—¿A₂ lia'₂ lë₅ jaun₂, 'ne₂ jan₂ dsa₂ i₂lín₅ judío, mi'₂ jmig₂ ne₃ jniá₂, jan₂ 'io₅₄ chan₂ Samaria?

(Ia₁ tsá₃ jág₁ 'ei₅ dsa₂ judíos quian'₅₄ dsa₂ chan₂ Samaria.)^q

¹⁰ Jaun₂ né₃ ca₂ñag₃ Jesús:

—Jua'₅₄ mei'₂ gué₃ ñi'₅₄ 'ne₂ 'e₂ jaun₂ a₂cuë₅ Diú₄, quian'₅₄ 'ein₂ i₂mi₅ jmig₂ ne'₅₄, jme₁mi'₂ ne₃ jniá₂, jaun₂ jniá₂ né₃ cuë₅₄ jmig₂ jén'₃.

¹¹ Jaun₂ ca₂juá'₂ 'io₅₄ ca₂tsí'₃ Jesús:

—Gui'₅₄, tsá₃ ñí₁ cubeta cha₂ quiáng₂ a₂dséng₄ jmig₂, ton'₂ a₂ji'₂ bá₄ tau₂ pozo. ¿A₂ gué'₂ já'₄ cán'₁ jmig₂ jén'₃ a₂cué'₂ jniá₂? ¹² ¿E₂, 'ne₂ líng₅ i₂juin₂ gué₄ con'₂ gué₄ 'lag₄ jmei₂ jniog₄ Jacob, i₂ca₂cuë₃ pozo la₂? Jme₁cán₂ 'éi₂ jmig₂ a₂íñ₂ 'ñiog₅ quian'₅₄ chi'₂ quiáin₅, quian'₅₄ já'₂ quiáin₅ né₃.

¹³ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—Ca₂le₃jín₃ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂íñ₂ jmig₂ la₂, lé₂ táng₃ dsí₅ i₁íñ₂ jmig₂; ¹⁴ la₁ia₁ jui₁lia'₂ i₂íñ₂ jmig₂ a₂cué₄ jniá₂, lia'₂ o₁líg₂ jmig₄ tsá₃ ma₃lé₂ dsí₅ i₁íñ₂ jmig₂. Ia₁ jui₁lia'₂ jmig₂ a₂cué₄ jniá₂, lé₂ në₂ag₄ bá₄ caun₂ o₄tu₁ jmig₂ të₂le₃ quió'₅, a₂qui₃íá₃ jmig₂ a₂gu₂dsí₂ a₂jmo₃ a₂le₃chain₂ co₂tan₅₄.

¹⁵ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ 'io₅₄ ca₂tsí'₃ Jesús:

—Gui'₅₄, cuë₄ jmig₂ a₂'ë'₂ në₅, ia₁jaun₂ tsá₃ ma₃le₃quein₂ dsí₃, on₃ gué'₂ caun₂ guio₅₄ gué₄ ca₂të₂ la₂ i₁dséng₃ jmig₂.

^o1 lit. "qui₂ma₂tióg₃ jmig₂."

^p2 lit. "tiáin₂ dsa₂ jmig₂."

^q9 o₃, "tsá₃ jmó'₂ dsa₂ judíos ta₁ jui₁lia'₂ ni₁uïng₅ a₂jmó'₂ dsa₂ chan₂ Samaria ta₁."

¹⁶ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Guan'₂ o₂te'₂ dsí₂i₂gog'₂, jaun₂ ηe'₅₄ táng₃ ja₁lá₃.

¹⁷ Jaun₂ ca₂ηag₃ 'io₅₄ 'éi₂:

—Tsá₃ dsí₂i₂gu₃ jniá₂ chan₂.

Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ Jesús:

—Tí₅ bá₄ jág₁ quiáng'₂ a₂në₂jua'₅₄, a₂tsá₃ chan₂ dsí₂i₂gog'₂; ¹⁸ ia₁ 'ηiá₂ dsí₂i₂gog'₂ i₂ma₂ca₂né₂ quiang'₅₄, jaun₂ i₂néi₂ quiang'₅₄ rë₂né₃ ján₃, on₃jua'₅₄ dsí₂i₂gog'₂ 'éi₂. Dsón'₂ bá₄ tí₅ jág₁ quiáng'₂ a₂në₂jua'₅₄.

¹⁹ Jme₁ca₂nág₂ 'io₅₄ jág₁ né₅, ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ Jesús:

—Te₁gui'₅₄, dsón'₂ bá₄ líñ'₅ 'ne₂ jan₂ dsa₂ i₂'é₂ jág₁ quián₅ Diú₄, líñ₂ jniá₂. ²⁰ Ja₁chí'₄ má'₂ la₂ ca₂jme₃juin'₂ dsa₂ can'₅₄ quián₂ jnia'₅₄ ca₂jme₃juin'₂ Diú₄ ma₂líg'₂, la₁ia₁ 'nia'₂ i₂líng'₅ dsa₂ judíos né₃, juá'₂ Jerusalén bá₄ ja₁ca₂tín₂ dsa₂ jme₃juin'₂ Diú₄.

²¹ Jaun₂ ca₂ηag₃ Jesús:

—Juíle₂'éng'₂ bá₄ a₂juá'₅ jniá₂: já₅ caun₂ jmiг₄ a₂jme₁juin'₂ 'nia'₂ Diú₄, on₃jua'₅₄ i₁nógi'₅ má'₂ la₂, on₃ gué'₂ o₁nó'₅ 'nia'₂ Jerusalén. ²² 'Nia'₂ jme₂juíng'₁ tē₃ tsá₃ nj'₅₄ 'ein₂ jme₂juíng'₁; a₂dsau₅ bá₄ jnia'₅₄, ne₄ jnia'₅₄ 'éin₂ i₂jme₂juín'₂; ia₁ tē₂le₃ quió'₅ dsa₂ judíos bá₄ já₅ jág₁ a₂lión₂ dsa₂.

²³ La₁ já₅ hora, ton'₂ ma₂té₂ dsón'₂, a₂jme₃juin'₂ dsa₂ Jmei₂, jui₁lia'₂ dsa₂ i₂jme₂juag'₂ tē₃dsón'₂, jme₃juag'₂ tē₂le₃ gu₂dsí₂ ton'₂ tē₂le₃ quian'₅₄ jág₁ dsau₅. Ia₁ i₂le₂'éi₂ bá₄ 'na'₂ Jmei₂ jme₃juag'₂. ²⁴ A₂líñ₅ Diú₄ jme₂dsí₂; jaun₂ jui₁lia'₂ i₂jme₂juag'₂, ca₂tín₂ jme₃juag'₂ tē₂le₃ gu₂dsí₂ ton'₂ tē₂le₃ quian'₅₄ jág₁ dsau₅.

²⁵ Jaun₂ ca₂juá'₂ 'io₅₄:

—Guion₄ jniá₂ a₂jiá₃ Mesías, (i₂té'₂ dsa₂ I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄). Jë₁ma₂guain₂₃, jaun₂ gué₄ juá'₂ ca₂le₃jé₃ lia'₂ rë₂jiá₃.

²⁶ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Jniá₂ bá₄ 'éi₂, i₂dsia₅ jág₁ quian'₅₄ 'ne₂.

²⁷ Të₁lia'₂ jaun₂, ca₂o₃len₃ chi'₂ dsí₂guia₃-tín₂ quiáin₅, jaun₂ ca₂i₃gó'₃ dsí₅ jme₁ca₂jág₃ a₂dsia₅ Jesús jág₁ quian'₅₄ jan₂ 'io₅₄. La₁ia₁ lia'₂ 'i₁jan₂ tsá₃ ca₂tiá₂ dsí₅ ηag₃ 'e₂ 'no'₂, 'e₂ jág₁ dsia₂₃ quiain'₅₄ 'io₅₄ 'éi₂.

²⁸ Jaun₂, ja₁jaun₂ ca₂chi'₃ 'io₅₄ ni₁dsig₁ quió'₅, jaun₂ ηái'₃ jë₄ juig₂, jaun₂ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ dsa₂:

²⁹ —I₂nó'₅ 'nia'₂ i₂jín₄ jan₂ dsa₂ ηe'₂ i₂ma₂në₂juá'₂ ca₂le₃jé₃ 'e₂ a₂ma₂jmo₃ jniá₂. ¿On₁jaun₂'₅₄ mei'₂ tsá₃ 'éi₂ líñ₅ I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄?

³⁰ Jaun₂ né₃ ca₂'uín₂ dsa₂ jë₄ juig₂ ca₂i₃léin₂ ja₁guá₄ Jesús.

³¹ Të₁lia'₂ jaun₂, ca₂chi₃quióng₂ jmiг₄ chi'₂ dsí₂guia₃-tín₂ chi₂quiáin₂ jmiг₄ Jesús a₂gué'₃, juá':

—Të₅, qué'₂ ca₂la₂.

³² Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Cha₂ caun₂ má₃ a₂gué'₅₄ jniá₂, a₂tsá₃ cuín₂ 'nia'₂.

³³ Jaun₂ né₃ qui₂ca₂ηí'₃ chi'₂ dsí₂guia₃-tín₂ riin'₅₄, Jain₂ Jain₂:

—¿On₃ bá₄ chan₂ jan₂ i₂ma₂o₃can₅ má₃ a₂gué'₃?

³⁴ La₁ ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ 'éi₂:

—A₂jaun₂ bá₄ má₃ quió₃ jniá₂, a₂jmo₅₄ 'éi'₃ a₂'ñjo₂ dsí₅ i₂ca₂chei₃, a₂jme₁'ñiag₅ ta₁ quió'₅ né₃. ³⁵ ¿'On₁ juá'₂ guë'₂ 'nia'₂: "Ei₅ bá₄ gué₄ quén₂ tsi'₂ a₂ráu₃"? La₁ia₁ jniá₂ juíg₂ 'nia'₂, jag₄ 'a₂ lia'₂ ma₂tion₅₄ dsa₂ le₁jnia₂₃, në₂jag₄ bá₄ a₂le₁chein₂ ja₁nau₂ ca₂ron₂, ma₂lé₂ bá₄ cág'₃.

³⁶ Juí₁lia'₂ dsa₂ i₂jmo₅ ta₁ ja₁nau₂ në₃ gue₂₃ 'liain'₅₄. Juí₁lia'₂ a₂ráu₃, a₂cág'₃ ja₁nau₂ jaun₂, a₂jiog₃ co₂tan₅₄ bá₄ jaun₂, ia₁jaun₂ co₂lë₅ bá₄ jmo₃ 'io'₂, lia'₂ dsa₂ i₂jne₅, lia'₂ dsa₂ i₂cág'₅ në₃. ³⁷ Le₂në₅ dsón'₂ bá₄ quio₃' a₂dsia₅ dsa₂: "Jan₂ i₂jne₅, i₂sián'₂ i₂cág'₅." ³⁸ Jniá₂ ma₂tsíng₂ 'nia'₂ a₂o₁cag'₄ ja₁tsá₃ ta₁ ma₂jmo₅₄ 'nia'₂ guiong'₅₄, ta₁ ma₂jmo₃ i₂sián'₂; jaun₂ 'nia'₂ në₃ ca₂líng'₃ ta₁ quió'₅ dsa₂ 'éi₂.

³⁹ Juín₅ dsa₂ i₂chan₂ Samaria i₂tián'₅ juíg₂ jaun₂ ca₂rë₃'éin₂ të₂le₃ quió'₅ Jesús jme₁ca₂nág₂ jág₁ dsau₅ a₂ca₂jáng'₃ 'io₅₄, jme₁ca₂juá': "Në₂juá'₂ 'éi₂ ca₂le₃jé₃ 'e₂ a₂ma₂jmo₃ jniá₂."

⁴⁰ 'Uig₅₄ jaun₂ në₃, jme₁ca₂o₃lén₂ dsa₂ chan₂ Samaria, ca₂chi₃quiáin₂ jmig₄ Jesús a₂jme₁jnia₃ 'éi₂ quiong'₅₄. Jaun₂ ca₂jnia₃ Jesús tñ₃ jmig₄ ja₁jaun₂.

⁴¹ Jaun₂ të₂le₃ juín₅ gué₄ dsa₂ ca₂rë₃'én₂ jme₁ca₂nág₂ jág₁ a₂juá'₂ 'ñiog₅ Jesús.

⁴² Jaun₂ ca₂juá'₂ dsa₂ ca₂tsí'₃ 'io₅₄:

—Në₃ gué₄ në₃ 'éin₂ jnia'₅₄, on₃hua'₅₄ 'uig₅₄ jág₁ a₂ca₂hua'₅₄ 'ne₂, ia₁ a₂ma₂në₂néi₁ jnia'₅₄ guio₅₄ jág₁ quió'₅, jaun₂ ne₄ jnia'₅₄, të₃dsón'₂ bá₄ 'éi₂ lín₅ dsa₂ i₂lión₂ dsa₂ mi₂güíg₃.^s

Ca₂jme₃'lión₂ Jesús jan₂ ja₁ñi'₅₄ jan₂ dsa₂ dsen₅₄ quián₅ dsí₂tan₅₄

⁴³ Jme₁ca₂dsan₃ tñ₃ jmig₄ jaun₂, ca₂o₃'íñ₃ ja₁jaun₂, ca₂'í₃ jui₅ ñái'₃ jui₅ 'uë₃ Galilea.

⁴⁴ Ia₁ jui₁lia'₂ ca₂juá'₂ 'ñiog₅ Jesús, jui₁lia'₂ jan₂ dsa₂ i₂'é₂ jág₁ o₄quió'₄ Diú₄, tsá₃ jme₂go₃ dsa₂ juíg₂ go₅₄.

⁴⁵ Jme₁ca₂dsián'₃ 'uë₃ Galilea në₃, ca₂guei₃ bá₄ dsa₂ dse₃ ja₁jaun₂, ia₁ jme₁ma₂ca₂jág₃ bá₄ ca₂le₃jé₃ 'e₂ a₂ca₂jmo₃ Jesús juíg₂ Jerusalén jme₁ca₂té₂ Jmig₄ Të₂'íñ₅₄, ia₁ ján₃ bá₄ jme₁i₁len₅₄ 'éi₂ jmig₄.

⁴⁶ Jaun₂ në₃, ca₂dsióg₃ táng₃ juíg₂ Caná a₂tén₅ 'uë₃ Galilea ja₁ca₂jme₃tsíñ₃ jmig₂ ca₂jmo₃ vino. Ja₁jaun₂ jme₁'en₅₄ jan₂ dsa₂ i₂jme₂ti₃ ta₁ ne₄ rag₅₄, i₂chan₂ jan₂ chi'₂ dso'₅₄ quián₅, jé₄ juíg₂ Capernaum.

⁴⁷ Jme₁ca₂rë₃ñi₅ dsa₂ 'éi₂ a₂ma₂ñi₅ Jesús 'uë₃ Galilea, 'ein₅₄ jui₅ a₂o₂'íñ₃ 'uë₃ Judea, jaun₂ ñei₅₄ ca₂i₁jiin₁₂ Jesús, jaun₂ ca₂chi₃quióng₂ jmig₄ tion₅₄-jan₃ a₂dsó₃ 'éi₂ ja₁quió'₄ a₂jme₃'lión₂ ja₁ñi'₅₄ i₂ron₅ ma₂i₁jón₂.

^r37 quio₃: Jág₁ quió'₅ dsa₂ Jen'₅₄, co₂'nió'₄ le₃hua'₅₄, caun₂ jág₁ a₂ñí'₂ dsí₅ a₂ca₂quiog₂ dsa₂ can'₅₄, a₂dsia₅ dsa₂.

^s42 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂: "Të₃dsón'₂ bá₄ 'éi₂ líñ₅ I₂rë₂'íñ₁ quián₅ Diú₄, i₂lión₂ dsa₂ mi₂güíg₃."

⁴⁸ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ Jesús:

—Tsá₃ 'én'₂ 'nia'₂ nё₁jua'₂ tsá₃ ca₂jag'₅₄ léi₄ juë'₂ a₂dsi₂gó'₃ 'au'₂.

⁴⁹ Jaun₂ ca₂juá'₂ dsa₂ i₂jme₂ti₃ ta₁ ne₄ rag₅₄ 'éi₂:

—Te₁gui'₅₄, i₂ñáu'₂ ué₃ ñia₅, né'₃ gué₄ a₂jón₂ chi'₂ quiáng₃.

⁵⁰ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ Jesús:

—Guan'₂ bá₄ quiáng'₂; ia₁ i₂chan₂ bá₄ chi'₂ quiáng'₂.

Ca₂rë₃'én₂ bá₄ dsa₂ jág₁ a₂ca₂juá'₂ Jesús, jaun₂ ca₂ñái'₃.

⁵¹ Jaun₂ jme₁ma₂'ein₅₄ jui₅ dsiáin'₂, jaun₂ ca₂jme₃jein'₂ dsa₂ i₂jme₂ti₃ ta₁ ne₅₄, jaun₂ ca₂juá'₂ 'éi₂:

—I₂chan₂ bá₄ chi'₂ quiáng'₂.

⁵² Jaun₂ ca₂ñag₃ 'e₂ hora ca₂tág'₃ dsí₅. Jaun₂ ca₂juá'₂ dsa₂ 'éi₂:

—Dsióg₂ con'₂ hora ñí₁ caun₂ tё₂le₃ ca₂'láu₂,^t ca₂jñia₃ dséi₂ a₂jme₁'i₁.

⁵³ Jaun₂ ca₂rë₃lí'₄ jmei₂ chi'₂ 'éi₂, hora jaun₂ dé₄ ca₂juá'₂ Jesús:

“I₂chan₂ bá₄ chi'₂ quiáng'₂.” Jaun₂ ca₂rë₃'én₂ dsa₂ 'éi₂, quiain'₅₄ ta₁jin₂ dsa₂ dsi₂néi₂ quió'₅.

⁵⁴ A₂nё₅ jë₁ca₂té₂ táng₃ léi₄ juë'₂ a₂ca₂jmo₃ Jesús, jme₁ca₂o₃'íin₃ Judea, jme₁guáin'₃ Galilea.

Ca₂jme₃'lión₂ Jesús jan₂ dsa₂ 'lian'₂ i₂ron₅ cau₅ Dsiog₅ Betesda

5 ¹ Cang₂ jaun₂ ca₂jmo₃ dsa₂ judíos caun₂ jmiг₄, jaun₂ ca₂uíg₂ táng₃ Jesús jui₅ Jerusalén.

² Jë₄ juíg₂ Jerusalén jaun₂, cau₅ ja₁lé₄ caun₂ o₄'né₄ a₂chei₂ quió'₅ Já'₂ Cha'₂, niog₅ caun₂ dsiog₅ a₂chei₂ Betesda^u quian'₅₄ jág₁ arameo, ja₁lé₄ 'ñiá₂ corredor.

³ Ja₁jaun₂ jme₁tián'₄ 'uë₃ juïn₅ dsa₂ i₂qui₂le₁dso'₅₄, jé₃ dsa₂ ten₄, dsa₂ guian'₅₄ quian'₅₄ dsa₂ 'lian'₂ né₃, a₂chi₁jñia₂₃ a₂qui₃jé'₂ jmiг₂. ⁴ Ia₁ jme₁lin₅₄, sión₅ jan₂ ángel quián₅ Te₁gui'₅₄ ja₁niog₅ dsiog₅ jaun₂, jaun₂ jmo₂₃ qui₂jé'₂ jmiг₂. Jaun₂ jui₁lia'₂ dsa₂ dso'₅₄ i₂'í₂ le₂'uig₅₄ jmiг₂ jë₁ma₂i₂bi₅₄, jme₁jñia₅ quió'₅, chi₂jua'₂ 'e₂ dso₄ jme₁líin₄.^v

⁵ Ja₁jaun₂ jme₁ron₅ jan₂ dsa₂ dso'₅₄, jme₁ma₂té₂ guióg₂-guiá₂-jñiá₂ ñi₂ roin₂₃ dso'₅₄.

⁶ Jme₁ca₂jág₃ Jesús ron₅ dsa₂ dso'₅₄ ja₁jaun₂, jaun₂ jme₁ca₂rë₃lí'₄ ma₂líг₂ bá₄ líin₅ le₂jaun₂, ca₂ñag₃:

—¿'Niog'₂ 'lióng'₂?

⁷ Jaun₂ ca₂ñag₃ dsa₂ dso'₅₄:

—Gui'₅₄, tsá₃ 'ein₂ chan₂ to'₂ jniá₂ 'ñiо'₃ dsiog₅ jë₁ma₂té₂ rë₁qui₃jé'₂ jmiг₂. Lia'₂ co₂ráun₂ 'nio₃ 'ú₄, i₂sián'₂ bá₄ sión₅ le₂'uig₅₄.

⁸ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Nau₂, chog'₅₄ tsí₁jein₁ quiáng'₂, ñi₄ né₃.

^t52 lit. “hora guio₃.” 'Nio'₂ ja₁ton₅ Apéndice B.

^u2 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂: “Betzata”; a₂siá'₂ né₃: “Betsaida.”

^v4 Chog₅₄ si₂ a₂dse₃ gué₄ tsá₃ chi₁ton₅ versículo 4.

⁹ Dsí₂jui₅ le₂jaun₂ bá₄ ca₂jnia₃ quió'₅ dsa₂ 'éi₂. Ca₂chób'₃ tsí₁jein₁ quió'₅, jaun₂ ca₂jme₃lió₃ ca₂ñi₃. A₂jaun₂ ca₂lë₃ caun₂ jmig₄ sa₅₄.

¹⁰ Jaun₂ ca₂juá'₂ dsa₂ judíos ca₂tsí'₃ dsa₂ i₂ca₂'lón₂ 'éi₂:

—Jmig₄ sa₅₄ bá₄ në₃; tsá₃ 'i₄ 'éi'₃ caun'₅₄ tsí₁jein₁ quiáng'₂ jmig₄ në₃.

¹¹ Jaun₂ ca₂ñag₃ dsa₂ 'éi₂:

—I₂në₂jme₃'lió₂ jniá₂, në₂juá'₂: “Chog'₅₄ tsí₁jein₁ quiáng'₂, ñi₄ në₃.”

¹² Jaun₂ në₃ ca₂ñag₃ táng₃ dsa₂ 'éi₂:

—¿'Ein₂ 'éi₂ në₂juá'₂ a₂caun'₅₄ tsí₁jein₁ quiáng'₂, a₂ñf'₂ në₃?

¹³ La₁ tsá₃ ñi₅ 'ein₂ 'éi₂ i₂në₂jme₃'lió₂ quió'₅, ia₁ jme₁ma₂i₂cón'₅ Jesús jin₄ dsa₂ juin₅ i₂jme₁tion'₅₄ ja₁jaun₂.

¹⁴ Cang₂ jaun₂ ca₂jen'₂ Jesús ca₂jein'₂ dsa₂ 'éi₂ i₁dsi₅ guá'₅ templo, jaun₂ ca₂juá'₂:

—Jag₄ de'₂, në₃ lia'₂ ma₂'lóng'₂, tsá₃ ma₃lë₁'nau₂ dso₄, ia₁jaun₂ tsá₃ dsi₃ñíg'₂ caun₂ jmi₁uig₅ 'ñio₅ gué₄ con'₂ gué₄ a₂jme₁líng'₄ le₂jñiá₅.

¹⁵ Jaun₂ ñá'₃ bá₄ dsa₂ 'éi₂, jaun₂ ca₂i₁chi'₄ dsa₂ judíos, Jesús bá₄ 'éi₂ i₂ca₂jme₃'lió₂ quió'₅.

¹⁶ 'Uig₅₄ jaun₂ qui₂ca₂co₃'ein₃ dsa₂ judíos quió'₅ Jesús,^w ia₁ jme₁tin₂ Jesús jme₁jmo₂₃ le₂në₅ jmig₄ sa₅₄.

¹⁷ La₁ ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ dsa₂ judíos:

—Lia'₂ jmo₅ jaun₂ Ne'₃ ta₁ jñia'₅₄ jmig₄ në₃; ján₃ bá₄ le₂jaun₂ jmo₅ jniá₂ ta₁.

¹⁸ 'Uig₅₄ jaun₂, tè₂le₃ i₂juí'₂ gué₄ jme₁'nio₃ jñag'₃ dsa₂ judíos, ia₁ on₃hua'₅₄ jmá'₃ 'éi'₃ jmig₄ sa₅₄ jmo₂₃ cau₅, ján₃ bá₄ ca₂tè₂ jmo₂₃ a₂líin₅ co₂riin₂ quian'₅₄ Diú₄, ia₁ a₂juá'₂ Diú₄ bá₄ líñ₅ Jmei₂.

'Éi'₃ a₂ron₅ quió'₅ Ja₁ñi'₅₄ Diú₄.

¹⁹ Jaun₂ në₃ ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ dsa₂ judíos:

—A₂dsí₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, tsá₃ 'e₂ lé₂ le₃jmo₃ Ja₁ñi'₅₄ 'i₁caun₂ 'ñiog₅; a₂jaun₂ bá₄ jmo₂₃ juí₁lia'₂ a₂jág₅ jmo₅ Jmei₂. Juí₁lia'₂ 'e₂ ta₁ a₂jmo₅ Jmei₂, a₂jaun₂ bá₄ jmo₅ Ja₁ñi'₅₄ ján₃. ²⁰ Ia₁ 'nio₃ Jmei₂ 'nói₃ Ja₁ñi'₅₄, jaun₂ 'ë₂₃ 'éi'₅ Ja₁ñi'₅₄ ca₂le₃jé₃ 'e₂ a₂jmo₂₃. Tè₂le₃ lé₅ gué₄ juë'₂ ta₁ qui₃'ë₃, con'₂ gué₄ a₂le₂la₂, ia₁jaun₂ qui₂dsí₃gó'₃ 'au'₂ 'nia'₂. ²¹ Ia₁, juí₁lia'₂ jme₂jen'₅₄ Jmei₂ jme₂jein'₅₄ 'lag₄, cuë₂₃ jme₂dsí₂ a₂le₃chain₂, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ cuë₅ Ja₁ñi'₅₄ jme₂dsí₂ cué'₅ juí₁lia'₂ i₂'nio₃ cué'₃. ²² Ján₃ guë'₂, tsá₃ con₂ Jmei₂ 'í₁ quió'₅ 'i₁jan₂; o₄gú₃ Ja₁ñi'₅₄ bá₄ ma₂dsia₃ ca₂le₃jé₃ 'éi'₃ a₂con₂ 'í₁, ²³ ia₁jaun₂ jme₃go₃ ca₂le₃jín₃ dsa₂ jme₃gain₃ Ja₁ñi'₅₄, juí₁lia'₂ jme₂gain₃ Jmei₂. Juí₁lia'₂ i₂tsá₃ jme₂gan₃ Ja₁ñi'₅₄, tsá₃ jme₂gain₃ Jmei₂ i₂ca₂chei₃.

²⁴ 'A₂dsí₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂: juí₁lia'₂ i₂nag₅ i₂tón'₂ juí₅ jág₁ quió₃, ton'₂ 'éin₂ tè₂le₃ quió'₅ i₂ca₂chei₃, le₃chain₂ bá₄ co₂tan₅₄. Tsá₃ 'í₁ jióg'₂ ja₁coin₂, ia₁ ma₂ca₂ñii₅ ne₄ 'mú₃, ma₂ca₂dsiog₃ ja₁le₃chain₂ co₂tan₅₄.

^w16 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ a₂me₂ gué₄ juá'₂ ján₃: “a₂jme₁'nio₃ jñag'₃.”

²⁵ A₂dsi₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, já₅ jmiig₄ ton'₂ ma₂té₂ dsón'₂, jé₁ma₂té₂ rë₁nag₃ 'lag₄ jág₁ quió'₅ Ja₁ñi'₅₄ Diú₄. Jui₁lia'₂ i₂ne'₅₄ né₃, le₃chain₂ bá₄.

²⁶ Ia₁ jui₁lia'₂ 'io₅ bí₂ Jmei₂ a₂le₃chain₂ 'ñiog₅, ján₃ bá₄ le₂në₅ ma₂cué'₃ Ja₁ñi'₅₄ jui₅bí₂ a₂le₃chain₂ 'ñiog₅. ²⁷ Ján₃ bá₄ ma₂cuë₃ jui₅bí₂ a₂con₂ í₁ qui₃dsi₂₃ 'éi'₃, ia₁ líin₅ Jaun₅ dsa₂ mi₂güíg₃. ²⁸ Tsá₃ lë₁juí₁dsi₂gó'₃ 'au'₂ 'nia'₂ jág₁ a₂në₂juá'₃ jniá₂ la₂, ia₁ já₅ hora a₂nag₃ ca₂le₃jín₃ dsa₂ i₂le₁'on₅ tau₂ 'ñio₅, jág₁ quió'₅, ²⁹ jaun₂ 'uñin₃ ja₁jaun₂. Jui₁lia'₂ i₂ca₂jmo₃ a₂dsi₂ten₅₄, jein'₅₄ a₂dsi₁lein₅ ja₁le₃chain₂ co₂tan₅₄; la₁ia₁ jui₁lia'₂ i₂ca₂jmo₃ a₂'lig'₅₄, jein'₅₄ a₂të₃dsi₅₄ 'éi'₃ ja₁coin₂.

Jau'₂ 'í₁ a₂dsón'₂ 'io₅ Jesús bí₂

³⁰ 'Tsá₃ 'e₂ lé₂ le₃jmo₅₄ jniá₂ jua'₅₄ a₂jmo₅₄ con'₂ ting₂ 'ñiò₃. Qui₂dsí₂ jniá₂ 'éi'₃ lia'₂ con'₂ lé₅ jág₁ a₂nég'₄ ja₁con₂ Ne'₃, jaun₂ dsi₂ten₅₄ bá₄ 'éi'₃ a₂qui₂dsí₂ jniá₂, ia₁ tsá₃ a₂jaun₂ jmo₅ jniá₂ lia'₂ con'₂ lé₅ a₂'ñio₂ dsí₃ 'ñiò₃; a₂jaun₂ bá₄ jmo₅ jniá₂ lia'₂ con'₂ lé₅ a₂'ñio₂ dsí₅ 'éi₂ i₂ca₂chei₃ jniá₂.

³¹ Në₁hua'₂ jáng'₅ jniá₂ jág₁ dsau₅ ja₁cong₂ 'ñiò₃, jág₁ jaun₂ a₂jáng'₅, tsá₃ quen₅. ³² La₁ia₁ chan₂ gué₄ jan₂ i₂sián'₂ i₂jáng'₅ jág₁ dsau₅ të₂le₃ quió₃ jniá₂, jaun₂ guion₄ jniá₂ jui₁lia'₂ a₂juá'₂ 'éi₂ 'ag₂₃ jniá₂, tí₅ bá₄ jág₁ a₂jáng'₅. ³³ Ca₂chen'₂ 'nia'₂ dsa₂ a₂ca₂i₁ñag₁₂ ne₄ Juan₅₄, jaun₂ dsón'₂ tí₅ bá₄ jág₁ dsau₅ a₂ca₂jáng'₃ 'éi₂. ³⁴ La₁ia₁ on₃jua'₅₄ jaun₂ chén'₅ jniá₂ rë₂ ia₁ a₂jáng'₅ dsa₂ mi₂güíg₃ jág₁ dsau₅ të₂le₃ quió₃ jniá₂; a₂jaun₂ bá₄ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ jág₁ la₂ ia₁jaun₂ lé₂ le₃lión'₂ 'nia'₂. ³⁵ Jme₁lín₄ Juan₅₄ në₂jag₄ caun₂ si₂ nì₁tsí₅ a₂cau₂ a₂tág₅. Jaun₂ 'nia'₂ né₃, jme₁ma₂'éi'₂ caun₂ 'au'₂ a₂jmó'₂ co₂'na₂ 'io'₂ ja₁tág₅ si₂ quió'₅. ³⁶ La₁ia₁ jniá₂ né₃, 'ñio₅₄ jan₂ i₂jáng'₅ jág₁ dsau₅ i₂juín'₂ gué₄ lia'₂ con'₂ gué₄ Juan₅₄. Ia₁ jui₁lia'₂ léi₄ a₂jmo₅ jniá₂, a₂jaun₂ ca₂cuë₃ Ne'₃ a₂jmo₅₄. A₂jaun₂ bá₄ jáng'₅ jág₁ dsau₅ a₂dsón'₂ bá₄ ca₂chei₃ Ne'₃. ³⁷ Ján₃ bá₄ le₂jaun₂, 'ñiog₅ bá₄ Ne'₃ jniá₂ i₂ca₂chei₃, jáng'₅ 'éi₂ jág₁ dsau₅ të₂le₃ quió₃ jniá₂. 'Nia'₂ né₃, lia'₂ 'i₁cón'₂ tsá₃ ma₂nei'₂ 'nia'₂ jág₁ quió'₅, on₃ gué'₂ ma₂jiin'₅₄ 'nia'₂ 'a₂ lia'₂ líin₅, ³⁸ on₃ gué'₂ ma₂të₁gua₁ jág₁ quió'₅ të₂'au'₂, ia₁ tsá₃ 'én'₂ 'nia'₂ të₂le₃ quió'₅ 'ñiog₅ i₂ca₂chein₃. ³⁹ A₂'í'₂ 'nia'₂ Si₂ quió'₅ Diú₄ ca₂lia'₂ dsen₅₄ 'au'₂, ia₁ líin'₂ 'nia'₂ a₂le₃chan₂ 'nia'₂ co₂tan₅₄ të₂le₃ quian'₅₄ Si₂ jaun₂. Si₂ jaun₂ bá₄ jáng'₅ jág₁ dsau₅ 'ag₂₃ jniá₂. ⁴⁰ Jaun₂ 'nia'₂ né₃, tsá₃ 'niog'₂ i₁nóg'₅ ne₃ jniá₂ ia₁jaun₂ le₃chan₂ 'nia'₂.

⁴¹ 'Tsá₃ gue₅ jniá₂ a₂jme₂juag'₂ dsa₂ mi₂güíg₃. ⁴² La₁ cuín₅ jniá₂ 'nia'₂, jaun₂ guion₄ jniá₂ a₂tsá₃ jaun₂ le₁'i₁ të₂'au'₂ 'nia'₂ a₂niog₅ dsí₅ Diú₄ a₂'nioi₃ 'nia'₂. ⁴³ O₄quió'₄ Ne'₃ bá₄ jniá₂ guio₃, 'nia'₂ gué'₂ tsá₃ guéi'₅ jniá₂; la₁ia₁ në₁hua'₂ ca₂já₃ jan₂ o₄quió'₄ 'ñiog₅, i₂'éi₂ bá₄ guén'₄ 'nia'₂. ⁴⁴ ¿'A₂ lia'₂ lé₂ le₃'én'₂ 'nia'₂, chi₂jua'₂ jaun₂ 'náu'₂ a₂tióng'₂ rë₂ quiang'₅₄ ríng'₂, tsá₃ gué'₂ 'náu'₂ 'nia'₂ a₂qui₁náu'₂ rë₂ quiang'₅₄ Diú₄? ⁴⁵ Tsá₃ o₁len'₂ 'nia'₂ jua'₅₄ a₂'nág₄ jniá₂ ne₄ Ne'₃; chan₂ jan₂ i₂'nag₅: Moisés bá₄ 'éi₂. Le₃quió'₅ 'éi₂ bá₄ 'ín₂ 'au'₂ 'nia'₂. ⁴⁶ Ia₁ jua'₅₄ mei'₂ gué₃ ca₂rë₃'éng'₂ jág₁ quió'₅ Moisés, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ jme₁le₃'éng'₂ jág₁ quió₃, ia₁ jniá₂ bá₄

ca₂'ag₃ Moisés ne₄ Si₂. ⁴⁷ La₁ chi₂jua'₂ tsá₃ 'én'₂ guë'₂ 'nia'₂ jág₁ a₂ca₂tó'₂ 'éi₂ ne₄ Si₂, ¿'a₂ guë'₂ lia'₂ lé₂ le₃'én'₂ 'nia'₂ jág₁ a₂juá'₅ jniá₂?

Ca₂ñí'₃ Jesús 'ñiá₂ mei₅ dsa₂
(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17)

6 ¹ Cang₂ jaun₂ ca₂ñó₃ Jesús të₂le₃ quióng₄ ca₂taun₂ jmi₁ñí'₄ Galilea, (a₂chei₂ jmi₁ñí'₄ Tiberias). ² Jaun₂ ca₂i₃lén₂ juin₅ lin₃ dsa₂ chi₁co'₅₄ quió'₅, ia₁ ma₂jág₃ léi₄ juë'₂ a₂ma₂jmo₃, a₂qui₂ma₂ca₂jme'₂lióin₂ dsa₂ i₂jme₁le₁dso'₅₄. ³ Jaun₂ né₃ ca₂uíg₂ Jesús caun₂ má'₂, jaun₂ ca₂guá₂ ja₁jaun₂ quiain'₅₄ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅.

⁴ Jmig₄ jaun₂, jme₁ma₂ja₂quián₃ Jmig₄ Të₂'in₅₄, co₂'nió'₄ jmig₄ quió'₅ dsa₂ judíos.

⁵ Jme₁ca₂jág₃ Jesús ca₂jíin₂ juin₅ lin₃ dsa₂ i₂ja₂lén₂, jaun₂ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ Felipe:

—¿A₂já'₄ dsi₁liá₄ má₃ a₂gué'₃ ca₂le₃jín₃ dsa₂ né₅?

⁶ A₂jaun₂ bá₄ ca₂juá'₂ Jesús le₂né₅ o₁ne₄ 'e₂ jme₁ñag₃ Fe₂li₄, ia₁ jme₁ma₂ñi₅ rë₂ bá₄ Jesús 'ñiog₅ 'e₂ a₂jmo₃.

⁷ Jaun₂ né₃ ca₂ñag₃ Fe₂li₄:

—Tin₃ 'ñiá₂-láu₂ denario i₁ñí'₄ tsá₃ len₅ bá₄ gué₄ a₂ne₂ jma₃ca₂juig₄ le₂jan₂ le₂jan₂ dsa₂.

⁸ Jaun₂ né₃ ca₂ñag₃ gué₄ jan₂ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ quián₅ Jesús, i₂jme₁chen₂ Dré'₄ rin'₅₄ Si₂mu₅₄ Pe₄:

⁹ —Jë₄ la₂ 'en₅₄ jan₂ i₂bë'₅₄ i₂quian₅ 'ñiá₂ i₁ñí'₄ cebada, quian'₅₄ guë'₂ on₃ ju₄; la₁ia₁, ¿'e₂ bá₄ cha₂ 'e₂ jaun₂, ja₁con₂ dsa₂ juin₅ le₂né₅?

¹⁰ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ Jesús:

—Chei'₅₄ dsa₂ ca₂le₃jíin₃ jui₁tiain'₂₃.

'Lióng₂ ñi₂ma'₂ jme₁cha₂ ja₁jaun₂, jaun₂ ca₂tián'₂ dsa₂ ne'₂, i₂jme₁lé₂ con'₂ 'ñiá₂ mei₅ dsa₂.

¹¹ Jaun₂ né₃ ca₂can₃ Jesús i₁ñí'₄, jaun₂ jme₁ma₂në₂cué'₃ ti₁'mag'₄ Diú₄, qui₂ca₂dsió'₃ ca₂cué'₃ ca₂le₃jín₃ dsa₂ i₂jme₁tián'₄ ja₁jaun₂.^x Ján₃ bá₄ le₂jaun₂ ca₂jmo₃ quian'₅₄ dsi₂ju₄ 'éi₂, ca₂cué'₃ ca₂le₃jín₃ dsa₂ 'a₂ con'₂ jnia'₅₄ 'nio₃.

¹² Jaun₂ jme₁ma₂líf₃ dsa₂ gué'₅, ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂:

—Cag'₅₄ 'nia'₂ ni₁jne₁ i₁ñí'₄ a₂ca₂chóng₃, ia₁jaun₂ tsá₃ 'e₂ dsi₃'én₂.

¹³ Jaun₂ ca₂cág'₃, jaun₂ ca₂jme₃cain'₂ guia₃-tíñ₂ tsi₁mí'₂ tá₂, quian'₅₄ ni₁jne₁ a₂ca₂chóng₃ a₂'ñiá₂ i₁ñí'₄ cebada jaun₂.

¹⁴ Jaun₂ né₃, jme₁ca₂jág₃ dsa₂ léi₄ a₂ca₂jmo₃ Jesús, ca₂juá':

—Dsón'₂ bá₄ líñ₅ dsa₂ né₅ dsa₂ i₂'é₂ jág₁ quián₅ Diú₄, i₂lé₅ jág₁ jiá₃ mi₂güíg₃.

^x11 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ a₂me'₂ gué₄ juá': “jme₁ma₂në₂cué'₃ ti₁'mag'₄ Diú₄, jaun₂ ca₂cué'₃ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂, jaun₂ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ né₃ qui₂ca₂dsió'₃ ca₂cué'₃ ca₂le₃jín₃ dsa₂.”

¹⁵ La₁ ca₂rë₃lí'₄ bá₄ Jesús a₂'nio₃ dsa₂ jme₁të₂ tion₅₄, a₂jme₁jmói'₂ 'éi₂ rag₅₄, jaun₂ ca₂ñái'₃ bá₄ táng₃ ca₂'í₃ má'₂ con'₂ 'ñiog₅.

Ca₂ñi₃ Jesús ne₄ jmig₂ jmi₁ñí'₄
(Mateo 14:22-27; Marcos 6:45-52)

¹⁶ Jme₁ca₂nei₂ jaun₂, ca₂sión₃ chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅ ca₂të₂ jmi₁ñí'₄.

¹⁷ Jaun₂ ca₂tóin'₂ 'ñiío'₃ caun₂ tsí₁mu₅, jaun₂ ca₂jme₃lióg₃ ca₂'ain₃ jmi₁ñí'₄ a₂dsí₃léin₂ Capernaum. Jme₁ma₂tó'₂ nei₂ bá₄ jaun₂, tsá₃ jme₁ma₂quiong'₅₄ bá₄ gué₄ Jesús.

¹⁸ Jaun₂ ca₂rë₃lióg₃ ca₂'ág₂ dsí₂ tiá₂ lin₃, jaun₂ qui₂ca₂ron'₂ jmi₁ñí'₄.

¹⁹ Jme₁ma₂'ain₂ con'₂ 'ñiá₂-jñéi₂ kilómetros, jaun₂ ca₂jág₃ a₂ja₂quián₃ Jesús cau₅ tsí₁mu₅, a₂ñi₂₃ ne₄ jmig₂; jaun₂ ca₂rë₃gó'₅ 'ñio₅ lin₃.

²⁰ La₁ia₁ ca₂juá'₂ Jesús:

—iJniá₂ bá₄ la₂; tsá₃ lë₁jmo₂ 'nia'₂ gang'₃!

²¹ Jaun₂ n  ₃ ca₂lia'₂ 'io'₂ jén'₅ b  ₄ ca₂guein₃^y Jesús 'ñiío'₃ tsí₁mu₅, jaun₂ quian'₅₄ ca₂tiá₂ co₂l  ₂ b  ₄ ca₂dsí₃léin₂ chei'₅₄ 'u  ₃ ja₁jme₁tioin'₅₄ jui₅ i₃léin₂.

'Nau'₂ dsa₂ 'nai'₂ Jesús

²² Jme₁ca₂jnia₃ jaun₂, ca₂rë₃lí'₄ dsa₂ i₂të₁'ñiá₄ t  le₃ quióng₄ ca₂taun₂ jmi₁ñí'₄, a₂jme₁chí'₄ caun₂ tan₅₄ tsí₁mu₅ ja₁jaun₂, ton'₂ tsá₃ ca₂'í₃ Jesús 'ñiío'₃ jaun₂ quiain'₅₄ chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂; guion₅₄ b  ₄ chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ i₃léin₂.

²³ La₁ t  lia'₂ jaun₂, o₃lé₂ tsí₁mu₅ siá'₂ a₂ja₂lei₃ juig₂ Tiberias, ca₂o₃lé₂ qui  n₅ ja₁ca₂gu  ₃ i₁ñí'₄ le₂jñi  ₅ jme₁ca₂l  ₃ cu  ₅ Te₁gui'₅₄ ti₁'mag'₄ Di  ₄.^z

²⁴ Jaun₂ n  ₃, jme₁ca₂rë₃lí'₄ dsa₂ a₂tsá₃ Jesús chan₂ ja₁jaun₂, on₃ gu  '₂ chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ qui  n₅, ca₂i₃toin'₅₄ 'ñiío'₃ tsí₁mu₅, ca₂i₃léin₂ jui₅ Capernaum ca₂i₁'niog'₂.

Jesús b  ₄ l  n₅ i₁ñí'₄ a₂le₃chan₂ dsa₂ co₂tan₅₄

²⁵ Jme₁ca₂dsí₃léin₂ dsa₂ t  le₃ qui  n₄ ca₂taun₂ jmi₁ñí'₄, ca₂ds  n₂ Jesús, jaun₂ ca₂ñag₃:

—T  ₅, ¿l  g'₂ guang'₃ ja₁lá₃?

²⁶ La₁ia₁ ca₂ñag₃ Jesús ca₂tsí'₃ dsa₂ 'éi₂:

—A₂dsí₂jó'₃ juig₂ jni  ₂ 'nia'₂, a₂'nau'₂ jni  ₂ i₂niog'₅₄, ia₁ ca₂qué'₂ 'nia'₂ lia'₂ 'ág'₃ 'au'₂ i₁ñí'₄, on₃ju  ₅₄ r  ₂ ia₁ a₂ca₂r  ₃ñí'₂ 'nia'₂ léi₄ jaun₂.²⁷ Ts  ₃ l  ₁jmo₂ 'nia'₂ ta₁ o₄qui  ₄ má₃ a₂jñia'₅₄ con'₂ dsí₃'én₂, t  le₃ o₄qui  ₄ má₃ a₂jiog₅ co₂tan₅₄ b  ₄ jmo₄ 'nia'₂ ta₁, a₂cu  ₅ Jaun₅ dsa₂ mi₂g  g₃. Ia₁ ne₄ 'éi₂ ma₂ti  n₃ 'ñiog₅ b  ₄ Di  ₄ Jmei₂ léi₄ qui  ₅.

^{y21} o₃, "jme₁guein₃."

^{z23} A₂l  n₅₄ chog₅₄ si₂ ts  ₃ chi₁ton₅ "jme₁ca₂l  ₃ cu  ₅ Te₁gui'₅₄ ti₁'mag'₄ Di  ₄."

²⁸ Jaun₂ nē₃ ca₂ηag₃ dsa₂:

—¿'E₂ 'nió'₅ jmó₁ jnia'₅₄ ia₁jaun₂ lé₂ le₃jmó₁ jnia'₅₄ ta₁ a₂'nio₃ Diú₄ jmó₁?

²⁹ Jaun₂ ca₂ηag₃ Jesús:

—A₂la₂ bá₄ ta₁ quió'₅ Diú₄: a₂le₃'én'₂ 'nia'₂ tē₂le₃ quió'₅ i₂chen₄ quiáin₅.

³⁰ Jaun₂ nē₃ ca₂ηag₃ dsa₂:

—¿'E₂ léi₄ lé₂ le₃'é'₂ jnia'₅₄, ia₁jaun₂ jag₅₄ jnia'₅₄ jaun₂ le₃'ein₂ jnia'₅₄ quiáng'₂? ¿'E₂ léi₄ jmó'₂? ³¹ Dsa₂ can'₅₄ quián₂ jnia'₅₄ ma₂líg'₂, ca₂gué'₃ i₁ñí'₄ maná, lia'₂ con'₂ jme₁tioin'₅₄ 'ue₃ quein₂ co₂'ñiog₅ jaun₂, jui₁lia'₂ juá'₂ ne₄ Si₂ quió'₅ Diú₄: “Ca₂cuë₃ Moisés ca₂gué'₃ 'éi₂ i₁ñí'₄ a₂ca₂já₃ guei'₅₄ i₂juíg₃. ”^a

³² Jaun₂ ca₂ηag₃ Jesús:

—A₂dsí₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂: on₃jua'₅₄ Moisés i₂ca₂cuë₃ i₁ñí'₄ a₂já₅ guei'₅₄ i₂juíg₃; Ne'₃ bá₄ jniá₂ i₂cué'₅ 'nia'₂ i₁ñí'₄ tē₃dsón'₂ a₂já₅ guei'₅₄ i₂juíg₃. ³³ Ia₁ jui₁lia'₂ i₁ñí'₄ a₂já₅ ja₁con₂ Diú₄, i₂'éi₂ bá₄ líñ₅, i₂ca₂sión₃ guei'₅₄ i₂juíg₃, i₂jmo₅ a₂le₃chan₂ dsa₂ co₂tan₅₄.

³⁴ Jaun₂ nē₃ ca₂juá'₂ dsa₂ ca₂tsí'₃ Jesús:

—Te₁gui'₅₄, cuë₄ lia'₂ o₂jmig₄ i₁ñí'₄ a₂'é'₂ 'ne₂ nē₅.

³⁵ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Jniá₂ bá₄ líng₅ i₁ñí'₄ a₂jmo₅ a₂le₃chan₂ dsa₂. Jui₁lia'₂ i₂ja₂ ja₁con₂ jniá₂, lia'₂ o₁líg'₂ jmig₄ tsá₃ ma₃lé₂ i₁cón'₅; ján₃ bá₄ le₂jaun₂ jui₁lia'₂ i₂'én₂ tē₂le₃ quió'₃ jniá₂, lia'₂ o₁líg'₂ jmig₄ tsá₃ ma₃le₃quein₂ dsí₅. ³⁶ La₁ jui₁lia'₂ ma₂në₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, tsá₃ 'én'₂ 'nia'₂ o₁jnia'₅₄ ma₂në₂jadg'₅₄ 'nia'₂ jniá₂. ³⁷ Ca₂le₃jín₃ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂cuïn₅ Ne'₃ cuig₂₃ jniá₂, ja₃léin₂ ja₁con₂ jniá₂; jaun₂ jui₁lia'₂ i₂ja₂ ja₁con₂ jniá₂, lia'₂ o₁'e₂ gué₃ tsá₃ dséin₄ jniá₂. ³⁸ Ia₁ on₃jua'₅₄ jaun₂ guio₃ jniá₂ ca₂sióng₃ guei'₅₄ i₂juíg₃ jua'₅₄ a₂jmo₅₄ a₂'ñio₂ dsí₃ 'ñío₃; a₂jaun₂ bá₄ guio₃ a₂jmo₅₄ a₂'ñio₂ dsí₅ i₂ca₂chei₃. ³⁹ A₂la₂ bá₄ a₂'ñio₂ dsí₅ i₂ca₂chei₃: a₂tsá₃ qui₂dsí₃cón'₅ 'i₁jan₂ i₂ma₂cuïn₃ 'éi₂ jniá₂, tē₂le₃ a₂jme₁jein'₅₄ bá₄ jniá₂ jmig₄ jé₁ca₂tó'₂. ⁴⁰ A₂la₂ bá₄ a₂'ñio₂ dsí₅ Ne'₃: jui₁lia'₂ ca₂le₃jín₃ i₂jín₂ Ja₁ñi'₅₄ ton'₂ 'éin₂ tē₂le₃ quió'₅, jui₁le₂chain₂ co₂tan₅₄, jaun₂ jniá₂ nē₃ jme₁jein'₅₄ jmig₄ jé₁ca₂tó'₂.

⁴¹ Quian'₅₄ jág₁ nē₅ ca₂jme₃lióg₃ dsa₂ judíos qui₂ca₂dsia₃ guioin₅₄, ca₂chi₃'iin₃ Jesús ia₁ jme₁ma₂në₂juá'₂: “Jniá₂ bá₄ líng₅ i₁ñí'₄ i₂ca₂sión₃ guei'₅₄ i₂juíg₃.”

⁴² Jaun₂ ca₂juá'₂:

—¿On₃jua'₅₄ i₂nē₅ Jesús ja₁ñi'₅₄ Sé₄? I₂cuïn₅ bá₄ jniog₄ chog₅₄-jmei₂ i₂nē₅. ¿'A₂ gué₂ lia'₂ juá'₂ a₂ca₂sión₃ guei'₅₄ i₂juíg₃?

⁴³ Jaun₂ nē₃ ca₂juá'₂ Jesús:

—Tsá₃ lë₁ma₃chi₂'ág₅ 'nia'₂. ⁴⁴ Lia'₂ 'i₁jan₂ tsá₃ lé₂ jiá₃ ja₁con₂ jniá₂, jua'₅₄ tsá₃ o₂jiog₃ Ne'₃ i₂ca₂chei₃; jaun₂ jniá₂ jme₁jein'₅₄ jmig₄ jé₁ca₂tó'₂.

^a31 Éxodo 16:4; Nehemías 9:15; Salmo 78:24-25.

⁴⁵ Le₂la₂ ca₂tó'₂ ne₄ Si₂ dsa₂ i₂jme₁'é₂ jág₁ o₄quió'₄ Diú₄: "Diú₄ bá₄ jme₃tag₅ jme₃tiin₂₃ ca₂le₃jín₃ dsa₂."^b Jaun₂ ca₂le₃jín₃ jui₁lia'₂ i₂nag₅ jág₁ quió'₅ Ne'₃, ton'₂ qui₂rë₂tiin₂ 'e₂ a₂jmo₅ 'éi₂, ja₃léin₂ bá₄ ja₁con₂ jniá₂.

⁴⁶ On₃jua'₅₄ rë'₂ ia₁ 'ein₂ ma₂jín₂ Jmei₂. Jnia'₅₄ lia'₂ i₂ca₂já₃ ja₁con₂ Diú₄; i₂'éi₂ bá₄ ma₂jín₂ Jmei₂. ⁴⁷ A₂dsón'₂ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, jui₁lia'₂ i₂'én₂,^c le₃chain₂ co₂tan₅₄. ⁴⁸ Jniá₂ bá₄ líng₅ i₁ñí'₄ a₂jmo₅ a₂le₃chan₂ dsa₂.

⁴⁹ Qui₂ca₂gué'₃ dsa₂ can'₅₄ quián'₂ 'nia'₂ i₁ñí'₄ maná, lia'₂ con'₂ jme₁tioin'₅₄ 'uë₃ quein₂ co₂'ñiog₅ jaun₂, la₁ ca₂dsain₃ bá₄. ⁵⁰ A₂la₂ bá₄ lë'₅ i₁ñí'₄ a₂ca₂sió₃ guei'₅₄ i₂juíg₃ ia₁jaun₂ në₁jua'₂ 'ein₂ ca₂gué'₃, tsá₃ dsiáin₃. ⁵¹ Jniá₂ bá₄ líng₅ i₁ñí'₄ jén'₃ i₂ca₂sión₃ guei'₅₄ i₂juíg₃ jaun₂; jui₁lia'₂ i₂gué'₅ i₁ñí'₄ la₂, le₃chain₂ co₂tan₅₄. I₁ñí'₄ jui₁lia'₂ a₂juá'₅ jniá₂ cuë₅₄, ni₁ñi₃ 'ñiós bá₄ jniá₂ 'ë₂₃, a₂jáng'₄ jniá₂ ia₁jaun₂ le₃chan₂ dsa₂ mi₂güíg₃.

⁵² Jaun₂ në₃ qui₂ca₂chen₃ dsa₂ judíos guioin₅₄, a₂juá'₂: —¿'A₂ lia'₂ lé₂ le₃cuë₃ i₂në₅ ñi₅₄ 'ñiog₅ a₂que₅₄ jniog₄?

⁵³ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—A₂dsí₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, në₁jua'₂ tsá₃ ca₂qué'₂ 'nia'₂ ñi₄ Jaun₅ dsa₂ mi₂güíg₃, në₁jua'₂ tsá₃ ca₂'én'₂ 'nia'₂ jmi₂ 'ain₅₄ në₃, tsá₃ jén'₃ 'nia'₂ të₁lia'₂ chang'₂. ⁵⁴ Jui₁lia'₂ i₂gué'₅ ñi₃ jniá₂, ton'₂ 'ín'₂ jmi₃ jniá₂ në₃, le₃chain₂ bá₄ co₂tan₅₄; jaun₂ jniá₂ jme₁jein'₅₄ jmig₄ jë₁ca₂tó'₂. ⁵⁵ Ia₁ ni₁ñi₃ jniá₂ bá₄ lë'₅ má₃ a₂tí₅ dsón'₂; ján₃ bá₄ le₂jaun₂ jmi₃ jniá₂ lë'₅ jmig₂ a₂'ág'₃ dsí₅ të₃dsón'₂. ⁵⁶ Jui₁lia'₂ i₂gué'₅ ñi₃ jniá₂, ton'₂ 'ín'₂ jmi₃ jniá₂ në₃, të₂'ñiai₅₄ le₃quió₃ jniá₂; jniá₂ gué'₂ le₃quió'₅ 'éi₂. ⁵⁷ Jui₁lia'₂ ca₂chei₃ Ne'₃ jén'₃ ca₂chei₃ jniá₂, jaun₂ chan₂ jniá₂ 'uig₅₄ quió'₅ 'éi₂, ján₃ bá₄ le₂jaun₂, jui₁lia'₂ i₂gué'₅ quió₃ jniá₂, le₃chain₂ 'uig₅₄ quió₃ jniá₂. ⁵⁸ A₂la₂ bá₄ 'ë₂₃ i₁ñí'₄ i₂ca₂sión₃ guei'₅₄ i₂juíg₃. Qui₂ca₂gué'₃ dsa₂ can'₅₄ quián'₂ 'nia'₂ i₁ñí'₄ maná, la₁ ca₂dsain₃; la₁ jui₁lia'₂ i₂gué'₅ i₁ñí'₄ la₂, le₃chain₂ bá₄ co₂tan₅₄.

⁵⁹ Jág₁ në₅ ca₂juá'₂ Jesús të₁lia'₂ ca₂jme₃tag₂₃ dsi₂néi₂ guá'₅ sinagoga jë₄ juíg₂ Capernaum.

Jág₁ a₂le₃chan₂ dsa₂ co₂tan₅₄

⁶⁰ Jme₁ca₂nág₂ dsa₂ jág₁ jaun₂ a₂jme₂tag₅ Jesús, juín₅ dsa₂ i₂quian'₅₄ Jesús ca₂juá'₂:

—Jág₁ a₂juá'₂ në₅ 'ñio₅ lin₃ juí'₅, quian₅ ta₁ guéi₁. ¿'Ein₂ bá₄ lë₂ le₃tón'₂ jui₅ quió'₅?

⁶¹ Jaun₂ në₃ ca₂rë₃lí'₄ Jesús 'e₂ jág₁ chen₅ dsa₂ tioin'₅₄, o₄quió'₄ jág₁ jaun₂, jaun₂ ca₂juá'₂:

—¿O₃ bá₄ tsá₃ dse₃ ca₂tín'₂ 'nia'₂ jág₁ në₅? ⁶² ¿'E₂ bá₄ lë₂ jaun₂ në₁jua'₂ ca₂jing'₅₄ 'nia'₂ Jaun₅ dsa₂ mi₂güíg₃ a₂uíg₂ táng₃ ja₁jme₁'ein₅₄ le₂jñiá₅?

⁶³ Jme₂dsí₂ bá₄ i₂jmo₅ a₂chan₂ dsa₂; jui₁lia'₂ ni₁ñi₁ dsa₂ në₃, tsá₃ ta₁ tí₄.

^b45 Isaías 54:13.

^c47 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ juá'₂: "i₂'én₂ të₂le₃ quió₃ jniá₂."

La₁ jág₁ a₂ma₂në₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, a₂gu₂dsí₂ bá₄ jaun₂, ton'₂ jmo₅ a₂chan₂ dsa₂.⁶⁴ La₁ tion'₅₄ bá₄ gué₄ i₂lin₅₄ 'nia'₂ i₂tsá₃ 'én₂.

Ia₁ jme₁ma₂ŋj₅ bá₄ Jesús lia'₂ con'₂ le₂'uig₅₄ i₂'ein₂ 'éi₂ tsá₃ 'én₂, i₂'ein₂ guë'₂ i₂jáng'₂ cang₂.

⁶⁵ Jaun, ca,juá':

—'Uig₅₄ jaun₂ ma₂në₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, lia'₂ 'i₁jan₂ tsá₃ lé₂ jiá₃ ja₁con₂ jniá₂ jua'₅₄ tsá₃ o₂jiog₃ Ne'₃.

⁶⁶ Ca₂le₃jaun₂, juin₅ dsa₂ i₂jme₁i₂nio₄ quiain'₅₄ Jesús ca₂i₃uíin₂ cau₅, tsá₃ ma₃jme₁i₂nioi₅₄ quiain'₅₄ 'éi₂.

⁶⁷ Jaun₂ né₃ ca₂nag₃ Jesús ca₂ní'₃ chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂:

—¿O₃ bá₄ 'niog'₂ 'nia'₂ o₁nog'₁ ján₃?

⁶⁸La₁ca₂nag₃Si₂mu₅₄Pe₄:

—Te₁gui'₅₄, ¿ne₄ 'ein₂ lé₂ dsí₁náu₄ jnia'₅₄? Ia₁ 'ne₂ bá₄ 'au'₂ jág₁
a₂le₃chong₂ jnia'₅₄ co₂tan₅₄.⁶⁹ Ma₂ca₂rë₃'éin₂ bá₄ jnia'₅₄, jaun₂ ne₄ jnia'₅₄,
'ne₂ bá₄ líng'₅ I₂jnjío₅ quián₅ Diú₄.

⁷⁰ Jaun₂, ca₂, ηag₃, Jesús:

—¿On₁ju'a'₅₄ jniá₂ ca₂quiong'₅₄ 'nia'₂ ta₁guia₃-tíñ'₂? La₁ia₁, jan₂ i₂'en₅₄ jé₄ quián'₂ 'nia'₂ líñ₅ i₂'lin'₅₄.

⁷¹(A₂ca₂juá'₂ Jesús le₂në₅ a₂'iin₂₃ Judas bá₄, ja₁ñj'₅₄ Si₂mu₅₄ Iscariote,^e ia₁ Judas bá₄ i₂jáng'₂ quió'₅, o₁ñjña'₅₄ líin₅ jan₂ dsa₂ guia₃-tíñ₂.)

Tsá₃ 'én₂ rìn'₅₄ Jesús jág₁ quió'₅

7 ¹Cang₂ jaun₂, ca₂ñi₃ Jesús 'uë₃ Galilea; a₂tsá₃ 'nio₃ dsi₃ñi₃ jé₄ 'uë₃ Judea, ia₁ ja₁jaun₂ jme₁'nio₃ dsa₂ judíos jnag'₃.

² La₁ia₁ jme₁ma₂ja₂quián₃ Jmig₄ quió'₅ Tsi₁'io₅ Láu₃, jmig₄ quió'₅ dsa₂ judíos, ³ jaun₂ ca₂juá'₂ rin'₅₄ Jesús:

—Tsá₃ lë₁jan₁ ja₁lá₃; gua₂ jui₅ Judea, ia₁jaun₂ jág₃ dsa₂ i₂quiang'₅₄ léi₄ a₂jmo'₂. ⁴Ia₁ jui₁lia'₂ i₂'nio₃ a₂le₃cui₅ dsa₂ quió'₅, tsá₃ jmo₂₃ jui₁lia'₂ a₂tiin₂₃ jë₄ chi₁'ma₁. Chi₂jua'₂ dsón'₂ jmo'₂ léi₄ le₂në₅, jmo₄ të₃ jág₅ dsa₂ juin₅.

⁵ Ia₁ ca₂lia'₂ jnia'₅₄ rín'₅₄ bá₄ Jesús tsá₃ jme₁'éin₂ le₃quió'₅.

⁶ Jaun, né₃, ca₂juá'₂, Jesús ca₂tsí'₃ riin'₅₄:

—Tsá₃ ma₂té₂ bá₄ gué₄ hora quió₃ jniá₂, la₁ia₁ tě₂le₃ quián'₂ 'nia'₂,
 jua'₅₄ 'e₂ gué₃ hora bá₄ dse₃.⁷ Tsá₃ lé₂ le₃jme₃'iog₅₄ dsa₂ mi₂güíg₃
 jme₃'njai₅₄ 'nia'₂; la₁ia₁ 'iog₅₄ bá₄ jniá₂, 'uig₅₄ ia₁ a₂jáng'₅ jniá₂ jág₁ dsau₅
 ja₁con₂ 'éi₂, a₂'lig'₅₄ bá₄ a₂jmo₂₃-dsáu₅.⁸ O₂nó'₅ 'nia'₂ guiong'₅₄ jmig₄;
 tsá₃ nei₅₄ jniá₂, ia₁ tsá₃ ma₂dsin₃ gué₄ hora quió₃.

⁹ Jme₁ma₂në₂chí'₃ riin'₅₄ le₂në₅, ca₂jnia₃ jë₄ 'uë₃ Galilea.

^d69 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ juá'₂; "Ne₂ bá₄ líng'₅ I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄; 'ne₂ bá₄ líng'₅ Ja₁ñj'₅₄ Diú₄ jén'₃."

^e71 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ juá'₂: "Judas Iscariote, ja₁ŋj'₅₄ Si₂mu₅₄."

Nó₃ Jesús Jmig₄ quió'₅ Tsí₁'io₅ Láu₃

¹⁰ La₁ cang₂ gué₄ jaun₂, jme₁ma₂i₂lén₂ rin'₅₄ Jesús, jáñ₃ bá₄ ca₂ñó₃ 'éi₂ jmig₄ jaun₂, o₁jija'₅₄ ca₂ñó₃ tē₃ tsá₃ jme₂li₅₄ jín₄ dsa₂ juín₅. Mei'₂ tsá₃ con'₂ tē₃co'₅₄ bá₄ ñó₃.

¹¹ Jaun₂ lë₃, ca₂i₁nio₁ dsa₂ judíos 'nai'₂ Jesús ja₁niog₅ jmig₄, jaun₂ juá'₂:

—¿A₂já'₄ 'en₅₄ dsa₂ 'éi₂?

¹² Jín₄ dsa₂ gué'₂, juín₅ i₂dsia₅ tē'₂ua₁ jín₄ riin'₅₄ a₂'iin₂₃ 'éi₂. I₂lin₅₄ juá'₂: “Dsa₂ dsen₃ bá₄ 'éi₂”, la₁ i₂sián'₂ gué'₂ juá'₂: “On₃jua'₅₄ dsa₂ dsen₃ 'éi₂, ia₁ jme₂gain₂₃ dsa₂.”

¹³ La₁ia₁ lia'₂ 'i₁jan₂ tsá₃ ca₂dsia₃ lia'₂ rë₂jiá₃ jág₁ a₂'iin₂₃ 'éi₂, ia₁ a₂gain₃ dsa₂ judíos.

¹⁴ Con'₂ tñ₃ dso'₅₄ jmig₄ jme₁ma₂té₂, jaun₂ ca₂'í₃ Jesús i₁dsi₅ guá'₅ templo, jaun₂ ca₂jme₃lió₃ ca₂jme₃tiin₂₃ dsa₂.

¹⁵ Jaun₂ ca₂i₃gó'₃ dsí₅ dsa₂ judíos jaun₂ ca₂juá'₂:

—¿'A₂ lia'₂ njí₄ lë₃ ma₂tin₂ si₂ i₂në₅ tē₃ tsá₃ si₂ ca₂'í₂?

¹⁶ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—Jui₁lia'₂ a₂jme₂tág₂ jniá₂ la₂, on₃jua'₅₄ jág₁ quió₃ 'njío₃ juá'₅; jág₁ quió'₅ i₂ca₂chei₃ bá₄ la₂. ¹⁷ Chi₂jua'₂ 'ein₂ jan₂ ma₂'ei₅ dsí₅ jmo₃ a₂'njio₂ dsí₅ Diú₄, le₃ñi₅ bá₄ 'éi₂ 'a₂ lia'₂ lë₅ jág₁ a₂jme₂tág₂ jniá₂, chi₂jua'₂ já₅ ja₁con₂ Diú₄, o₃ chi₂jua'₂ dsia₂₃ 'a₂ con'₂ ting₂ 'njío₃. ¹⁸ Jui₁lia'₂ i₂dsia₅ o₄quió'₄ 'njilog₅, jmo₂₃ le₂jaun₂ ia₁jaun₂ jme₃juag'₂ dsa₂. La₁ jui₁lia'₂ i₂'no'₂ a₂le₃juín₂ i₂ca₂chei₃, i₂tē₃dsón'₂ bá₄ 'éi₂; 'i₁caun₂ a₂'lig'₅₄ tsá₃ cha₂ ja₁coin₂.

¹⁹ ¿On₁jua'₅₄ Moisés ca₂cué₃ 'Éi'₃ ca₂cué'₃ 'nia'₂? La₁ia₁, ca₂lia'₂ 'i₁jan'₂ 'nia'₂ tsá₃ jme₂tí'₁ Si₂ 'Éi'₃. ¿'E₂ lë₃ 'niog'₂ 'nia'₂ njág'₄ jniá₂?

²⁰ Jaun₂ ca₂ñag₃ dsa₂:

—'En₅₄ je₂na'₅₄ tē₂'au'₂; ¿'ein₂ 'nio₃ njí'₃ 'ne₂?

²¹ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Caun₂ léi₄ ca₂jmo₃ jniá₂ jmig₄ sa₅₄, jaun₂ ca₂i₃gó'₃ 'au'₂ 'nia'₂ ca₂le₃jíng'₃. ²² Jaun₂ né₃, ca₂jmo₃ Moisés 'éi'₃ a₂ti₃ dsa₂ ni₁lo₁, (la₁ia₁ on₃jua'₅₄ Moisés i₂ca₂jme₃lió₃; dsa₂ can'₅₄ bá₄ ca₂jme₃lió₃ ma₂líg'₂). 'Uíg₅₄ jaun₂ ti'₂ 'nia'₂ ni₁lo₄ guein₂, o₁jija'₅₄ tē₃ lë₅ jmig₄ sa₅₄. ²³ Dse₃ bá₄ jaun₂, chi₂jua'₂ jaun₂ ti'₂ 'nia'₂ ni₁lo₄ guein₂ jmig₄ sa₅₄ ia₁jaun₂ tsá₃ dsó₃ 'uë₃ 'Éi'₃ quió'₅ Moisés, ¿'e₂ lë₃ 'ne'₂ 'nia'₂ quian'₅₄ jniá₂, ia₁ ca₂jme₁lione₁₂ jan₂ dsa₂ ta₁jain₂, tē₃ jmig₄ sa₅₄? ²⁴ Tsá₃ lë₁cáun₂ 'nia'₂ 'í₁ a₂jija'₅₄ con'₂ jniá₂ le₃co'₅₄. Quion₂ bá₄ 'nia'₂ 'í₁ con'₂ dsi₂ten₅₄.

Dsia₅ Jesús a₂juá'₂ a₂já'₄ já₅

²⁵ Jaun₂ né₃ ca₂jme₃lió₃ qui₂ca₂ñag₃ i₂lin₅₄ dsa₂ chan₂ Jerusalén qui₂ca₂ñí'₃ riin'₅₄:

—¿On₁jua'₅₄ i₂në₅ 'na'₂ dsa₂ a₂jñag'₃ i₂nioi₅₄? ²⁶Ó₃ bá₄ guë'₂ 'ein₅₄ dsia₂₃ lia'₂ rë₂jiá₃ jág₁ jin₄ dsa₂ juín₅, tsá₃ 'ein₂ juá'₂ 'i₁caun₂ quió'₅. ¿O₃ bá₄ dsón'₂ ma₂ca₂rë₃ñi₅ dsi₂tan₅₄, a₂lín₅ dsa₂ në₅ I₂rë₂'íñ₁ quián₅ Diú₄?

²⁷ La₁ ne₄ bá₄ jniog₄ a₂já'₄ já₅ i₂në₅; a₂dsau₅, jë₁ma₂té₂ rë₁jiá₃ I₂rë₂'íñ₁ quián₅ Diú₄, lia'₂ 'i₁jan₂ tsá₃ le₃ñi₅ a₂já'₄ já₅.

²⁸ Jaun₂ lë₃, të₁lia'₂ 'en₅₄ Jesús jme₂tiin₂₃ dsa₂ i₁dsi₅ guá'₅ templo, jaun₂ ca₂juá'₂ tiá₂:

—iCuig'₂ bá₄ 'nia'₂ jniá₂, jaun₂ njí'₅₄ bá₄ 'nia'₂ 'a₂ guë'₂ guio₃ jniá₂! La₁ on₃jua'₅₄ o₄quió₃ 'ñjío₃ guio₃; të₂le₃ o₄quió'₄ i₂ca₂chei₃ i₂të₃dsón'₂ bá₄ guang₃. I₂'éi₂ guë'₂, tsá₃ cuín'₂ 'nia'₂. ²⁹ La₁ia₁ jniá₂ cuíñ₅, ia₁ ja₁con₂ 'éi₂ bá₄ guio₃, jaun₂ 'éi₂ bá₄ ca₂chei₃.

³⁰ Jaun₂ né₃, jme₁'nio₃ dsa₂ jme₁tsáun'₂; la₁ lia'₂ 'i₁jan₂ tsá₃ ca₂téi₂ gu₂, ia₁ tsá₃ jme₁ma₂té₂ bá₄ gué₄ hora quió'₅.

³¹ La₁ia₁ juín₅ dsa₂ 'éi₂ ca₂rë₃'én₂ jág₁ quió'₅, jaun₂ juá'₂: —Jë₁ma₂té₂ rë₁jiá₃ I₂rë₂'íñ₁ quián₅ Diú₄, ¿O₃ bá₄ le₃qui'₅₄ jmig₄ jmo₃ léi₄ a₂juë'₂ gué₄ lia'₂ con₂ gué₄ a₂jmo₅ i₂në₅?^f

Ca₂chen₃ dsa₂ fariseos chi'₂ 'í'₅₄ quián₅ guá'₅ a₂tsáin'₂ Jesús

³² Ca₂nág₂ bá₄ dsa₂ fariseos jág₁ a₂ca₂juá'₂ dsa₂ a₂iin₂₃ Jesús; jaun₂ dsa₂ fariseos 'éi₂ quiaín'₅₄ juig₅₄ jme₂dsa₂, ca₂chein₃ chi'₂ 'í'₅₄ quián₅ guá'₅ a₂tsáin'₂ Jesús jaun₂ të₂. ³³ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ Jesús:

—Me'₂ bá₄ jmig₄ 'ú₄ jniá₂ jin₂ 'nia'₂, jaun₂ gué₄ nég'₄ táng₃ ja₁con₂ i₂ca₂chei₃. ³⁴ 'Nau'₅₄ 'nia'₂ jniá₂ i₁niog₄, la₁ia₁ tsá₃ dsiog₂ 'nia'₂; ia₁ tsá₃ lé₂ o₁nó'₅ 'nia'₂ ja₁nég₄.

³⁵ Jaun₂ né₃, ca₂jme₃lióg₃ dsa₂ judíos qui₂ca₂ñfi'₃ riin'₅₄: —¿A₂já'₄ dsi₂jiog₅ dsí₅ i₂në₅ dsó₃, a₂tsá₃ dsiain'₂ jniog₄? ¿On₃ bá₄ dsó₃ jin₄ dsa₂ go₄ jniog₄ i₂tián'₅ tsí₁rë₂jan₅₄ jin₄ dsa₂ griegos, ia₁jaun₂ jme₃tiin₂₃ dsa₂ griegos? ³⁶ ¿'E₂ jein₅ jág₁ a₂në₂juá'₂ në₅: "'Nau'₅₄ 'nia'₂ jniá₂ i₁niog₄, la₁ia₁ tsá₃ dsiog₂ 'nia'₂, ia₁ tsá₃ lé₂ o₁nó'₅ 'nia'₂ ja₁nég₄"?

Jui₁lia'₂ caun₂ jmig₂ cuá₃ jén'₃

³⁷ Jmig₄ juë'₂ dé₄ dsón'₂ jë₁ca₂tó'₂ quió'₅ jmig₄, ca₂nau₂ Jesús, jaun₂ ca₂juá'₂ tiá₂:

—Në₁hua'₂ 'ein₂ rë₂quein₂ dsí₅, jui₁jia₂ ja₁con₂ jniá₂, jui₁'en'₅₄ jmig₂. ³⁸ Jui₁lia'₂ juá'₂ Si₂, jui₁lia'₂ dsa₂ i₂'én₂ të₂le₃ quió₃ jniá₂, 'iá₃ të₂tsí₅ në₂jag₄ bá₄ jmig₂ cuá₃ a₂jén'₃.^g

³⁹ La₁ a₂juá'₂ le₂në₅ a₂iin₂₃ Jme₂dsí₂ Jñjío₅ i₂jme₁ma₂i₄ 'éi'₃ guen₃ dsa₂ i₂'én₂ të₂le₃ quió'₅; ia₁ tsá₃ jme₁ma₂guan₅ bá₄ gué₄ Jme₂dsí₂, ia₁ tsá₃ gué₄ jme₁ma₂ca₂rë₃juín'₂ Jesús.

^f31 'Nio'₂ ja₁ton₅ Isaías 35:5-6.

^g38 'Nio'₂ ja₁ton₅ Isaías 44:3; 55:1.

Ca₂lë₃ le₁dson'₅₄ dsa₂

⁴⁰ I₂lin₅₄ dsa₂ i₂jme₁tion'₅₄ ja₁jaun₂, jme₁ca₂nág₂ a₂juá'₂ Jesús, ca₂juá':
—Dsón'₂ bá₄ i₂në₅ dsa₂ i₂'é₂ jág₁ quián₅ Diú₄ i₂lë₅ jág₁ jiá₃ 'éi₂.

⁴¹ I₂lin₅₄ guë'₂ juá':
—I₂rë₂ 'ín₁ quián₅ Diú₄ bá₄ në₅.

La₁ia₁ i₂sián'₂ guë'₂ ca₂juá':
—¿'A₂ bá₄ lia'₂ lé₂ le₃chan₂ Galilea I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄? ⁴² ¿Tsa₁ juá'₂
Si₂, tsí₁jon₂ Rag₅₄ David bá₄ tion₅₄ lén₂ I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄, jaun₂ jé₄
juig₂ Belén bá₄ le₃chain₂, juig₂ go₄ David 'ñiog₅?

⁴³ Jaun₂ nén₃, le₁dson'₅₄ bá₄ dsa₂ ca₂lë₃ o₄quió'₄ Jesús.

⁴⁴ Jme₁'nio₃ i₂lin₅₄ tsáun'₂, la₁ ca₂lia'₂ 'i₁jan₂ tsá₃ 'ein₂ ca₂téi₂ gu₂.

Tsá₃ 'én₂ dsa₂ can'₅₄ të₂le₃ quió'₅ Jesús

⁴⁵ Jaun₂ ca₂dsi₃len₃ táng₃ chi'₂ 'í'₅₄ quián₅ guá'₅ ja₁jme₁tion'₅₄ juig₅₄
jme₂dsa₂ quian'₅₄ dsa₂ fariseos, jaun₂ ca₂ñag₃ 'éi₂ ca₂ñí'i₃ chi'₂ 'í'₅₄:
—¿'E₂ 'uig₅₄ tsá₃ nén₂te'₅₄ 'nia'₂ 'éi₂?

⁴⁶ Jaun₂ ca₂ñag₃ chi'₂ 'í'₅₄:

—iLia'₂ 'i₁cón'₂ tsá₃ 'ein₂ dsa₂ ma₂juá'₂ jág₁ jui₁lia'₂ juá'₂ dsa₂ 'éi₂!

⁴⁷ Jaun₂ nén₃ ca₂juá'₂ dsa₂ fariseos:

—¿O₃ bá₄ ma₂jme₃gau₅ dsa₂ 'éi₂ quián'₂ 'nia'₂ ján₃? ⁴⁸ 'I₁jan₂ dsa₂

can'₅₄ juig₅₄ jniog₄, on₃ guë'₂ dsa₂ fariseos, tsá₃ ma₂ca₂rë₃'én₂ le₃quió'₅
'éi₂, jme₁né₄. ⁴⁹ La₁ dsa₂ lë₁dsa₂ i₂tion'₅₄ nén₅, tsá₃ cuí'₅ Si₂ 'Éi'₃.

Ma₂tioin'₅₄ ne₄ jmi₁uig₅ a₂ma₂rë₂'é₂ ja₁coin₂.^h

⁵⁰ Jin₄ dsa₂ fariseos 'éi₂ jme₁'en₅₄ Nicodemo, i₂jme₁ma₂ñe₄ i₁jiin₅₄
Jesús le₂jniá₅.ⁱ 'Éi₂ nén₃ ca₂ñag₃:

⁵¹ —Jui₁lia'₂ con'₂ lë₅ juá'₂ Si₂ 'Éi'₃ quián₂, ¿lë₂ le₃qui₁dsi₅ 'éi'₃ ja₁con₂
jan₂ dsa₂, të₃ tsá₃ ma₂néné₂ jág₁ quió'₅, a₂juá'₂ 'e₂ a₂ma₂jmo₃?

⁵² Jaun₂ nén₃ ca₂ñag₃ riin'₅₄:

—¿Ján₃ bá₄ líñ₅ 'ne₂jan₂ dsa₂ i₂chan₂ Galilea? 'Í₂ dse₃ ne₄ Si₂, jaun₂
jag₅₄, lia'₂ 'i₁jan₂ dsa₂ i₂'é₂ jág₁ quián₅ Diú₄ tsá₃ já₅ 'uë₃ Galilea.^j

⁵³ Jaun₂ gué₄ i₃len₃ le₂jan₂ le₂jan₂ dsa₂ ja₁quió'₄.

Jan₂ 'io₅₄ i₂ca₂tán'₂ dso₄

8 ¹ La₁ ca₂ñó₃ bá₄ Jesús jui₅ Má'₂ Olivos. ² Jme₁jnia₃ jaun₂ táng₃,
ca₂guáin'₃ i₁dsi₅ guá'₅ templo. Ja₁jaun₂ ca₂jme₃quián₃ ca₂le₃jín₃
dsa₂. Jaun₂ ca₂guá₂ Jesús, jaun₂ ca₂jme₃lióg₃ jme₂tiin₂₃ dsa₂. ³ Jaun₂ nén₃,
ca₂o₃jnia₃ tē₅juá'₅ quian'₅₄ dsa₂ fairseos ca₂o₃jñiai₃ jan₂ 'io₅₄ i₂ca₂join₃
jme₁'ein₅₄ quian'₅₄ dsa₂ ñe'₂. Jaun₂ ca₂chei'₃ dsi₂jo₂ jé₄ quió'₅ dsa₂
i₂tion'₅₄ ja₁jaun₂.

^h**49** 'Nio'₂ ja₁ton₅ Deuteronomio 27:14-26.

ⁱ**50** A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ juá'₂: "i₁jiin₅₄ Jesús a₂'uë₂ jaun₂."

^j**52** Ne₄ chog₅₄ si₂ a₂gui'₅₄ gué₄, tsá₃ le₁ton₅ Juan 7:53-8:11.

⁴ Jaun₂ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ Jesús:

—Të₅, ca₂jón₂ 'io₅₄ la₂ nió'₅ jág₁ quian'₅₄ dsa₂ ñe'₂ on₃jua'₅₄ dsí₂i₂gu₂.

⁵ Né₃ né₃, ne₄ Si₂ 'Éi'₃, juá'₂ Moisés a₂jñí'₄ jnia'₅₄ jan₂ 'io₅₄ le₂la₂, a₂qui₁dsiin₅ jnia'₅₄ cang₄. ¿'Ne₂ guë'₂, 'a₂ lia'₂ juá'₂?

⁶ Ca₂juá'₂ dsa₂ le₂në₅ ia₁ a₂cáin₂ táu₂ Jesús, ia₁jaun₂ cuin₃ jmiг₄ bóg'₂ dso₄. La₁ ca₂guá₂ Jesús i₁sióг'₅ 'uë₃, jaun₂ ca₂jme₃lióг₃ ca₂jmóг'₃ letras ne₄ 'uë₃ quian'₅₄ nei'₅₄ chi₁gú₃.

⁷ La₁ caun₂ tioin'₅₄ qui₂nag₂₃ qui₂ñíí'₂ Jesús, jaun₂ ca₂nau₂, ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ dsa₂:

—Chi₂jua'₂ 'ein₂ jan₂ 'nia'₂ i₂tsá₃ dso₄ rë₂cán'₄, o₁tiong₅₄ le₂'uig₅₄ ca₂míг₂ ni₁cang₁ jui₁qui'₅₄ quió'₅ 'io₅₄.

⁸ Jaun₂ ca₂guá₂ táng₃ i₁sióг'₅ 'uë₃, jmóг'₅ letras a₂tsáng₂ 'uë₃.

⁹ La₁ jme₁ca₂nág₂ dsa₂ jág₁ a₂ca₂juá'₂ Jesús, ^k jaun₂ ca₂jme₃lióг₃ qui₂ca₂'uiin₂ bá₄ le₂jain₂ le₂jain₂, jniá₅ de'₂ dsa₂ i₂ma₂guen'₂ ca₂'uiin₂ ne₄ jui₅. Jaun₂ jme₁ma₂ca₂'uiн₂ ca₂le₃jín₃ dsa₂, 'ñiog₅ bá₄ Jesús të₁tsiin'₅₄ quiain'₅₄ 'io₅₄ 'éi₂, i₂chén'₅ dsi₂jo₂ jaun₂.

¹⁰ Jaun₂ né₃ ca₂nau₂ Jesús, ^l jaun₂ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ 'io₅₄:

—'Io₅₄, ¿na₅ dsa₂?^m ¿Tsa₁ 'ein₂ né₂'é₂ uig₅?

¹¹ Jaun₂ ca₂juá'₂ 'io₅₄:

—Jan₂'ón₄. Lia'₂ i₁jan₂ dsa₂, Te₁gui'₅₄.

Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ Jesús:

—On₃ guë'₂ jniá₂ 'é₄ uig₅ quiáng'₂; guan'₂ né₃, la₁ tsá₃ ma₃lë₁'nau₂ dso₄.

Lín₅ Jesús si₂ a₂tág₅ quió'₅ dsa₂ mi₂güíг₃

¹² Ca₂juá'₂ táng₃ Jesús tsí'₅ dsa₂, a₂juá'₂:

—Jniá₂ líng₅ si₂ i₂jmo₅ tág₅ jui₅ quió'₅ dsa₂ mi₂güíг₃; jui₁lia'₂ i₂'ein₅ jniá₂, lia'₂ o₁líг'₂ tsá₃ ma₃ñi₃ jë₄ qui₁né'₃, ton'₂ qui₃'io₃ si₂ a₂jmo₅ a₂chain₂.

¹³ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ dsa₂ fariseos ca₂tsí'₃ Jesús:

—'Ne₂ jáng'₂ jág₁ dsau₅ të₂le₃ quián'₂ 'ñiag'₂; 'uig₅₄ jaun₂ tsá₃ quen₅ jág₁ quiáng'₂ a₂jáng'₂.

¹⁴ Jaun₂ ca₂nag₃ Jesús ca₂tsí'₃ dsa₂:

—Jui₁lia'₂ a₂juá'₅ jniá₂, quen₅ bá₄, o₁jñia'₅₄ 'ñiό₃ jniá₂ jáng'₅ jág₁ dsau₅ të₂le₃ quió₃ 'ñiό₃. Ia₁ guion₄ bá₄ jniá₂ a₂já'₄ guio₃, a₂já'₄ nég'₄ né₃; la₁ia₁ 'nia'₂ né₃, tsá₃ ñi'₅₄ 'nia'₂ a₂já'₄ guio₃, on₃ guë'₂ a₂já'₄ nég'₄. ¹⁵ 'Nia'₂ guë'₂ cáun'₂ 'í₁ lia'₂ con'₂ lë₅ 'éi'₃ quió'₅ dsa₂ mi₂güíг₃. Jniá₂ né₃ tsá₃ 'í₁ cáun₅ jniá₂ jua'₅₄ a₂qui₂dsí₂ 'éi'₃ ja₁con₂ 'i₁jan₂. ¹⁶ La₁ia₁ chi₂jua'₂ cáun₅ jniá₂

^k9 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ juá'₂ ján₃: “ca₂jéin'₃ o₂gui'₃ ia₁ rë₂cán'₄ dso₄ guioin₅₄.”

^l10 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ juá'₂ ján₃: “ia₁ tsá₃ ca₂jág₃ jua'₅₄ tión₂ gué₄ i₂sián'₂, jnia'₅₄ lia'₂ 'io₅₄ 'éi₂.”

^m10 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ juá'₂ ján₃: “i₂nag₅ quiáng'₂.”

'í₁, dse₃ dsí₂ten₅₄ bá₄ 'éi'₃ a₂qui₂dsí₂ jniá₂, ia₁ on₃jua'₅₄ jniá₂ 'ñiío₃ cáun₅
 'í₁; qui₂dsí₂ jniá₂ 'éi'₃ co₂lë₅ quiang'₅₄ i₂ca₂chei₃ bá₄. ¹⁷ Ján₃ bá₄ ca₂të₂
 ne₄ Si₂ 'Éi'₃ quián'₂ 'nia'₂, rë₂ton₅ juá'₂, në₁jua'₂ on₃ dsa₂ lë₂ i₂jáng'₅ jág₁
 dsau₅, a₂quen₅ bá₄ jág₁ quió'₅. ¹⁸ Jniá₂ líng₅ i₂jáng'₅ jág₁ dsau₅ të₂le₃
 quió₃ 'ñiío₃; Ne'₃ jniá₂ i₂ca₂chei₃ guë'₂, líng₅ táng₃ jan₂ i₂jáng'₅ jág₁ dsau₅.

¹⁹ Jaun₂ në₃ ca₂ñag₃ dsa₂ fariseos ca₂ñíi'₃ Jesús:

—¿Na₅ ñéi'₅ 'ne₂?

Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—Tsá₃ cuig'₂ 'nia'₂ jniá₂, on₃ guë'₂ Ne'₃ jniá₂ cuin'₂ 'nia'₂; jua'₅₄ mei'₂
 gué₃ cuig'₂ 'nia'₂ jniá₂, ján₃ bá₄ jme₁le₃cuin'₂ 'nia'₂ Ne'₃.

²⁰ Ca₂juá'₂ Jesús le₂në₅ të₁lia'₂ jme₁'ein₅₄ jme₂tiin₂₃ dsa₂ i₁dsi₅ guá'₅
 templo, cau₅ ja₁jme₁tióng₂ tsí₁gu₅ quió'₅ cu₄ guá'₅. La₁ia₁, lia'₂ 'i₁jan₂
 tsá₃ 'ein₂ ca₂jñau'₃, ia₁ tsá₃ jme₁ma₂té₂ bá₄ gué₄ hora quió'₅.

“Juí₁lia'₂ ja₁né'₄ jniá₂, tsá₃ lé₂ o₁nó'₅ 'nia'₂”

²¹ Con'₂ siá'₂ táng₃ ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ dsa₂:

—Né'₄ jniá₂; jaun₂ 'nia'₂ guë'₂, 'náu'₂ jniá₂ i₁niog'₄, la₁ia₁ dsián'₃ 'nia'₂
 të₃ rë₂cán'₄ 'nia'₂ dsáu'₂; ja₁né'₄ jniá₂, tsá₃ lé₂ o₁nó'₅ 'nia'₂.

²² Jaun₂ në₃ ca₂juá'₂ dsa₂ judíos:

—¿O₃ bá₄ a₂jñii'₃ 'e₂ 'ñiog₅, jaun₂ guë'₂ juá'₂ tsá₃ lé₂ dsí₁náu₄ jniog₄
 ja₁dsáiñ'₃?

²³ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Dsa₂ chan₂ gua'₅₄ 'uë₃ la₂ bá₄ líng₅ 'nia'₂; jniá₂ në₃, líng₅ i₂chan₂
 guei'₅₄. Dsa₂ i₂tén₅ mi₂güíg₃ la₂ bá₄ líng₅ 'nia'₂; jniá₂ në₃ tsá₃ téng₅
 mi₂güíg₃ la₂. ²⁴ 'Uíg₅₄ jaun₂ bá₄ në₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ a₂dsiáng'₃ të₃
 rë₂cáng'₄ jaun₂ dsáu'₂. Ia₁ chi₂jua'₂ tsá₃ 'én'₂ 'nia'₂, jniá₂ bá₄ líng₅ 'éi₂,ⁿ
 dsiáng'₃ 'nia'₂ qui₂rë₂cáng'₄ dsáu'₂.

²⁵ Jaun₂ në₃ ca₂ñag₃ dsa₂ judíos ca₂ñíi'₃ Jesús:

—¿'Ein₂ bá₄ líng₅ 'ne₂?

Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—Le₂jaun₂ jui₁lia'₂ ma₂qui₂ma₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ ca₃le₂'uig₅₄.^o ²⁶ 'Lióng₂
 bá₄ 'uig₅₄ cha₂ a₂le₃juá'₄ jniá₂ a₂qui₁dsí₅ jniá₂ 'éi'₃ ja₁con'₂ 'nia'₂. La₁ tí₅
 bá₄ jág₁ quió'₅ i₂ca₂chei₃. Jaun₂ jniá₂ në₃, jág₁ a₂ma₂nag₃ ja₁coin₂,
 a₂jaun₂ bá₄ juíg₂ jniá₂ dsa₂ mi₂güíg₃.

²⁷ La₁ tsá₃ ca₂rë₃ñíi'₂ dsa₂, a₂jme₁juá'₂ Jesús tsí'₅ dsa₂ 'éi₂, a₂'iin₂₃
 Jmei₂.

²⁸ 'Uíg₅₄ jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Jë₁ma₂té₂ rë₁chóng'₄ 'nia'₂ Jaun₅ dsa₂ mi₂güíg₃, jaun₂ gué₄ le₃ñíi'₅₄
 'nia'₂ a₂líng₅ jniá₂ 'éi₂,^p le₃ñíi'₅₄ 'nia'₂, a₂tsá₃ jmo₅ jniá₂ 'i₁caun₂ të₂le₃

ⁿ24 o₃, “jniá₂ bá₄ líng₅.”

^o25 o₃, “¿'E₂ jaun₂ ma₂qui₂ma₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ ca₃le₂'uig₅₄? ”

^p28 o₃, “le₃ñíi'₅₄ 'nia'₂, jniá₂ líng₅.”

o₄quió₃ 'njio₃, jnia'₅₄ lia'₂ a₂jaun₂ bá₄ juá'₅ jniá₂ jui₁lia'₂ a₂ma₂ca₂jme₃tag₅ Ne'₃. ²⁹ Ia₁ i₂ca₂chei₃ 'ein₅₄ quian'₅₄ jniá₂, tsá₃ jua'₅₄ ma₂téin₂ jniá₂ 'njio₃, ia₁ lia'₂ co₂tan₅₄ bá₄ jmo₅ jniá₂ a₂'njio₂ dsí₅ 'éi₂.

³⁰ Lia'₂ jme₁juá'₂ Jesús jág₁ nē₅, juín₅ lín₃ dsa₂ ca₂rë₃'én₂ le₃quió'₅.

Chi'₂-guein₂ quián₅ Diú₄, quian'₅₄ dsa₂ i₂qui₂le₁'ñe'₅₄ 'uig₅₄ dsáu₁

³¹ Jaun₂ nē₃ ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ dsa₂ judíos i₂ca₂rë₃'én₂ le₃quió'₅:

—Né₁hua'₂ të₁'njá'₄ 'nia'₂ le₃quió'₅ jág₁ quió₃, dsón'₂ bá₄ lín₅ 'nia'₂ dsa₂ i₂quian'₅₄ jniá₂; ³² jaun₂ le₃cuín'₂ 'nia'₂ jág₁ dsau₅, jaun₂ jág₁ dsau₅ nē₃, jmo₃ qui₃chen'₂ 'nia'₂.

³³ Jaun₂ ca₂ñag₃ dsa₂ 'éi₂ ca₂tsí'₃ Jesús:

—Lág₅ jnia'₅₄ dsa₂ tsí₁jon₂ Abraham, jaun₂ lia'₂ 'i₁cón'₂ tsá₃ ma₂lag₃ jnia'₅₄ dsa₂ i₂le₁'ñe'₅₄ ne₄ 'i₁jan₂. ¿'A₂ guë'₂ lia'₂ juá'₂ 'ne₂ jaun₂ a₂qui₃chei'₂ jnia'₅₄?

³⁴ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—A₂dsí₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, jui₁lia'₂ ca₂le₃jín₃ dsa₂ i₂'no₅ dso₄, qui₂le₁'ñe₁i'₅₄ ne₄ dsáu₁. ³⁵ Jui₁lia'₂ jan₂ dsa₂ i₂chi₁'ñe'₅₄ nē₃, tsá₃ jua'₅₄ të₃'njáí₄ co₂tan₅₄ dsi₂néi₂ quió'₅ juíg₅₄; la₁ia₁ chi'₂ ja₁ñi'₅₄ nē₃, co₂tan₅₄ bá₄ téin₅ dsi₂néi₂ jaun₂. ³⁶ Jaun₂ nē₃, chi₂hua'₂ ca₂chéi'₂ Ja₁ñi'₅₄ ca₂chéin'₂ 'nia'₂, jaun₂ bá₄ lén'₂ 'nia'₂ dsa₂ i₂le₁tsin'₁ të₃dsón'₂.

³⁷ Ma₂guion₄ bá₄ jniá₂ jaun₂ a₂lín₅ 'nia'₂ tsí₁jon₂ Abraham; la₁ia₁ 'niog'₂ 'nia'₂ jnág'₄ jniá₂, ia₁ a₂tsá₃ guei'₂ 'nia'₂ 'e₂ a₂juá'₅ jniá₂. ³⁸ Jniá₂ nē₃ juá'₅ juíg₂ 'nia'₂ jui₁lia'₂ 'e₂ a₂ma₂jág₃ ja₁con₂ Ne'₃; 'nia'₂ nē₃, jmo'₂ 'e₂ a₂ma₂nei'₂ 'nia'₂ ja₁con₂ ñéi'₅.

³⁹ Jaun₂ ca₂ñag₃ dsa₂ 'éi₂ ca₂tsí'₃ Jesús:

—Abraham bá₄ jme₁lín₄ jmei₂ jnia'₅₄ ma₂líg'₂.

La₁ ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ dsa₂ 'éi₂:

—Jua'₅₄ mei'₂ gué₃ lín₅ 'nia'₂ chi'₂-guein₂ quián₅ Abraham, jaun₂ jme₁jmó'₂ 'nia'₂ jui₁lia'₂ a₂ca₂jmo₃ 'éi₂. ⁴⁰ La₁ia₁ 'nia'₂ nē₃ 'niog'₂ jnág'₄ jniá₂, o₁jnia'₅₄ ma₂né₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ jág₁ tí₅ të₃dsón'₂ a₂ma₂ca₂jme₃tag₅ Diú₄ jniá₂. Tsá₃ le₂nē₅ ca₂jmo₃ Abraham. ⁴¹ 'Nia'₂ nē₃, le₂jaun₂ bá₄ jmo'₂ jui₁lia'₂ jmo₅ ñéi'₅.

Jaun₂ nē₃ ca₂juá'₂ dsa₂ 'éi₂:

—La₁ on₃hua'₅₄ jnia'₅₄ lág₅ guein₂ i₂lë₁chan₂; jan₂ bá₄ jmei₂ jnia'₅₄ chan₂: i₂'éi₂ lín₅ Diú₄.

⁴² Jaun₂ nē₃ ca₂juá'₂ Jesús:

—Jua'₅₄ mei'₂ gué₃ të₃dsón'₂ Diú₄ lín₅ ñéi'₅ 'nia'₂, jme₁jme₁'nió'₄ bá₄ 'nia'₂ jniá₂, ia₁ ja₁con₂ Diú₄ bá₄ 'uín₂ jniá₂; jaun₂ la₂ ma₂guio₃. On₃hua'₅₄ o₄quió₃ 'njio₃ guio₃; o₄quió'₄ i₂ca₂chei₃ bá₄ jniá₂ guio₃. ⁴³ ¿'E₂ lë₃ tsá₃ lé₂ le₃ñí'₂ 'nia'₂ jág₁ a₂juá'₅ jniá₂? 'Uig₅₄ ia₁ a₂tsá₃ tian'₃ 'nia'₂ nág'₁ jág₁ a₂'é₅ jniá₂. ⁴⁴ 'Nia'₂ bá₄ rë'₂ téng'₅ le₃quió'₅ i₂së₃dsen₃ ñéi'₅ 'nia'₂. Jaun₂ 'ín₅ 'au'₂ jmó'₂ 'e₂ a₂'njio₂ dsí₅ 'éi₂. Lia'₂ con'₂ le₂'uig₅₄ bá₄ jaun₂ lín₅ jan₂ i₂jme₂dsian₅ dsa₂. Tsá₃ le₃quió'₅ jág₁ dsau₅ chéin'₅, ia₁ 'i₁ca₂míg₂ jág₁

dsau₅ tsá₃ cha₂ ja₁coin₂. Jé₁ma₂ca₂juá'₂ jág₁ tē₂jág₁, juá'₂ bá₄ jui₁lia'₂ tiin₂ 'ñiog₅, ia₁ i₂tē₂jín₁ bá₄ 'éi₂, jaun₂ líin₅ jmei₂ dsa₂ tē₂jín₁. ⁴⁵ La₁ia₁, 'uíg₅₄ ia₁ a₂juá'₅ jniá₂ jág₁ dsau₅ né₃, tsá₃ 'éng'₂ jág₁ quió₃. ⁴⁶ ¿I₂'ein₂ 'nia'₂ qui'₅₄ jmi₄ cáun₂ 'í₁ a₂rín₂ jniá₂ dso₄? Chi₂jua'₂ juá'₅ jniá₂ jág₁ dsau₅, ¿'E₂ lë₃ tsá₃ 'én'₂ 'nia'₂ jág₁ quió₃? ⁴⁷ Jui₁lia'₂ i₂tén₅ le₃quió'₅ Diú₄, nag₂₃ jág₁ quió'₅ Diú₄. 'Uíg₅₄ jaun₂ bá₄ tsá₃ nag'₂ 'nia'₂ jág₁: ia₁ tsá₃ té₅ 'nia'₂ le₃quió'₅ Diú₄.

Né'₃ gué₄ a₂le₃chan₂ Abraham, jme₁ma₂chan₂ bá₄ Te₁gui'₅₄

⁴⁸ Jaun₂ né₃ ca₂ñag₃ dsa₂ judíos ca₂ñíi'₃ Jesús:

—¿Tsa₁ dsau₅ jág₁ a₂jua'₂ jnia'₅₄, dsa₂ chan₂ Samaria bá₄ lín'₅ 'ne₂; a₂'en₅₄ jan₂ je₂na'₅₄ tē₂'au'₂ né₃?

⁴⁹ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—Lia'₂ 'i₁jan₂ je₂na'₅₄ tsá₃ 'en₅₄ tē₂dsi₃. A₂jaun₂ bá₄ jmo₅ jniá₂ a₂jme₂juín'₁ jniá₂ Ne'₃; 'nia'₂ gué'₂, tsá₃ jme₂go'₃ jniá₂. ⁵⁰ Tsá₃ a₂jaun₂ 'náu'₅ jniá₂ a₂jme₃juag'₂ dsa₂, la₁ chan₂ jan₂ i₂'no'₂ a₂jme₃juag'₂ dsa₂ jniá₂, ton'₂ 'éi₂ bá₄ con₂ jág₁ dsau₅. ⁵¹ A₂dsi₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, chi₂jua'₂ 'ein₂ dsa₂ i₂tón'₂ jui₅ jág₁ quió₃, lia'₂ o₁líg'₂ jmi₄ tsá₃ dsi₃ñii₅₄ 'mú₃.

⁵² Jaun₂ né₃ ca₂ñag₃ dsa₂ judíos:

—Né₃ gué₄ dsón'₂ jag₂ jnia'₅₄ a₂'en₅₄ jan₂ je₂na'₅₄ tē₂'au'₂. Ia₁ ma₂ca₂jon₃ Abraham lia'₂ jma₃quian'₅₄ dsa₂ i₂qui₂ca₂'é₂ jág₁ quián₅ Diú₄; 'ne₂ gué'₂ juá'₂: “Jui₁lia'₂ i₂tón'₂ jui₅ jág₁ quió₃, tsá₃ líg'₂ dsi₃ñii₅₄ 'mú₃.” ⁵³ ¿O₃ bá₄ 'ñio₅ líñ₃ gué₄ juín'₂ 'ne₂ lia'₂ con'₂ gué₄ Abraham 'lag₄ jmei₂ jnia'₅₄? Ca₂jon₃ bá₄ 'éi₂, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ qui₂ca₂dsan₃ dsa₂ i₂jme₁'é₂ jág₁ quián₅ Diú₄. ¿'Ein₂ líñ'₂ 'ne₂ líng'₅?

⁵⁴ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—Chi₂jua'₂ 'ñiío₃ jniá₂ jme₂juíng'₂, tsá₃ 'e₂ quen₅ a₂jaun₂. La₁ia₁ jui₁lia'₂ i₂jme₂juag'₂ jniá₂, Ne'₃ bá₄ jniá₂ 'éi₂, i₂'íñ₅ 'nia'₂ líñ₅ Diú₄ quiáng'₂. ⁵⁵ O₁jnjia'₅₄ tsá₃ cuín'₂ 'nia'₂ 'éi₂, la₁ cuín₅ bá₄ jniá₂ 'éi₂. Jua'₅₄ mei'₂ gué'₃ juá'₅ jniá₂ a₂tsá₃ cuíñ₅, jme₁lén₂ jniá₂ jan₂ i₂tē₂jín₁ jui₁lia'₂ líñ₅ 'nia'₂. La₁ia₁ dsón'₂ bá₄ cuín₅ jniá₂ 'éi₂, jaun₂ tón'₅ bá₄ jniá₂ jui₅ jág₁ quió'₅. ⁵⁶ Ca₂jmo₃ 'io'₂ Abraham, 'lag₄ néi'₅ 'nia'₂, ia₁ jme₁'íñ₂ dsi₅ jág₃ jmi₄ i₁guan₃ jniá₂; jaun₂ ca₂jág₃, jaun₂ 'ñio₅ líñ₃ 'io'₂ ca₂jén₃.

⁵⁷ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ dsa₂ judíos ca₂tsí'₃ Jesús:

—Tsá₃ ma₂'eng'₅₄ bá₄ gué₄ tē₂láu₃-guiá₂ ñi₂. ¿'A₂ gué'₂ lia'₂ juá'₂ 'ne₂ a₂ma₂jíng'₅₄ 'lag₄ Abraham?

⁵⁸ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—A₂dsi₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, né'₃ gué₄ a₂le₃chan₂ Abraham, jniá₂ líng₅.^q

⁵⁹ Jaun₂ né₃ qui₂ca₂jña'₃ cang₄ a₂jme₁qui'₃ quió'₅. La₁ ca₂'ma₃ bá₄ Jesús, jaun₂ o₂'íñ₃ i₁dsi₅ guá'₅ templo.^r

^q58 Jág₁ “jniá₂ líng₅” co₂'nió'₄ jein₅ jág₁ lia'₂ chen₂ Jehová. 'Nio'₂ ja₁ton₅ Éxodo 3:14.

Ca₂jme₃'lión₂ Jesús jan₂ dsa₂ i₂ten₄ ca₂rë₃chán₃

9¹ Jme₁ca₂ñii₅ jaun₂, ca₂jíin₂ jan₂ dsa₂ i₂ten₄ ca₂rë₃chán₃.² Jaun₂ ca₂ñag₃ chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅:

—Të₅, ¿'ein₂ bá₄ ca₂'náu₂ dso₄? ¿Dsa₂ la₂, o₃ chog₅₄-jmei₂ 'e₂, a₂ca₂rë₃cháin₃ tein₅₄?

³ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—On₃jua'₅₄ 'uig₅₄ dsáu₂ 'ñiog₅, on₃ guë'₂ 'uig₅₄ dsáu₁ chog₅₄-jmei₂; a₂jaun₂ bá₄ ca₂lë₃ ia₁jaun₂ le₃jniá₂ jui₅bí₂ quió'₅ Diú₄ ja₁coin₂.⁴ Ca₂tág₂ jniog₄ jmó₁ ta₁^s quió'₅ i₂ca₂chei₃ jniá₂ të₁lia'₂ jniá₂ gué₄; ia₁ ma₂ja₂quián₃ néi₃, jë₁tsá₃ ma₃'ein₂ lé₂ le₃jmo₃ ta₁.⁵ Të₁lia'₂ 'en₅₄ jniá₂ mi₂güíg₃ la₂, líng₅ si₂ a₂tág₅ ja₁con₂ dsa₂ mi₂güíg₃.

⁶ Jme₁ca₂dsan₃ juá'₂ le₂në₅, jaun₂ ca₂'ñéi₃ 'uë₃, ca₂jmo₃ ca₂juig₄ jein₂ quian'₅₄ jmi₁'é'₅ quió'₅, jaun₂ ca₂tsáng₂ jme₁ne₁ dsa₂ ten₄.⁷ Jaun₂ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ dsa₂ 'éi₂:

—Gua₂ o₂rang₂ quiáng'₂ Dsiog₅ Siloé —co₂'nió'₄ le₃jua'₅₄ jág₁, I₂chen₄, a₂chei₂ dsiog₅ jaun₂.

Jaun₂ ca₂ñó₃ i₁rang₂ quió'₅, jaun₂ jme₁guáin'₃ táng₃ jaun₂, ma₂jág₅ bá₄.

⁸ Jaun₂ qui₂ca₂ñag₃ dsa₂ i₂tián'₅ cau₅ quió'₅, quian'₅₄ dsa₂ i₂jme₁ma₂ca₂jág₂ mi₅ 'éi₂ cu₄ le₂jñiá₅, ca₂juá'₂:

—¿On₁jua'₅₄ dsa₂ në₅ 'éi₂ i₂jme₁gua₂ mi₅ a₂jme₃'o₅₄ dsa₂ cu₄?

⁹ I₂lin₅₄ juá'₂:

—'Éi₂ bá₄ në₅.

I₂sián'₂ guë'₂ juá'₂:

—On₃jua'₅₄ 'éi₂ në₅, la₁ia₁ mei'₂ tsá₃ le₂jaun₂ jniái₂.

La₁ ca₂juá'₂ dsa₂ 'éi₂ 'ñiog₅:

—Jniá₂ bá₄ 'éi₂.

¹⁰ Jaun₂ në₃ ca₂ñag₃ dsa₂ ca₂ñí'₃ 'éi₂:

—¿'A₂ guë'₂ lia'₂ lë₃ ca₂jnióg₃ jme₁ne'₄ 'ne₂?

¹¹ Jaun₂ ca₂ñag₃ dsa₂ 'éi₂:

—Dsa₂ i₂té'₂ dsa₂ Jesús në₂jmo₃ ti₁jéin₃, jaun₂ në₂tsáng₂ jme₁ne₃ jniá₂, jaun₂ në₂juá'₂ tság₅ jniá₂: “Gua₂ Dsiog₅ Siloé, o₂rang₂ quiáng'₂.” Jaun₂ ñe₄ jniá₂, jaun₂ jme₁ca₂lë₃ rang₂₃ quió₃, co₂tan₅₄ lia'₂ në₂jág₃.

¹² Jaun₂ ca₂ñag₃ dsa₂ ca₂ñí'₃ dsa₂ i₂jme₁ten₄ 'éi₂:

—¿Na₅ dsa₂ 'éi₂?

Jaun₂ ca₂juá'₂:

—Tsá₃ guion₄ jniá₂.

^r59 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ juá'₂ ján₃: “jaun₂ ca₂ñí₃ jin₄ dsa₂ 'éi₂, ca₂ñái'₃.”

^s4 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂: Ca₂tín₂ jniá₂ jmo₅₄ ta₁.

Ca₂ηag₃ dsa₂ fariseos jág₁ dsau₅ ne₄ dsa₂ i₂jme₁ten₄ i₂ca₂jme₃'lió₂ Jesús

¹³ Jaun₂ nē₃ ca₂i₁jnia₃ dsa₂ ne₄ dsa₂ fariseos dsa₂ i₂jme₁ten₄ 'éi₂.

¹⁴ La₁ jmig₄ lia'₂ con'₂ jme₁ca₂jmo₃ Jesús ti₁jéin₃ a₂ca₂tsáng₂ mi₂ne₄ dsa₂ i₂jme₁ten₄ 'éi₂, jaun₂ dé₄ jmig₄ sa₅₄ bá₄ jaun₂. ¹⁵ Jaun₂ ca₂ηag₃ táng₃ dsa₂ fariseos ca₂ηíi'₃ dsa₂ 'éi₂, 'a₂ bá₄ lia'₂ jaun₂ ma₂lén₂ jág₃. Jaun₂ ca₂juá'₂ dsa₂ i₂jme₁ten₄ 'éi₂:

—Në₂tsáng₂ ti₁jéin₃ jme₁ne₃ jniá₂, jaun₂ nē₂rang₃ jniá₂ quió₃, jaun₂ lē₃ ma₂jág₅ jniá₂.

¹⁶ Jaun₂ nē₃ ca₂juá'₂ i₂lin₅₄ dsa₂ fariseos:

—Dsa₂ i₂nē₂jmo₃ a₂nē₅, on₃jua'₅₄ dsa₂ quián₅ Diú₄ 'éi₂, ia₁ tsá₃ jme₂gó'₃ jmig₄ sa₅₄.

La₁ i₂lin₅₄ guë'₂ juá'₂:

—¿'A₂ lia'₂ lé₂ le₃jmo₃ jan₂ dsa₂ i₂cha₂ dsáu₁ léi₄ juë'₂ le₂nē₅?

Jaun₂ lē₃ ca₂lén₃ le₁dson'₅₄ dsa₂.

¹⁷ Jaun₂ ca₂ηag₃ táng₃ dsa₂ ca₂ηíi'₃ dsa₂ i₂jme₁ten₄ 'éi₂:

—¿'E₂ guë'₂ juá'₂ 'ne₂ líin₅, ia₁ jme₁ne'₄ 'ne₂ bá₄ nē₂niá₃?

Jaun₂ ca₂ηag₃ dsa₂ 'éi₂:

—A₂líin₅ jan₂ dsa₂ i₂'é₂ jág₁ quián₅ Diú₄ bá₄.

¹⁸ La₁ dsa₂ judíos nē₃, tsá₃ jme₁'ein₂ bá₄ guë'₄ a₂dsón'₂ jme₁ten₄ dsa₂ 'éi₂, ton'₂ ca₂tín'₃ jme₁ne₁₂, ca₂lia'₂ ca₂té'₃ chog₅₄-jmei₂ dsa₂ 'éi₂.

¹⁹ Jaun₂ ca₂ηag₃ dsa₂ fariseos ca₂ηíi'₃ chog₅₄-jmei₂ 'éi₂:

—¿Chi'₂ ja₂ηíi'₂ 'nia'₂ la₂, i₂juá'₂ 'nia'₂ i₂ten₄ ca₂rë₃chán₃? ¿'A₂ guë'₂ lia'₂ ma₂jág₅ nē₃?

²⁰ Jaun₂ ca₂ηag₃ chog₅₄-jmei₂:

—Ne₄ bá₄ jnia'₅₄, chi'₂ quián₂ bá₄ jnia'₅₄ nē₅, i₂ca₂rë₃chán₃ ten₄; ²¹ la₁ tsá₃ ne₄ jnia'₅₄ 'a₂ guë'₂ lia'₂ nē₃ ma₂lén₂ jág₃, on₃ guë'₂ ne₄ jnia'₅₄ 'ein₂ ca₂jmo₃ ca₂jnia₃ mi₂ne₅₄. Nag₄ caun₂ 'nia'₂ guiong'₅₄; i₂ma₂juin'₂ bá₄ nē₅, jaun₂ lē₂ bá₄ juá'₂ 'njog₅ 'a₂ lia'₂ ca₂lén₃.

²² Ca₂juá'₂ chog₅₄-jmei₂ le₂nē₅ 'uig₅₄ ia₁ a₂gó'₅ gain₃ dsa₂ judíos, ia₁ jme₁ma₂ca₂jmo₃ 'éi₂ caun₂ jág₁ a₂'uág'₂ 'uín'₂ dsa₂ ja₁le₁toin₂₃ ne₄ si₂ guá'₅ sinagoga jui₁'ein₂ gué'₂ i₂juá'₂, Jesús bá₄ líin₅ I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄.

²³ 'Uig₅₄ jaun₂ bá₄ ca₂juá'₂ chog₅₄-jmei₂: "Nag₄ caun₂ 'nia'₂ guiong'₅₄, i₂ma₂juin'₂ bá₄ nē₅."

²⁴ Jaun₂ bá₄ ca₂té₃ táng₃ dsa₂ judíos ca₂té'₃ dsa₂ i₂jme₁ten₄ 'éi₂, jé₁ca₂té₂ táng₃ ráun₂, jaun₂ ca₂juá':

—Jua'₅₄ jág₁ dsau₅ tē₃dsón'₂ ne₄ Diú₄; ^t ne₄ bá₄ jnia'₅₄ jan₂ dsa₂ i₂cha₂ dsáu₁ bá₄ 'éi₂.

²⁵ Jaun₂ nē₃ ca₂ηag₃ dsa₂ 'éi₂:

^t24 lit. "jme₁juin'₂ Diú₄", co₂'nió'₄ quian'₅₄ jág₁ nē₅ jme₁jmo₅ ds₁tan₅₄ 'éi'₃ ja₁con₂ dsa₂, a₂juá'₂ tion₅₄ jág₁ tí₅ dsón'. 'Nio'₂ ja₁ton₅ Josué 7:19, Mateo 26:63.

—Tsá₃ a₂jaun₂ guion₄ jniá₂ jua'₅₄ jan₂ dsa₂ cha₂ dsáu₁ 'éi₂, o₃ tsá₃ dsáu₁ cha₂ 'e₂. Jŋia'₅₄ lia'₂ a₂jaun₂ bá₄ guion₅₄, a₂jme₁ten₄ bá₄ jniá₂, la₁ në₃ ma₂lé₂ bá₄ jág₄.

²⁶ Jaun₂ ca₂ŋag₃ táng₃ dsa₂ fariseos:

—¿'E₂ ca₂jmo₃ quiáng'₂? ¿'A₂ lia'₂ ca₂jmo₃ dsa₂ 'éi₂ a₂ca₂jnia₃ mi₂ne'₅₄?

²⁷ Jaun₂ ca₂ŋag₃ dsa₂ 'éi₂:

—Ma₂në₂juá'₃ guë'₂ jniá₂. Tsá₃ tón'₂ guë'₂ 'nia'₂ jui₅ 'e₂ juá'₅ jniá₂. ¿'E₂ lë₃ 'niog'₂ 'nia'₂ nág'₂ táng₃? ¿O₃ bá₄ ján₃ guë'₂ 'niog'₂ 'nia'₂ le₃'éng'₂ le₃quió'₅ 'éi₂?

²⁸ Jaun₂ qui₂ca₂jnáu'₂ dsa₂ jág₁ uig₅, jaun₂ ca₂juá':

—'Ne₂ 'éng'₂ le₃quió'₅ dsa₂ 'éi₂, la₁ia₁ jnia'₅₄ guë'₂ 'éin₂ le₃quió'₅ Moisés. ²⁹ Ne₄ jnia'₅₄, a₂ca₂dsia₃ Diú₄ jág₁ quian'₅₄ Moisés, la₁ dsa₂ 'éi₂ guë'₂ né₃, tsá₃ ne₄ a₂já'₄ já₅.

³⁰ Jaun₂ ca₂ŋag₃ dsa₂ 'éi₂ né₃ ca₂juá':

—iDsón'₂ bá₄ jaun₂ dsí₂gó'₃ dsí₅ a₂jaun₂: a₂tsá₃ nj'₅₄ 'nia'₂ a₂já'₄ já₅, ton'₂ ca₂jme₃jnio₅₄ jme₁ne₃! ³¹ Ma₂ne₄ rë₂ bá₄ jniog₄ jaun₂, a₂tsá₃ nag₅ Diú₄ jág₁ quió'₅ dsa₂ i₂cha₂ dsáu₁; jmá'₃ lia'₂ jág₁ quió'₅ dsa₂ i₂jme₂gan₃ Diú₄, i₂qui₂jmo₅ a₂'nio₂ dsí₅ 'éi₂; quió'₅ 'éi₂ bá₄ nag₂₃. ³² Lia'₂ 'i₁cón'₂ tsá₃ 'ein₂ ma₂nág₂ ca₂le₂jniá₅ jua'₅₄ chan₂ dsa₂ i₂lé₂ le₃jme₃'lión₂ jan₂ dsa₂ i₂ten₄ ca₂rë₃chán₃. ³³ Jua'₅₄ mei'₂ guë₃ tsá₃ já₅ dsa₂ 'éi₂ ja₁con₂ Diú₄, tsá₃ 'e₂ lé₂ jme₁jmo₃.

³⁴ Jaun₂ né₃ ca₂ŋag₃ dsa₂ fariseos:

—Co₂ŋei'₅₄ bá₄ ne₄ dsáu'₂ ca₂rë₃cháng'₃. ¿I₂'ein₂ bá₄ lín'₅ 'ne₂ jaun₂ jme₁tag'₅ jnia'₅₄?

Jaun₂ ca₂dsei₅ dsa₂.

Jui₁lia'₂ dsa₂ ten₄ të₂le₃ gu₂dsí₂

³⁵ Jaun₂ ca₂rë₃ŋi₅ Jesús jág₁ a₂ca₂dsen₅ dsa₂ ca₂dsein₂₃ dsa₂ i₂jme₁ten₄ 'éi₂. Jaun₂ jme₁ca₂jein'₂, ca₂juá':

—¿'Én'₂ 'ne₂ të₂le₃ quió'₅ Jaun₅ dsa₂ mi₂güíg₃?^u

³⁶ Jaun₂ ca₂juá'₂ dsa₂ 'éi₂:

—Gui'₅₄, ci₂'ein₂ bá₄ 'éi₂, ia₁jaun₂ lé₂ le₃'én₂ jniá₂ le₃quió'₅?

³⁷ Jaun₂ ca₂ŋag₃ Jesús:

—Ma₂në₂jiin'₅₄ bá₄, jaun₂ jniá₂ bá₄ 'éi₂ i₂dsia'₂ jág₁ quiang'₅₄.

³⁸ Jaun₂ bá₄ ca₂chi₃jné₃ dsa₂ 'éi₂ ne₄ Jesús, jaun₂ ca₂juá':

—'Én₂ bá₄ jniá₂, Te₁gui'₅₄.

³⁹ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—A₂qui₁dsí₅ 'éi'₃ bá₄ jniá₂ guio₃ mi₂güíg₃ la₂, ia₁jaun₂ jág₃ jui₁lia'₂ dsa₂ ten₄, ton'₂ ia₁jaun₂ le₃ten₄ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂jág₅.

^u35 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ juá'₂: “¿'Én'₂ 'ne₂ të₂le₃ quió'₅ Ja₁ŋi'₅₄ Diú₄?“

⁴⁰ Jaun₂ qui₂ca_{nág₂} jág₁ jaun₂ i₂lin₅₄ dsa₂ fariseos i₂jme₁tion'₅₄ quian'₅₄ Jesús, jaun₂ ca₂ηag₃:

—¿O₃ bá₄ dsa₂ ten₄ lág₅ jnia'₅₄ jáñ₃?

⁴¹ Jaun₂ ca₂ηag₃ Jesús:

—Jua'₅₄ mei'₂ gué₃ líñ₅ 'nia'₂ dsa₂ ten₄, tsá₃ dso₄ jme₁qui₂le₃cán'₂ 'nia'₂. La₁ia₁, 'uig₅₄ ia₁ a₂juá'₂ 'nia'₂, “ne₄ jnia'₅₄”, jaun₂ tē₂'ηjá₄ dsáu'₂ 'nia'₂.

Jág₁ jáng'₅ léi₄ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂jmo₅ 'í₁ já'₂ cha'₂

10 ¹ A₂dsi₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, jui₁lia'₂ i₂tsá₃ tón'₅ tē₂le₃ jui₅ o₄'né₄ tsi₁jní₂ ja₁tion'₅₄ já'₂ cha'₂, a₂uíg₂ jui₅ siá'₂, dsa₂ 'ang₂ bá₄ 'éi₂. ² La₁ia₁ jui₁lia'₂ i₂'í₂ tē₂le₃ o₄'né₄, dsa₂ i₂jmo₅ 'í₁ já'₂ cha'₂ bá₄ 'éi₂. ³ O₄quió'₄ 'éi₂ bá₄ niá₅ dsa₂ i₂jmo₅ 'í₁ o₄'né₄, jaun₂ já'₂ cha'₂ né₃, rē₂cuí'₅ jág₁ quió'₅ 'éi₂. Jaun₂ tē₂'já'₂ cha'₂ quiáin₅ 'ηiog₅ lia'₂ chein₂, jaun₂ 'uág'₂. ⁴ Jë₁ma₂ca₂lë₃ 'uífin'₂ ca₂le₃jín₃ con'₂ i₂quiáin₅ 'ηiog₅, jaun₂ cán₂ ne₄ jui₅, dsó₅ ne₄ já'₂ cha'₂. Já'₂ cha'₂ né₃ dsi₂léin₂ chi₁co'₅₄ quió'₅, ia₁ rē₂cuí'₅ bá₄ jág₁ quió'₅. ⁵ La₁ tsá₃ 'ein₂₃ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂tsá₃ cuiin₂₃; tē₂le₃ cuing₂₃ bá₄ ja₁con₂ 'éi₂, ia₁ tsá₃ cui'₅ jág₁ quió'₅ dsa₂ sián'₂.

⁶ Ca₂juá'₂ Jesús jág₁ a₂jáng'₅ léi₄ nē₅, la₁ tsá₃ ca₂rē₃ηf'₂ dsa₂, 'e₂ jein₅ jág₁ jaun₂ a₂juá'₂.

Jan₂ Jesús i₂dsen₃ i₂jmo₅ 'í₁ já'₂ cha'₂

⁷ Jaun₂ nē₃ ca₂juá'₂ táng₃ Jesús ca₂tsí'₃ dsa₂:

—A₂dsi₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, jniá₂ bá₄ líng₅ o₄'né₄ jui₅ ja₁dsi₂ton'₅₄ já'₂ cha'₂. ⁸ Ca₂le₃jín₃ i₂ma₂o₃lén₂ jniá₅ gué₄ con'₂ gué₄ jniá₂, dsa₂ 'ang₂ bá₄ 'éi₂; la₁ já'₂ cha'₂ né₃, tsá₃ jui₅ ca₂ton'₂ quió'₅. ⁹ Jniá₂ líng₅ o₄'né₄; jui₁lia'₂ i₂tón'₅ jui₅ le₃quió₃, tñin'₄ bá₄. Jaun₂ qui₃dsi₃toin'₅₄, qui₃'uífin₃, jaun₂ dsio'₂ bá₄ ηi₂ma'₂ a₂gué'₃.

¹⁰ 'Dsa₂ 'ang₂ nē₃, jmá'₃ ta₁ jaun₂ bá₄ ja₂: a₂'ang₃, a₂jme₃dsiog₂₃, a₂qui₃'ein₂ nē₃; jniá₂ nē₃ guio₃ ia₁jaun₂ le₃chain₂, a₂le₃chain₂ qui₂rē₂tsón₂. ¹¹ Jniá₂ bá₄ líng₅ juíg₅₄ dsen₃ i₂jmo₅ 'í₁ já'₂ cha'₂. ^v Guen₅ 'mú₃ juíg₅₄ dsen₃ o₄quió'₄ já'₂ cha'₂; ¹² la₁ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂jmo₅ ta₁ a₂'liain'₅₄, jë₁ma₂ca₂jág₃ já₅ dsi₂jí'₅₄ náu₂, téin₂ bá₄ já'₂ cha'₂ jaun₂ cuing₂₃ bá₄ 'ηiog₅, ia₁ on₃jua'₅₄ juíg₅₄ i₂quián₅ já'₂ cha'₂ 'éi₂. Jaun₂ dsi₂jí'₅₄ náu₂ nē₃, tsáin'₂ já'₂ cha'₂, jaun₂ jmo₂₃ le₁jan₅₄ já'₂. ¹³ Dsa₂ 'éi₂ nē₃, cuing₂₃ ia₁ a₂'liain'₅₄ bá₄ jmo₂₃ 'í₁; tsá₃ dsan₂ dsí₅ já'₂. ¹⁴ Jniá₂ bá₄ líng₅ juíg₅₄ dsen₃; i₂cuín₅ bá₄ jniá₂ já'₂ cha'₂ quiáng₃; 'éi₂ nē₃ cuig₂₃ jniá₂. ¹⁵ Le₂jaun₂ jui₁lia'₂ cuig₅ Ne'₃ jniá₂, ján₃ bá₄ cuín₅ jniá₂ 'éi₂ nē₃. Guén₅ jniá₂ 'mú₃ o₄quió'₄ já'₂ cha'₂ quiáng₃. ¹⁶ Ján₃ bá₄ tion'₅₄ já'₂ cha'₂ sián'₂ quiáng₃ i₂tsá₃ tion'₅₄ 'ηió'₃ jní₁ la₂; ján₃ bá₄ ca₂tín₂ jniá₂ i₁te₁ 'éi₂. Ján₃ bá₄ le₃ne'₅₄ 'éi₂ jág₁ quió₃, jaun₂ co₂nió'₃ bá₄ lé₂, jan₂ gué'₂ juíg₅₄.

^v11 'Í₂ Ezequiel 34.

¹⁷ 'Uíg₅₄ jaun₂ bá₄ 'nio₃ Ne'₃ jniá₂: ia₁ jáng'₅ jme₂dsí₂ quió₃,^w ia₁jaun₂ tíng'₄ táng₃. ¹⁸ Lia'₂ i₁jan₂ tsá₃ jniá'₂ jme₂dsí₂ a₂chan₂ jniá₂, ia₁ jáng'₅ bá₄ jniá₂ jme₂dsí₂ a₂chang₂ a₂'nio₂ dsí₃ 'ñío₃. Jniá₂ bá₄ 'o₂₃ bí₂ jáng'₅, jaun₂ 'o₂₃ bí₂ tíng'₄ táng₃. 'Éi'₃ në₅ ca₂ñig₂ ja₁con₂ Ne'₃.

¹⁹ Jaun₂ ca₂lë₃ le₁dson'₅₄ táng₃ dsa₂ judíos, jme₁ca₂nág₂ jág₁ në₅.

²⁰ Juín₅ i₂'éi₂ juá'₂:

—I₂'en₅₄ jan₂ jme₂dsí₂ je₂na'₅₄ tē₂dsí₅ bá₄ në₅, tē₂'i₂₃ a₂ñái₅ në₃. ¿'E₂ lë₃ tón'₂ 'nia'₂ jui₅ jág₁ quió'₅?

²¹ La₁ i₂lin₅₄ guë'₂ juá'₂:

—On₃jua'₅₄ jág₁ quió'₅ jan₂ i₂'en₅₄ je₂na'₅₄ tē₂dsí₅ në₅. ¿Lé₂ le₃jmo₃ je₂na'₅₄ a₂jág₃ jui₁lia'₂ dsa₂ ten₄?

Tsá₃ ca₂guen₃ dsa₂ judíos Jesús

²² Jmig₄ jaun₂, jme₁tion'₅₄ dsa₂ juig₂ Jerusalén jmo₂₃ Jmig₄ quió'₅ Si₂. Jein₂ güíg₂ jme₁lë₄, ²³ jaun₂ jme₁i₂ñi₅₄ Jesús i₁dsi₅ guá'₅ templo ja₁lë₄ corredor a₂chei₂ Quió'₅ Salomón, ²⁴ jaun₂ qui₂ca₂o₃lio₃ dsa₂ judíos quió'₅, jaun₂ ca₂juá'₂:

—¿'A₂ con'₂ jmó'₂ 'ne₂ 'ag₃ gué₄ caun₂-tin₃ dsi₅ jnia'₅₄? Chi₂jua'₂ dsón'₂ lín'₅ 'ne₂ I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄, co₂nei'₅₄ jua'₅₄ rë₂jiá₃ jág₁.

²⁵ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—Ma₂në₂juá'₃ bá₄ jniá₂, la₁ tsá₃ ca₂rë₃'én'₂ guë'₂ 'nia'₂. Qui₂jáng'₅ bá₄ jág₁ dsau₅ o₄quió₃, léi₄ a₂jmo₅ jniá'₂; ²⁶ la₁ tsá₃ 'én'₂ 'nia'₂, ia₁ tsá₃ lín'₅ 'nia'₂ já'₂ cha'₂ quiáng₃. ²⁷ Ne'₅₄ bá₄ já'₂ cha'₂ quiáng₃ jág₁ quió₃; i₂cuig₅ bá₄ 'éi₂ jniá₂, jaun₂ ja₂'ein₂₃ chi₁co'₅₄ quió₃. ²⁸ Cué₅ jniá₂ jme₂dsí₂ a₂le₃chain₂ co₂tan₅₄, jaun₂ lia'₂ o₁líg'₂ jmig₄ tsá₃ dsiáin₃, on₃ gué₄ lia'₂ 'i₁jan₂ tsá₃ lén₂ le₃jniái'₂ 'éi₂ o₄gu₃ jniá₂. ²⁹ Ne'₃ jniá₂, i₂ma₂cuag₃ 'éi₂, lín₅ i₂juín₂ gué₄ lia'₂ con'₂ gué₄ ca₂le₃jín₃; jaun₂ lia'₂ 'i₁jan₂ tsá₃ lén₂ jnióg'₂ o₄gú₃ Ne'₃. ³⁰ Jniá₂ quian'₅₄ Ne'₃, ca₂ne₅₄ bá₄ lág₅ jnia'₅₄.

³¹ Jaun₂ né₃ ca₂jña'₃ táng₃ dsa₂ judíos ni₁cang₁ a₂qui'₃ quió'₅. ³² Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—'Lióng₂ lín₃ léi₄ dse₃ ma₂'é₃ jniá₂ 'nia'₂ tē₂le₃ quian'₅₄ jui₅bí₂ quió'₅ Ne'₃; ¿o₄quió'₄ 'e₂ caun₂ a₂ma₂jmo₃ jniá₂ jaun₂, a₂qui₁jnau'₅₄ 'nia'₂ jniá₂ ni₁cang₁?

³³ Jaun₂ ca₂ñag₃ dsa₂ judíos:

—Tsá₃ o₄quió'₄ léi₄ dse₃ qui₁jna'₅₄ jnia'₅₄ 'ne₂ ni₁cang₁; a₂jaun₂ bá₄ ia₁ a₂'íng'₅ 'líng'₅₄ Diú₄, a₂jmo'₂ 'ne₂ a₂líng'₅ Diú₄, ton'₂ jan₂ dsa₂ mi₂güíg₃ bá₄ líng'₅.

³⁴ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ Jesús tsí'₅ dsa₂ judíos:

—¿Tsa₁ chi₁ton₅ ne₄ Si₂ 'Éi'₂ quián'₂ 'nia'₂: “A₂ma₂juá'₃ jniá₂, a₂lín'₅ 'nia'₂ diú₄”?^x ³⁵ Chi₂jua'₂ ca₂té'₃ “diú₄” dsa₂ i₂ca₂ñi₂ jág₁ quió'₅ Diú₄,

^w17 'Nio'₂ ja₁ton₅ Juan 19:30.

^x34 Salmo 82:6.

(jaun₂ tsá₃ lé₂ jua'₅₄ tsá₃ le₃ ti₃ Si₂); ³⁶ 'ë₂ gué₄ bá₄ 'éi₂ i₂ca₂jmo₃ Diú₄ rë₂tson₄, i₂ca₂chein₃ mi₂güíg₃. 'Nia'₂ juig'₂ 'íng'₅ 'lig'₅₄ Diú₄ ia₁ jniá₂ në₂juá'₃ a₂líng₅ Ja₁jni'₅₄ Diú₄? ³⁷ Chi₂jua'₂ tsá₃ jmo₅ jniá₂ ta₁ quió'₅ Ne'₃, tsá₃ jui₁le₂'én'₂ 'nia'₂ le₃quió₃ jniá₂. ³⁸ La₁ chi₂jua'₂ jmo₅ gué'₂ jniá₂, jui₁'a₂ gué₃ la₂ tsá₃ 'én'₂ 'nia'₂ të₂le₃ quió₃ jniá₂, jui₁le₂'én'₂ bá₄ 'nia'₂ të₂le₃ quió'₅ ta₁ a₂jmo₅ jniá₂, ia₁jaun₂ le₃ñj'₅₄ bá₄, ia₁jaun₂ le₃ñj'₂ 'au'₂ 'nia'₂, ^y a₂'en₅₄ Ne'₃ ja₁cong₂, le₂jaun₂ gué'₂ táng₃, a₂'en₅₄ jniá₂ ja₁con₂ Ne'₃.

³⁹ Jaun₂ jme₁'nio₃ táng₃ dsa₂ jme₁tsáun'₂, la₁ ca₂lóin₂ bá₄ o₄gú₃ 'éi₂.

⁴⁰ Jaun₂ në₃, ñó₃ táng₃ Jesús të₂le₃ quióng₄ Cuá₃ Jordán, jaun₂ ca₂jnia₃ ja₁jaun₂ ja₁jme₁'en₅₄ Juan₅₄ le₂jniá₅ choin₂₃ jmig₂ dsa₂. ^z ⁴¹ Juín₅ lin₃ dsa₂ ca₂i₁len₅₄ i₁jag₅₄, qui₂ca₂juá':

—Të₃dsón'₂ bá₄, o₁jnia'₅₄ tsá₃ 'e₂ léi₄ juë'₂ ca₂jmo₃ Juan₅₄, la₁ ca₂le₃jé₃ 'e₂ a₂ca₂juá'₂ a₂'iin₂₃ dsa₂ në₅, dsau₅ bá₄.

⁴² Ja₁jaun₂ ca₂rë₃'én₂ juin₅ dsa₂ le₃quió'₅ Jesús.

Ca₂jon₃ Lázaro

11 ¹ Jme₁chan₂ jan₂ dsa₂ dso'₅₄ i₂jme₁chen₂ Lázaro, i₂jme₁chan₂ juig₂ Betania, juig₂ ja₁guá₄ María quian'₅₄ 'io₅₄ riin'₅₄ i₂chen₂ Marta.

² María në₅ në₃ i₂rín'₅₄ Si₁Lia₁ dsa₂ dso'₅₄, 'éi₂ bá₄ i₂ca₂'ág₂ no'₅₄ mi₂juig₂ mi₂tag₄ Te₁gui'₅₄ jaun₂ ca₂chí₃, ca₂jme₃quéin₃ quian'₅₄ jñi₂ dsi₅₄.

³ Jaun₂ në₃, ca₂chen₃ le₃on₃ 'io₅₄ jág₁ ne₄ Jesús:

—Te₁gui'₅₄, a₂ron₅ dso'₅₄ dsa₂ i₂'nio₄ quiáng'₂.

⁴ Jaun₂ jme₁ca₂nág₂ Jesús, ca₂juá':

—On₃hua'₅₄ dso₄ a₂jiog₅ juí₅ 'mú₃ jaun₂; të₂le₃ ia₁jaun₂ le₃juin'₂ Diú₄ bá₄, le₂jaun₂ gué'₂ Ja₁jni'₅₄ Diú₄ ján₃ le₃juin'₂ të₂le₃ quian'₅₄ dso₄ jaun₂.

⁵ Jesús në₃, jme₁'nioi₃ 'nio₅ lin₃ Marta quian'₅₄ 'io₅₄ riin'₅₄, quian'₅₄ Si₁Lia₁. ⁶ Jaun₂ lë₃, jme₁ca₂juá'₂ dsa₂ a₂dso'₅₄ Si₁Lia₁, ca₂jnia₃ gué₄ tñ₃ jmig₄ ja₁jme₁'ein₅₄ jaun₂. ⁷ Cang₂ jaun₂, ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ chi'₂ dsí₂guia₃-tín₂ quiáin₅:

—Ma₃dsau₅₄ táng₃ juí₅ Judea.

⁸ Jaun₂ në₃ ca₂juá'₂ chi'₂ dsí₂guia₃-tín₂:

—Të₅, i₁jáun₃ në₅ cón'₅ jme₁'nio₃ dsa₂ judíos jme₁qui₃jnáu'₂ cang₄; ¿con'₂ gué'₂ lia'₂ 'niog'₂ gog'₅₄ táng₃ ja₁jaun₂?

⁹ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—¿On₁ dsón'₂ quian₅ guia₃-tín₂ horas caun₂ jmig₄? Në₁ja₁'₂ i₂ño₄ dsa₂ a₂jmi₂, tsá₃ qui₂niói₅, ia₁ jág₅ si₂ a₂tág₅ ja₁con₂ dsa₂ mi₂güíg₃; ¹⁰ la₁ në₁ja₁'₂ i₂ño₄ dsa₂ jë₄ qui₁né'₃ qui₂niói₅ ia₁ tsá₃ si₂ cha₂ ja₁coin₂.

¹¹ Cang₂ jme₁ma₂në₂juá'₂ le₂në₅, jaun₂ ca₂juá'₂:

^y38 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂juá'₂: "ia₁jaun₂ le₃'én'₂ 'nia'₂."

^z40 lit. "tiáin₂ dsa₂ jmig₂"

—Ma₂ca₂güin₂ bá₄ Si₁Lia₁ a₂mei₅₄ quián₂ jniog₄; la₁ nei₅₄ jniá₂ i₁ŋei₁₂.

¹² Jaun₂ nē₃ ca₂juá₂ chi₂' dsi₂guia₃-tíñ₂:

—Te₁gui₁'₅₄, chi₂jua₂ ma₂ca₂güin₂, co₂'nió₄ jnia₃ bá₄ quió₅.

¹³ La₁ a₂jaun₂ bá₄ jme₁'nio₃ Jesús juá₂ a₂jme₁ma₂jon₅ bá₄ 'éi₂; la₁ jaun₂ bá₄ lín₂ chi₂' dsi₂guia₃-tíñ₂ a₂'ë₅ Jesús jui₁lia₂ a₂güin₂ dsa₂ jé₁ma₂ca₂nei₂.

¹⁴ Jaun₂ nē₃ ca₂juá₂ Jesús lia₂ rë₂jiá₃ jág₁:

—Ma₂ca₂jon₃ bá₄ Si₁Lia₁. ¹⁵ Jéin₅ jniá₂ 'io₂' o₄quián₂ 'nia₂', a₂tsá₃ jme₁'eng₅₄ ja₁jaun₂, ia₁jaun₂ le₃'én₂ 'nia₂'. La₁ ma₃dsau₅₄ ma₃dsi₁jiin₅₄.

¹⁶ Jaun₂ nē₃ ca₂juá₂ To₁má₄ i₂té₂ dsa₂ Dsa₂ Tsín₅₄, ca₂tsí₃ chi₂' dsi₂guia₃-tíñ₂ riin₅₄:

—Ján₃ guë₂ dsau₅₄ jniog₄, ia₁jaun₂ dsióg₃ co₂lë₅ quian₅₄ i₂në₅.

Jesús bá₄ i₂jmo₅ a₂jen₅₄ dsa₂, i₂cuë₅ jme₂dsí₂ a₂le₃chan₂ dsa₂

¹⁷ Jme₁ma₂té₂ quén₂ jmi₄ 'en₅₄ Si₁Lia₁ tau₂ 'ñio₅, jme₁dsiög₃.

¹⁸ Juig₂ Betania jaun₂, jme₁niog₅ cau₅ ma₂quián₅ Jerusalén con₂ tin₃ kilómetros tē₂ ca₂jau₅₄.

¹⁹ Jaun₂ ca₂i₁len₅₄ juin₅ dsa₂ judíos ca₂i₁jiin₁₂ Marta quian₅₄ María riin₅₄, ca₂i₁jmo₅₄ lián₂ dsí₅ 'éi₂, ia₁ ca₂jon₃ Si₁Lia₁ riin₅₄.

²⁰ Jaun₂ Marta nē₃, jme₂ca₂rë₃ñi₅ a₂ma₂já₅ Jesús, jaun₂ ca₂o₃'ín₃ ca₂i₁jme₁jein₂. La₁ María nē₃ ca₂jnia₃ bá₄ dsi₂néi₂.

²¹ Jaun₂ ca₂juá₂ Marta ca₂tsí₃ Jesús:

—Te₁gui₁'₅₄, jua₁'₅₄ mei₂' bá₄ jme₁'eng₅₄ ja₁lá₃, tsá₃ jme₁jón₂ dsó₂ ríng₃. ²² La₁ia₁ guion₄ jniá₂, o₁jnia₅₄ con₂' lë₅ la₂, chi₂jua₂ 'e₂ a₂mi₂' ne₂ ja₁con₂ Diú₄, cuë₃ bá₄ 'éi₂.

²³ Jaun₂ ca₂juá₂ Jesús:

—Le₃chan₂ bá₄ táng₃ ríng₂.

²⁴ Jaun₂ ca₂juá₂ Marta:

—Guion₄ bá₄ jniá₂ a₂le₃chain₂ táng₃ jé₁ma₂té₂ rë₁jein₅₄ jin₄ 'lag₄, jmi₄ jé₁ca₂tó₂.

²⁵ Jaun₂ nē₃ ca₂juá₂ Jesús:

—Jniá₂, bá₄ líng₅ i₂jmo₅ a₂jen₅₄ dsa₂, i₂cuë₅ jme₂dsí₂ a₂le₃chan₂ dsa₂ nē₃. Jui₁lia₂ i₂'én₂ tē₂le₃ quió₃ jniá₂, o₁jnia₅₄ ma₂join₂₃, le₃chain₂ bá₄;

²⁶ jaun₂ chi₂jua₂ 'ein₂ i₂chan₂ gué₄, në₁jaua₂ ca₂rë₃'éin₂ tē₂le₃ quió₃ jniá₂, lia₂ o₁líg₂ jmi₄ tsá₃ jón₂. ¿'Eng₂ jág₁ nē₅?

²⁷ Jaun₂ ca₂juá₂ Marta:

—Ján₅, Te₁gui₁'₅₄. Ma₂ca₂rë₃'én₂ bá₄ jniá₂ a₂lín₅ 'ne₂ Ja₁ñi₅₄ Diú₄ I₂rë₂'ín₁ quiáin₅, i₂lë₅ jág₁ jiá₃ mi₂güíg₃.

Ca₂'o₃ Jesús cau₅ tau₂ 'ñio₅ quió₅ Si₁Lia₁

²⁸ Jme₁ca₂lë₃ juá₂ Marta jág₁ nē₅, ñái₃ i₁te₂ María riin₅₄; jaun₂ ca₂juá₂ jág₁ con₂' tē₃co₅₄:

—La₂ ma₂'en₅₄ tē₅, jaun₂ 'ne₂ té₂.

²⁹ Dsí₂jui₅ jme₁ca₂nág₂ María jág₁ nē₅, ca₂nau₂, jaun₂ ηó₃ i₁jiin₂₃ Jesús.

³⁰ Tsá₃ jme₁ma₂dsiób₃ gué₄ Jesús tē₃jë₄ juig₂; jaun₂ bá₄ jme₁'ein₅₄ ja₁ca₂jein'₂ Marta.

³¹ Dsa₂ judíos i₂tion'₅₄ dsi₂néi₂ i₂cuë₅ lián'₂ dsí₅ nē₃, jme₁ca₂jág₃ ca₂nau₂ María ca₂o₃'fin₃ co₂chi'₅₄, ca₂i₃léin₂ chi₁co'₅₄ quió'₅, ia₁ a₂lín₂ ηó₅ 'éi₂ tau₂ 'njo₅ a₂i₂'áu₂ ja₁jaun₂.

³² Jaun₂ nē₃, jme₁ca₂dsiób₃ María ja₁jme₁'en₅₄ Jesús, ca₂chi₃jné₃ ne₄ 'éi₂,^a jaun₂ ca₂juá':

—Te₁gui'₅₄, jua'₅₄ mei'₂ bá₄ jme₁'eng'₅₄ ja₁lá₃, tsá₃ jme₁jón₂ dsó₂ ríng'₃:

³³ Jme₁ca₂jág₃ Jesús 'a₂ lia'₂ jme₁'o₅ María, 'a₂ lia'₂ jme₁tion'₅₄ guë'₂ dsa₂ judíos 'o₂₃ nē₃, i₂ja₂lén₂ quiain'₅₄, jaun₂ ca₂'nja₃ i₃mé'₂ dsí₅, ca₂'í₃ qui'₂ dsí₅ nē₃. ³⁴ Jaun₂ ca₂ηag₃:

—¿A₂já'₄ ca₂i₁'óin'₄ 'nia'₂?

Jaun₂ ca₂juá'₂ dsa₂:

—Te₁gui'₅₄, ηia₅ i₂jag₄.

³⁵ Jaun₂ ca₂'o₃ Jesús.

³⁶ Jaun₂ nē₃ ca₂juá'₂ dsa₂ judíos:

—Jag₄ de'₂ 'a₂ lia'₂ jme₁'nioi₃ 'éi₂.

³⁷ La₁ ca₂juá'₂ i₂lin₅₄:

—¿Tsa₁ cha₂ lé₂ le₃jme₁jmo₃ i₂nē₅ i₂ca₂jme₃'lión₂ dsa₂ ten₄ 'éi₂, ia₁jaun₂ tsá₃ jme₁jón₂ guë'₂ dsó₂ rín'₅₄ 'io₅₄ nē₅?

Ca₂jen'₅₄ Si₁Lia₁

³⁸ Con'₂ siá'₂ táng₃ ca₂'nja₃ Jesús a₂i₃mé'₂ dsí₅ lia'₂ con'₂ ca₂dsiób₃ ja₁dsí₅₄ tau₂ 'njo₅. Caun₂ tsí₁të₂'lau₂ bá₄ jme₁lé₄ a₂jaun₂, jme₁chí'₄ ca₂míg₂ ni₁cang₁ a₂rë₂jlë₅ o₄'nē₄.

³⁹ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Jñiá'₃ ni₁cang₁ nē₅.

Jaun₂ ca₂juá'₂ Marta rín'₅₄ 'lag₄ ca₂tsí'₃ Jesús:

—Te₁gui'₅₄, mei'₂ tsá₃ ma₂ja₂ ma₂'lig'₅₄ quió'₅, ia₁ ma₂të₂ quén₂ jmig₄ ca₂join₃.

⁴⁰ La₁ ca₂juá'₂ Jesús:

—¿Tsa₁ nē₂juá'₃ jniá₂, nē₁ja₂ 'éng'₂, jag'₅₄ jui₅bí₂ jlá'₁ quió'₅ Diú₄?

⁴¹ Jaun₂ nē₃ ca₂jñiá'₂ dsa₂ ni₁cang₁. Jaun₂ ca₂chóg'₃ Jesús ne₅₄, ca₂juá':

—Tia₅₄, cué₅ jniá₂ ti₁'mag'₄ 'ne₂ ia₁ ma₂nei'₂ bá₄ jág₁ quió₃. ⁴² A₂guion₄ bá₄ jniá₂, a₂nag'₂ co₂tan₅₄. La₁ nē₂juá'₃ le₂nē₅ o₄quió'₄ dsa₂ i₂tion'₅₄ ja₁lá₃, ia₁jaun₂ le₃'éin₂ a₂ca₂chei'₂ jniá₂.

⁴³ Jme₁ca₂lé₃ juá'₂ le₂nē₅, ca₂juá'₂ tiá₂:

—¡Lázaro! ¡Jú₅ ja₁nē₅!

^a32 lit. "ca₂tóin₂ 'uë₃ cau₅ mi₂tag₄ 'éi₂." 'Nio'₂ ja₁ton₅ Apocalipsis 4:10.

⁴⁴ Jaun₂ o₂'ín₃ 'lag₄ ja₁jaun₂ qui₂rë₂quein₅ gu₂-tag₅₄ quian'₅₄ 'nau₅₄ tsín'₅ tsi₁'mi'₂ jang₄. Dsi₂ne₅₄ né₃ jme₁chi₁quein₅ quian'₅₄ tsi₁'mi'₂ tió₃. Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ dsa₂:
—Chi'₅₄ quió'₅, cuë₄ jmig₄ jui₁dsiain'₅₄.

Ca₂jmo₃ dsa₂ caun₂ jág₁ a₂tsáin' ₂ Jesús
(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2)

⁴⁵ Jaun₂ né₃, juin₅ dsa₂ judíos 'éi₂, i₂ca₂i₁len₅₄ quiain'₅₄ María, i, qui, ca, té₂, ne₁ 'e, a, ca, jmo₂, Jesús jaun₂, ca, ré₂'éin, té₂le₂, quió'₅ 'éi₂.

⁴⁶ La₁ i₂lin₅₄ guë'₂ né₃ ca₂i₁lein₅₄ ja₁con₂ dsa₂ fariseos, ca₂i₁jua⁴ 'e₂ a₂ca₂jmo₃ Jesús.

⁴⁷ Jaun₂ né₃, ca₂ŋi'₂ dsa₂ fariseos quiain'₅₄ juig₅₄ jme₂dsa₂, quiain'₅₄ dsi₂tan₅₄ quián₅ guá'₅, jaun₂ ca₂juá':

—*č'E₂*, bá₄ jmó₁ jniog₄? Ia₁ në₅ bá₄ ni₅ dsa₂, 'éi₂ jmo₂₃ 'lióng, léi₄ juë'₂,

⁴⁸ Chi₂jua'₂ caun₂ cuë₂ jniog₄ jmiг₄ jmo₃ lia'₂ ma₂jmo₂₃ në₅, le₃'én₂ bá₄ ca₂le₃jín₃ dsa₂ të₂le₃ quió'₅; jaun₂ qui₂ja₃lén₂ dsa₂ romanos qui₃'éin₂ ja₁jnjío₅ quián₂ jniog₄ la₂, lia'₂ jma₃quian'₅₄ juig₂ nación quián₂ në₃.

⁴⁹ La₁ jan₂ dsa₂ 'éi₂, i₂chen₂ Caifás, i₂jme₁lín₄ jme₂dsa₂ dsen₅₄ ηi₂ jaun₂, ca₂juá'₂:

—Tsá₃ 'e₂ cuín'₂ 'nia'₂ 'i₁caun₂, ⁵⁰ on₃ guë'₂ len'₅₄ 'nia'₂, a₂jmo₅ bá₄ quián₂ jniog₄, ^b a₂jón₂ jan₂ dsa₂ o₄quió'₄ ca₂le₃jín₃, ia₁jaun₂ tsá₃ dsí₃'én₂ ta₁caun₂ juíg₂.

⁵¹ La₁ on₃juá'₅₄ con'₂ tñ₂ 'ñiog₅ Caifás ca₂juá'₂ le₂në₅; a₂jaun₂ bá₄ ca₂juá'₂ le₂në₅ ia₁ a₂jme₁lñin₄ jme₂dsa₂ dsen₅₄ ñi₂ jaun₂: ca₂'é₂ jág₁ o₄quió'₄ Diú₄, a₂'i₄ 'éi'₃ jón₂ Jesús o₄quió'₄ dsa₂ juig₂ judíos.

⁵² La₁ on₃juá'₅₄ rë'₂ jmá'₃ o₄quió'₄ dsa₂ juig₂ judíos, ján₃ bá₄ ia₁jaun₂ chi₃loin'₃ jmói'₂ ca₂ne₅₄ ca₂le₃jín₃ chi'₂-guein₂ quián₅ Diú₄ i₂qui₂i₂nio₄ tsí₁rë₂jan₅₄ né₃.

⁵³ Jaun₂ né₃, ca₂le₃ jmig₄ jaun₂, ca₂jmo₃ jág₁ dsi₂tan₅₄ quián₅ dsa₂ judíos a₂jñii'₃ Jesús.

⁵⁴ 'Uig₅₄ jaun₂ tsá₃ ma₃jme₁ñjí₅ Jesús dsi₁ne₁ jín₄ dsa₂ judíos, tē₂le₃ ca₂o₃'ín₃ bá₄ ja₁jaun₂. Jaun₂ ñó₃ caun₂ 'uë₃ ma₂quián₅ ja₁lé₄ 'uë₃ quein₂ co₂'njio₅, caun₂ juig₂ a₂chei₂ Efraín. Ja₁jaun₂ ca₂jnia₃ quiain'₅₄ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂.

⁵⁵ Jme₁ma₂ja₂quián₃ Jmig₄ Të₂'in₅₄ quió'₅ dsa₂ judíos. Jaun₂ juín₅ bá₄ dsa₂ ca₂'uiin₂ juíg₂ gu'₂, qui₂ca₂uíg₂ jui₅ Jerusalén né'₃ a₂të₅₄ Jmig₄ Të₂'in₅₄, ia₁jaun₂ qui₃jimo₃ le₁jíin₃.

⁵⁶ Jaun₂ jme₁i₂nio₄ dsa₂ 'nai'₂ Jesús, jaun₂ qui₂ñfi'₂ riin'₅₄ tióin₂ i₁dsi₅ guá'₅ templo:

—¿'A₂ lia'₂ lín'₂ 'nia'₂? ¿Jiá₃ jmig₄, o₃ bá₄ tsá₃ jiá₃ 'e₂?

^b50 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ juá'₂; “a₂jmo₅ bá₄ quián'₂ 'nia'₂.”

⁵⁷ Jme₁ma₂ca₂cuë₃ 'éi'₃ dsa₂ fariseos quiain'₅₄ juig₅₄ jme₂dsa₂ n  ₃, jme₁ma₂ju  ₂, n  ₁lua'₂ 'ein₂ ca₂r  ₃  ₅ a₂j  ₄ 'en₅₄ Jesús, ju  ₁jmo₁₂ j  g₁ ia₁jaun₂ cu  n₃ jmig₄ ts  un'₂.

Jan₂ 'io₅₄ ca₂ts  n₂ no'₅₄ mi₂juig₂ Jesús
(Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9)

12 ¹ J  éi₂ jmig₄ n  ₃ a₂t  ₅₄ Jmig₄ T  ₂'in₅₄,       ₃ Jesús jui₅ Betania ja₁jme₁chan₂ Lázaro, dsa₂ i₂ca₂jme₃jen'₅₄ Jesús jme₁r  ₂'lin₄ '  ₂.

² Ja₁jaun₂ ca₂jmo₃ dsa₂ caun₂ m  ₃ o₄qui  ₄ Jesús, a₂jme₂juag'₂. Ca₂tia'₃ Marta m  ₃; Si₁Lia₁ gu  ₂ jme₁l  n₄ jan₂ dsa₂ i₂ti  n₅ ne₄ mesa gu  ₅ co₂l  ₅ quiain'₅₄ Jesús.

³ Jaun₂ n  ₃ ca₂can₃ María con'₂ mei'₂ ts  ₃ ca₂'nau₅₄ litro no'₅₄ mi₂juig₂ nardo, a₂quen₅ 'mu'₅₄ 'njio₅ lin₃, jaun₂ ca₂ts  ng₂ mi₂tag₄ Jesús, jaun₂ ca₂ch  ₃ quian'₅₄ jnj₂ dsi₅₄. Ta₁caun₂ dsi₂n  ₂ qui₂ca₂can'₂ dsi  ₁ mi₂juig₂.

⁴ Jaun₂ n  ₃, ca₂ju  ₂ Judas Iscariote,^c i₂jme₁l  n₄ jan₂ dsa₂ guia₃-t  n₂ qui  n₅ Jesús, i₂'  ₂ d  ₄ i₂j  ng'₂ qui  ₅ Jesús, ca₂ju  ₂:

⁵ —  'E₂ 'uig₅₄ ts  ₃ ca₂i₃'nag₄ co₂nei'₅₄ no'₅₄ mi₂juig₂ n  ₅ quian'₅₄ 'ni₅ 'nji  -l  u₂ '  ₃ cu₄ denario, a₂jme₁jme₁'on₁ dsa₂ te₂n  ₂?

⁶ La₁ on₃jua'₅₄ jaun₂ ca₂ju  ₂ Judas le₂n  ₅ jua'₅₄ a₂ds  n₂ dsan₂ ds  ₅ ja₁con₂ dsa₂ te₂n  ₂; a₂jaun₂ b  ₄ ca₂ju  ₂ le₂n  ₅ ia₁ a₂jme₁l  fin₄ jan₂ dsa₂ 'ang₂ b  ₄, ton'₂ jme₁niog₅ gu₂ tsi₁t  lau₂ ja₁jme₁t  ₅ cu₄, jaun₂ jme₁c  n₂ a₂jme₁tio'₅₄ 'nji  ₃.

⁷ Jaun₂ n  ₃ ca₂ju  ₂ Jesús ca₂ts  ₃ Judas:

—Ts  ₃ l  lein'₅₄; ta₁ jaun₂ b  ₄ ca₂'ma₃ a₂n  ₅, jaun₂ ma₂l  ₅ co₂jnia₅₄ jmig₄ j  ₁ma₂t  ₂ r  ₁'on₃ jni  ₂. ⁸ Ca₂le₃j  ₃ jmig₄ b  ₄ i₂nio₄ dsa₂ te₂n  ₂ j  n₄ 'nia'₂, la₁ jni  ₂ n  ₃ ts  ₃ ma₃u  ₂ 'en₅₄ jni  ₂ quian'₅₄ 'nia'₂.

Ca₂jmo₃ dsa₂ caun₂ j  g₁ a₂j  ii'₃ Lázaro

⁹ Jaun₂ n  ₃, ca₂r  ₃  ₅ ju  n₅ dsa₂ judíos a₂'en₅₄ Jesús j  ₄ juig₂ Betania, jaun₂ i₁lein₅₄ ja₁jaun₂, on₃jua'₅₄ jm  ₃ ca₂ne₅₄ a₂i₁jiin₁₂ Jesús, j  n₃ b  ₄ ca₂i₁jiin₁₂ Si₁Lia₁ i₂ca₂jme₃jen'₅₄ Jesús jme₁r  ₂'l  in₅₄.

¹⁰ Jaun₂ n  ₃, ca₂jmo₃ juig₅₄ jme₂dsa₂ caun₂ j  g₁ a₂j  ii'₃ Si₁Lia₁ j  n₃,

¹¹ ia₁ o₄qui  ₄ '  ₂ b  ₄ ju  n₅ dsa₂ ma₂i₂u  n₂ ja₁con₂ dsa₂ judíos, a₂r  ₂'  n₂ t  le₃ qui  ₅ Jesús.

Ca₂dsi  g₃ Jesús Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40)

¹² Jme₁jnia₃ jaun₂, ca₂dsi₃l  n₂ ju  n₅ lin₃ dsa₂ Jerusalén, ja₁niog₃ jmig₄. Jaun₂ jme₁ca₂r  ₃  ₅ a₂dsi  g₄ Jesús j  ₄ juig₄ Jerusalén, ¹³ ca₂can₃ mog'₅₄ 'ma₂ts  n₅, jaun₂ ca₂'u  n₂ ca₂i₁jniai₅₄ Jesús, jaun₂ qui₂ca₂ju  ₂ ti  ₂:

^c4 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ ju  ₂ b  ₄ j  n₃: "ja₁n  ₅₄ Si₂mu₅₄."

—¡Jui₁le₂juín₂ bá₄ i₂në₅!^d ¡Jui₁le₂jñío₃ i₂já₅ o₄quió₄ Te₁gui'₅₄!^e
¡Jui₁le₂jñío₃ Rag₅₄ quián₅ Israel!

¹⁴ Ca₂dsán₂ Jesús jan₂ i₂bú₄ 'mí₂, jaun₂ ca₂co₃dsiin₅₄ já₂, jui₁lia₂
chi₁ton₅ ne₄ Si₂:

¹⁵ Tsá₃ lë₁jmo₂ gang₃,
'nia'₂ dsa₂ chan₂ ciudad Sión:
jag₄, já₅ Rag₅₄ quiáng₂,
co₂dsiin₅₄ jan₂ bú₄.^f

¹⁶ Tsá₃ a₂jaun₂ ca₂rë₃jñí₂ dsí₅ chi₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ le₂'uig₅₄; la₁ia₁ cang₂
jaun₂, jme₁ma₂ca₂lë₃ rë₂juín₂ Jesús, jaun₂ bá₄ ca₂dsáu₃ dsí₅ guioin₅₄
jág₁ në₅ a₂tio₅₄ ne₄ Si₂ a₂'iin₂₃ 'éi₂. Ca₂dsáu₃ dsí₅ ján₃, dsau₅ bá₄ le₂jaun₂
ca₂jmo₃ dsa₂ juig₂ ja₁con₂ Jesús.

¹⁷ Qui₂ca₂jáng₃ jág₁ dsau₅ dsa₂ juin₅ i₂jme₁quian₅₄ Jesús lia₂ con₂
jme₁ca₂té₃ Si₁Lia₁ né₃ tau₂ 'njo₅, jme₁ca₂jme₃jein₅₄ 'éi₂ jme₁rë₂'liin₅₄.

¹⁸ 'Uig₅₄ jaun₂ bá₄ ca₂'uín₂ dsa₂ juin₅, a₂ca₂i₁jñiai₁₂ Jesús, ia₁ ca₂rë₃jñi₅
a₂ca₂jmo₃ 'éi₂ léi₄ jué₂ jaun₂.

¹⁹ Jaun₂ né₃ ca₂juá₂ dsa₂ fariseos qui₂ca₂tsí₃ riin₅₄:
—Në₅ bá₄ jág₂ 'nia'₂, tsá₃ 'e₂ qui₅₄ 'nia'₂ jmig₄ jmó₂ 'i₁caun₂. Jag₄
de₂ 'nia'₂, ma₂i₂lén₂ ta₁caun₂ mi₂güíg₃ le₃quió₅ i₂në₅.

I₂lin₅₄ dsa₂ griegos 'nai'₂ Jesús

²⁰ Jin₄ dsa₂ i₂i₁len₅₄ Jerusalén i₂jme₂juín₂ Diú₄ ja₁niog₅ jmig₄,
jme₁tion₅₄ i₂lin₅₄ dsa₂ griegos. ²¹ Dsa₂ 'éi₂ né₃, ca₂jme₃quiáin₃ ja₁con₂
Felipe i₂chan₂ juig₂ Betsaida, ja₁niog₅ 'uë₃ Galilea, jaun₂ ca₂mi₃ ne₄ 'éi₂,
ca₂juá₂:

—Gui₅₄, 'niog₂ jnia₅₄ né₄ Jesús.

²² Jaun₂ nje₄ Fe₂li₄ ca₂i₁chi₄ Dré₄; jaun₂ le₂oin₃ ca₂i₁dsia₂ a₂ca₂i₁chi₄
Jesús. ²³ Jaun₂ né₃ ca₂ñag₃ Jesús:

—Ma₂ca₂té₂ hora a₂le₃juín₂ Jaun₅ dsa₂ mi₂güíg₃. ²⁴ A₂dsí₂jó₃ juíg₂
jniá₂ 'nia'₂, në₁jua₂ tsá₃ tiá₃ né₃ 'uë₃ jui₁lia₂ ca₂míg₂ mi₂cuig₂,^g
a₂dsí₃'én₂ né₃, a₂lë₁të₂ron₅₄ 'ñiog₅; la₁ia₁ në₁jua₂ ca₂jon₃ né₃, 'lióng₂
rau₂. ²⁵ Jui₁lia₂ i₂ñjí₂ lë₃ 'nio₃ jme₂dsí₂ a₂chain₂, dsí₂'én₂ bá₄ jme₂dsí₂
jaun₂; la₁ia₁ jui₁lia₂ i₂tén₂ dsí₅ jme₂dsí₂ quió₅ a₂chain₂ mi₂güíg₃ la₂,
a₂lé₂ quió₅ bá₄ co₂tan₅₄. ²⁶ Jui₁lia₂ i₂jme₂ti₃ ta₁ ne₃ jniá₂, 'nió'₅ jiá₃
chi₁co₅₄ quió₃ jniá₂, jaun₂ jui₁lia₂ ja₁'en₅₄ jniá₂, ján₃ bá₄ ja₁jaun₂ 'en₅₄
guë₂ i₂jme₂ti₃ ta₁ ne₃. Jaun₂ jui₁lia₂ i₂jme₂ti₃ ta₁ ne₃, guéi₂ bá₄ Ne₃ rë₂.

^d13 lit. "Hosana", co₂'nió'₄ le₃jua₅₄; "iLio₄ jmig₄ në₃!" A₂jme₁juá₂ dsa₂ le₂në₅ tsí₅ Diú₄,
qui₂mi₂₃ a₂jiá₃ dsa₂ I₂rë₂'íñ₁ quiáin₅.

^e13 Salmo 118:25-26.

^f15 Zacarías 9:9.

^g24 lit. "trigo."

Ca₂'é₂ Jesús jág₁ a₂jóin₂

²⁷ "Nio₅ lin₃ quian₄ jniá₂ o₂i₁ dsi₅. ¿'E₂ bá₄ juá'₄ jniá₂? ¿Juá'₄ 'e₂: "Tia₅₄, lio₄ jniá₂ 'e₂ niog₅ a₂qui₂dsi₃ní₂ jniá₂ hora la₂"? La₁ on₃jua'₅₄ le₂jaun₂, ia₁ ta₁ jaun₂ guio₃ guë'₂ jniá₂ hora la₂. ²⁸ Tia₅₄ jme₁jnia₅ 'a₂ lia'₂ jláng'₁.

Jaun₂ nē₃ ca₂né'₂ caun₂ jág₁ guei'₅₄ mi₂güíg₃ a₂ca₂juá'₂:
—Ma₂ca₂jme₁jnia₅ bá₄ jniá₂, jaun₂ con'₂ siá'₂ jme₁jnia₅ táng₃.

²⁹ Jme₁ca₂nág₂ dsa₂ juín₅ i₂jme₁tión₂ cau₅ jaun₂, ca₂juá'₂:
—Ní'₃ bá₄ nē₂quiá'₃.

La₁ i₂sián'₂ guë'₂ juá'₂:
—Jan₂ ángel bá₄ nē₂juá'₂ jág₁ quió'₅.

³⁰ Jaun₂ nē₃ ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ dsa₂:
—On₃jua'₅₄ o₄quió₃ jniá₂ a₂ca₂né'₂ jág₁ nē₅; o₄quián'₂ 'nia'₂ bá₄ a₂ca₂né'₂. ³¹ Nē₃ gué'₄ nē₃ ca₂té'₂ jmi₄ a₂té'₃dsi₅₄ 'éi'₃ mi₂güíg₃ la₂; nē₃ gué'₄ dsein₂₃ i₂gon₂ mi₂güíg₃ la₂. ³² Jaun₂ jniá₂ nē₃, jë₁ma₂ca₂chó'₂ dsa₂ guei'₅₄ gua'₅₄ 'uë₃, jme₁quián₄ jniá₂ ca₂le₃jín₃ ja₁cong₂.

³³ Ca₂juá'₂ le₂nē₅ a₂'ë₂₃ 'e₂ ne₅₄ 'mú₃ dsi₃níí₂.

³⁴ Jaun₂ ca₂ñag₃ dsa₂:
—Ma₂néi₂ jnia'₅₄ a₂'í₅ dsa₂ ne₄ Si₂ 'Éi'₃ a₂juá'₂ a₂le₃chan₂ I₂rë'₂íñ₁ quián₅ Diú₄ co₂tan₅₄. ¿'A₂ guë'₂ lia'₂ juá'₂ 'ne₂ tion₅₄ chón'₂ dsa₂ Jaun₅ dsa₂ mi₂güíg₃? ¿'Ein₂ 'éi₂ i₂lín₅ Jaun₅ dsa₂ mi₂güíg₃?

³⁵ Jaun₂ nē₃ ca₂juá'₂ Jesús:
—Jñia'₅₄ lia'₂ co₂'na₂ bá₄ tág₅ gué'₄ si₂ jin'₄ 'nia'₂. La₁ i₂nio'₄ 'nia'₂ të₁lia'₂ tág₅ si₂, con'₂ tsá₃ njo₅ nē₁jua'₂ ca₂tó'₂ nei₂. Ia₁ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂ñi₅ jë₄ qui₁né'₃, tsá₃ nji₅ 'a₂ jui₅ dsó₃. ³⁶ Jui₁le₂'én'₂ 'nia'₂ le₃quió'₅ si₂, të₁lia'₂ cha₂ si₂ jin'₄ 'nia'₂, ia₁jaun₂ lén'₂ 'nia'₂ dsa₂ quián₅ si₂.
Jme₁ca₂dsan₃ juá'₂ Jesús le₂nē₅, nái'₃, jaun₂ ca₂'mai₃ ja₁con₂ dsa₂ 'éi₂.

'E₂ lë₃ tsá₃ jme₁'én₂ dsa₂ judíos le₃quió'₅ Jesús

³⁷ La₁ jui₁'a₂ gué'₃ la₂ ca₂jmo₃ Jesús 'lióng₂ léi₄ ne₄ dsa₂ 'éi₂, tsá₃ ca₂rë'₃'én₂ bá₄ gué'₄ dsa₂ 'éi₂ le₃quió'₅. ³⁸ Le₂nē₅ ca₂rë'₃ti₃ jág₁ a₂ca₂'é₂ Isaías o₄quió'₄ Diú₄, jme₁ca₂juá'₂:

Te₁gui'₅₄, ¿'ein₂ ma₂ca₂rë'₃'én₂ jág₁ a₂'é₅ jniog₄?

¿Ja₁con₂ 'ein₂ ma₂ca₂jme₃jnia₅ Te₁gui'₅₄
jui₅bí₂ quió'₅?^h

³⁹ 'Uig₅₄ jaun₂ tsá₃ lé₂ le₃'én₂ dsa₂ 'éi₂, ia₁ con'₂ siá'₂ ca₂juá'₂ táng₃
Isaías:

⁴⁰ "Ma₂ca₂jmo₃ Diú₄ a₂tén₂ dsa₂ 'éi₂,
a₂ca₂lë₃ cang₄ dsi₅₄ nē₃,
ia₁jaun₂ tsá₃ jág₃ quian'₅₄ mi₂ne₅₄,

^h38 Isaías 53:1.

on₃ guë'₂ le₂jíi'₂ të₂le₃ të₂dsí₅,
on₃ guë'₂ qui₃jéin'₃ dsí₅,
ia₁jaun₂ jme₁'lioin₁₂ jniá₂.ⁱ

⁴¹ Ca₂juá'₂ Isaías le₂në₅ ia₁ ca₂jág₃ le₂jniá₅ jui₅bí₂ jlá'₁ quió'₅ Jesús,
jaun₂ ca₂dsia₃ 'iin₂₃ 'éi₂.

⁴² La₁ia₁ tion₅₄ bá₄ ca₂rë'₃'én₂ dsa₂, le₂jiog₅ bá₄ i₂lin₅₄ dsa₂ can'₅₄. La₁
tsá₃ ca₂jmo₃ jág₁, ia₁ a₂gó'₅ gain₃ dsa₂ fariseos, con'₂ tsá₃ ñó₅ në₁jua'₂
ca₂'uág'₂ dsa₂ quió'₅, ja₁le₁toin₂₃ ne₄ si₂ guá'₅ sinagoga.

⁴³ Ia₁ a₂'nio₃ gué₄ të₃tsiin'₅₄ dse₃ quian'₅₄ dsa₂ mi₂güíg₃, lia'₂ con'₂ gué₄
a₂jme₁të₃tsiin'₅₄ dse₃ quian'₅₄ Diú₄.

Jág₁ quió'₅ Jesús bá₄ a₂qui₃dsi₅ 'éi'₃ ja₁con₂ dsa₂ mi₂güíg₃

⁴⁴ Ca₂juá'₂ Jesús jág₁ tiá₂:

—Jui₁lia'₂ i₂'én₂ të₂le₃ quió₃ jniá₂, on₃jua'₅₄ jmá'₃ le₃quió₃ jniá₂ 'éin₂;
ján₃ bá₄ 'éin₂ le₃quió'₅ Ne'₃ i₂ca₂chei₃ jniá₂. ⁴⁵ Jui₁lia'₂ i₂jág₂ jniá₂, jíin₂
i₂ca₂chei₃ jniá₂. ⁴⁶ Ma₂guan₅ jniá₂ mi₂güíg₃ la₂, a₂líng₅ si₂, ia₁jaun₂ i₂'én₂
të₂le₃ quió₃ jniá₂, tsá₃ të₃'ñiái₄ jé₄ qui₁né'₃. ⁴⁷ Jaun₂ chi₂jua'₂ 'ein₂ i₂nag₅
jág₁ quió₃, la₁ tsá₃ guë'₂ tón'₂ jui₅, on₃jua'₅₄ jniá₂ qui₁dsi₅ 'éi'₃ quió'₅ 'éi'₂;
ia₁ on₃jua'₅₄ ta₁ jaun₂ guio₃ jniá₂ a₂qui₁dsi₅ 'éi'₃ ja₁con₂ dsa₂ mi₂güíg₃;
të₂le₃ a₂loin₅₄ bá₄ jniá₂. ⁴⁸ Jui₁lia'₂ i₂tsá₃ jei₅₄ jniá₂, on₃ guë'₂ tón'₂ jui₅
jág₁ quió₃, cha₂ bá₄ caun₂ a₂qui₃dsi₅ 'éi'₃ quió'₅. Jág₁ a₂ma₂qui₂ma₂juá'₃
bá₄ jniá₂, a₂jaun₂ bá₄ qui₃dsi₅ 'éi'₃ quió'₅, jmi₄ jé₁ca₂tó'₂. ⁴⁹ Ia₁ on₃jua'₅₄
o₄quió₃ 'ñiío₃ ma₂qui₂ma₂juá'₃; Ne'₃ jniá₂ i₂ca₂chei₃ bá₄ ma₂ca₂cuë₃ 'éi'₃
jui₁'e₂ a₂juá'₅ jniá₂ quian'₅₄ 'e₂ a₂jme₂tíng₂ dsa₂. ⁵⁰ Jaun₂ guion₄ jniá₂,
a₂jiog₅ 'éi'₃ quió'₅ Ne'₃ jui₅ ja₁le₃chan₂ dsa₂ co₂tan₅₄; jaun₂ lë₃, jág₁
a₂juá'₅ jniá₂, juá'₅ lia'₂ con'₂ lë₅ 'éi'₃ ca₂cuë₃ Ne'₃.

Ca₂rín'₃ Jesús mi₂tag₄ chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅

13 ¹ Ca₂juig₄ jme₁'nió'₅ gué₄ a₂të₅₄ Jmig₄ Të₂'in₅₄. Jme₁ma₂ñi₅ bá₄
Jesús a₂ma₂ca₂té₂ hora a₂o₃'iin₅ mi₂güíg₃ la₂ a₂dsain'₃ táng₃
ja₁con₂ Jmei₂. Lia'₂ co₂tan₅₄ bá₄ ca₂jme₃'nió₃ 'éi₂ dsa₂ quiáin₅
i₂jme₁tion'₅₄ mi₂güíg₃; la₁ në₃ né₃, ca₂jme₃jniai₂₃ 'a₂ con'₂ ca₂dsiog₃
ca₂rë'₃'nói₃ 'éi₂.^j

² Jme₁ma₂lë₅ má₃ të₂le₃ ca₂nei₂, jaun₂ jme₁ma₂jmo₃ i₂së₃dsen₃ a₂i₂jiog₅
dsí₅ Judas Iscariote, ja₁ñi'₅₄ Si₂mu₅₄, a₂jíin'₂ Jesús. ³ Jme₁ma₂ñi₅ bá₄
Jesús a₂ma₂ca₂dsia₃ Jmei₂ ca₂le₃jé₃ o₄gú₃; jme₁ma₂ñi₅ bá₄ ján₃ a₂já₅
ja₁con₂ Diú₄, jaun₂ ja₁con₂ Diú₄ bá₄ dsain'₃ táng₃. ⁴ Jaun₂ lë₃, lia'₂ con'₂
jme₁tiáin'₄ gué'₅, ca₂nau₂ ja₁jme₁guá₄, jaun₂ ca₂dsia₃ cau₅ tsin'₅₄
a₂jme₁qui'₂ të₂le₃ co'₅₄, jaun₂ ca₂jén'₃ caun₂ 'mi'₂ toalla o₄'ñei'₂.

ⁱ40 Isaías 6:10.

^j1 o₃, "në₃ né₃, ca₂rë'₃'nói₃ ca₂të₂ jé₁ca₂tó'₂."

⁵ Jaun₂ né₃ ca₂tia'₃ jmig₂ 'ñiío'₃ caun₂ ni₁'í₅, jaun₂ ca₂jme₃lióg₃ ca₂rang₃ mi₂tag₄ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂. Jaun₂ ca₂jme₃quéin'₂ quian'₅₄ tsí₁'mí'₂ toalla a₂jme₁chi₁jén'₅ o₄'ñei'₂.

⁶ Jaun₂ jme₁ca₂dsióg₃ ja₁con₂ Si₂mu₅₄ Pe₄, ca₂juá'₂ 'éi₂ ca₂tsí'₃ Jesús:
—Te₁gui'₅₄, ¿'ne₂ ráng'₂ tag₃ jniá₂?

⁷ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—Tsá₃ ñí'₂ gué₄ 'au'₂ 'ne₂ 'e₂ a₂jmo₅ jniá₂ në₃, la₁ cang₂ gué₄ le₃ñíg'₂.

⁸ La₁ ca₂juá'₂ Pe₄:

—Lia'₂ o₁líg'₂ co₂ñí₂ tsá₃ ráng'₂ 'ne₂ tag₃ jniá₂.

Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Në₁hua'₂ tsá₃ ca₂rang₃ jniá₂ quiáng'₂, tsá₃ quen'₅₄ 'ne₂ ja₁con₂ jniá₂.

⁹ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ Si₂mu₅₄ Pe₄:

—Chi₂jua'₂ le₂jaun₂, Te₁gui'₅₄, on₃jua'₅₄ jmá'₃ mi₂tag₃ ráng'₂; ján₃ bá₄ rang₄ mi₂gu₃ quian'₅₄ mi₂dsi₃.

¹⁰ La₁ ca₂juá'₂ Jesús:

—Jui₁lia'₂ i₂lia'₂ ca₂lë₃ ló'₅, jmá'₃ mi₂tag₅₄ bá₄ 'nió'₅ rin'₂, ia₁ ma₂le₁jín₃ bá₄ ta₁jain₂. Ma₂le₁jín'₃ bá₄ 'nia'₂, la₁ia₁ on₃jua'₅₄ ca₂le₃jíng'₃.

¹¹ Ca₂juá'₂: “Tsá₃ le₁jín'₃ 'nia'₂ le₃jíng'₃”, ia₁ ma₂ñi₅ bá₄ i₂'ein₂ i₂jáng'₂ quió'₅.

¹² Jme₁ca₂lë₃ rang₅ Jesús mi₂tag₄ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂, jaun₂ ca₂quí'₂ táng₃ ni₁tsín'₅₄ le₃co'₅₄, jaun₂ ca₂guá₂ táng₃ ne₄ mesa. Jaun₂ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂:

—¿Ní'₂ 'nia'₂ 'e₂ a₂në₂jmo₃ jniá₂ quián'₂ 'nia'₂? ¹³ 'Ág'₅ 'nia'₂ jniá₂ Të₅, quian'₅₄ Te₁gui'₅₄. Tí₅ bá₄ jág₁ quián'₂ 'nia'₂, ia₁ dsón'₂ bá₄ le₂jaun₂ líng₅.

¹⁴ Jaun₂ né₃, chi₂jua'₂ le₂në₅ jniá₂ i₂líng₅ Të₅ quian'₅₄ Juig'₂ 'nia'₂, në₂rang₃ mi₂tag'₅₄ 'nia'₂, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ 'nió'₅ jmó'₂ 'nia'₂: a₂qui₁ráng'₂ mi₂tag₄ ríng'₂ le₂jang'₂ le₂jang'₂. ¹⁵ Ia₁ ma₂në₂can₃ jniá₂ caun₂ juí₅, ia₁jaun₂ jmó'₂ 'nia'₂ le₂jaun₂, juí₁lia'₂ ma₂në₂jmo₃ jniá₂ ja₁con'₂ 'nia'₂.

¹⁶ A₂dsi₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, lia'₂ 'i₁jan₂ dsa₂ i₂jme₂ti₃ ta₁, tsá₃ juíin'₂ gué₄ con'₂ gué₄ juíg₅₄; ján₃ bá₄ lia'₂ 'i₁jan₂ dsa₂ i₂chen₄, tsá₃ juíin'₅₄ gué₄ lia'₂ con'₂ gué₄ dsa₂ i₂chei₅. ¹⁷ Chi₂jua'₂ ñí'₂ 'au'₂ 'nia'₂ a₂në₅, 'e₂ bá₄ dsen'₃ 'nia'₂ chi₂jua'₂ le₂jaun₂ qui₂jmo'₂.

¹⁸ 'On₃jua'₅₄ ca₂le₃jín'₃ 'nia'₂ 'íñ₅ jniá₂; guion₄ bá₄ jniá₂ i₂'ein₂ 'éi₂ i₂ma₂ca₂quiong'₅₄. La₁ia₁, 'nió'₅ le₃ti₃ lia'₂ con'₂ juá'₂ ne₄ Si₂: “Jui₁lia'₂ i₂gué'₅ co₂lë₅ quian'₅₄ jniá₂, ca₂nau₂ quen₅ të₂le₃ ja₁con₂ jniá₂. ”^k ¹⁹ Jaun₂ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ në₃, të₃jniá₅, ia₁jaun₂ jë₁ma₂té₂ rë₁lé₂, le₃'én'₂ 'nia'₂, jniá₂ bá₄ líng₅ 'éi₂. ^l ²⁰ A₂dsi₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, juí₁lia'₂ i₂guen₅ dsa₂ i₂chen₄ quián₃ jniá₂, guei₂₃ jniá₂; jaun₂ juí₁lia'₂ i₂guei₅ jniá₂ guein₂₃ i₂ca₂chei₃ jniá₂.

^k18 Salmo 41:9.

^l19 o₃, “jniá₂ líng₅” co₂'nió'₄ jein₅ jág₁ lia'₂ chen₂ Jehová. 'Nio'₂ ja₁ton₅ Éxodo 3:14, Isaías 43:10, Juan 8:58.

Ca₂juá'₂ Jesús a₂jáng'₂ Judas quió'₅
(Mateo 26:20-25; Marcos 14:17-21; Lucas 22:21-23)

- ²¹ Jme₁ca₂lë₃ juá'₂ jág₁ në₅, ca₂can₃ o₂i₁ dsí₅ ca₂të₂ jme₂dsí₂, jaun₂ ca₂jáng'₃ jág₁ dsau₅ lia'₂ rë₂jiá₃ jág₁, ca₂juá'₂:
—A₂dsi₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, jan₂ 'nia'₂ jáng'₂ jniá₂.
- ²² Jaun₂ në₃ qui₂ca₂jín₂ chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ riin'₅₄ le₂jain₂ le₂jain₂, i₂gó'₃ dsí₅ 'nio₃ le₃ñi₅ 'ein₂ bá₄ 'in₅ Jesús.
- ²³ Jan₂ chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ i₂ñj₄ lë₃ jme₁'nio₃ Jesús, jme₁guá₄ le₃jén'₃ quió'₅. ²⁴ Jaun₂ ca₂jmo₃ Si₂mu₅₄ Pe₄ caun₂ léi₄ ne₄ 'éi₂, ca₂juá'₂:
—Chei'₅₄ 'ein₂ bá₄ 'in₂₃.
- ²⁵ Jaun₂ në₃ ca₂jme₃quián₃ 'éi₂ të₂cau₅ gué₄ quió'₅ Jesús, jaun₂ ca₂ñag₃:
—Te₁gui'₅₄, ¿'ein₂ 'éi₂?
- ²⁶ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:
—I₂'éi₂ bá₄ i₂cué₄ jniá₂ ca₂jne₄ i₁ñjí'₄ la₂, jë₁ma₂ca₂tiá₃ ni₁uïng₅.
Jaun₂ në₃, jme₁ma₂në₂tiá₂ i₁ñjí'₄, jaun₂ ca₂cué'₃ Judas Iscariote, ja₁ñjí'₅₄ Si₂mu₅₄.
- ²⁷ Jaun₂ dsí₂jui₅ le₂jaun₂ jme₁ca₂gue₃ Judas i₁ñjí'₄ jaun₂, ca₂'í₃ i₂së₃dsen₃ të₂dsí₅. Jaun₂ në₃ ca₂juá'₂ Jesús:
—A₂jaun₂ a₂niog₅ 'au'₂ jmó'₂, jmo₄ në₃ cón'₅.
- ²⁸ La₁ lia'₂ 'i₁jan₂ i₂tián'₅ gué'₅ ne₄ mesa tsá₃ ca₂rë₃ñjí'₂ 'e₂ 'uig₅₄ ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ Judas le₂jaun₂.
- ²⁹ Ia₁ jme₁niog₅ gu₂ Judas 'éi₂ ni₁lau₂ tio'₅₄ cu₄; jaun₂ ca₂lin₃ i₂lin₅₄, a₂ca₂juá'₂ Jesús tsí'₅ 'éi₂ a₂cha₂ jme₁lá₃ quió'₅ jmi₄, o₃ jme₃'oin₅₄ ca₂la₂ cu₄ dsa₂ te₂ñé₂ 'e₂.
- ³⁰ Jaun₂ dsí₂jui₅ jme₁ma₂në₂gue₃ 'éi₂ i₁ñjí'₄, o₂'in₃. Jme₁ma₂ca₂nei₂ bá₄ le₂jaun₂.

Caun₂ 'éi'₃ 'mí₂

- ³¹ Jme₁ma₂o₂'ín₃ Judas jaun₂, ca₂juá'₂ Jesús:
—Në₃ në₃, jë₁ma₂le₃jniá₂ jui₅bí₂ jlá'₁ quió'₅ Jaun₅ dsa₂ mi₂güíg₃; ján₃ bá₄ le₃jniá₂ jui₅bí₂ quió'₅ Diú₄, ja₁con₂ 'éi₂. ³² Chi₂jua'₂ le₃jnia₅ jui₅bí₂ quió'₅ Diú₄ ja₁con₂ 'éi₂,^m Diú₄ në₃, jme₃jnia₅ jui₅bí₂ jlá'₁ quió'₅ Ja₁ñjí'₅₄ ja₁con₂ 'ñiog₅, ton'₂ jme₃jniai₂₃ ñjí'₅₄ ta₁. ³³ 'Nia'₂ chi'₂-guein₂ quiáng₃, tsá₃ ma₂uë₂ 'en₅₄ jniá₂ jin₄ 'nia'₂. Qui₁'nau'₅₄ 'nia'₂ jniá₂; la₁ jui₁lia'₂ ma₂ca₂juíg₂ jniá₂ dsa₂ judíos, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ në₃: tsá₃ lé₂ o₁nó'₅ 'nia'₂ ja₁né₄ jniá₂. ³⁴ Caun₂ 'éi'₃ 'mí₂ la₂ cué₄ jniá₂ 'nia'₂: a₂jme₁'nió'₄ 'nia'₂ ríng'₂ le₂jang'₂ le₂jang'₂. Jui₁lia'₂ ca₂jme₁'nió₄ jniá₂ 'nia'₂, 'nia'₂ në₃ 'nió'₅ jme₁'nió'₄ 'nia'₂ ríng'₂. ³⁵ Le₂në₅ bá₄ le₃ñjí₅

^m**32** A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂, tsá₃ juá'₂ con'₂ táng₃: “chi₂jua'₂ le₃jnia₅ jui₅bí₂ quió'₅ Diú₄ ja₁con₂ 'éi₂.”

ca₂le₃jín₃ dsa₂ a₂lín₅ 'nia'₂ dsa₂ i₂ma₂ca₂rë₃tín₃ quiáng₃: në₁jua'₂ caun₂ qui₂ca₂jme₁'nió'₄ 'nia'₂ ríng₂ le₂jang₂ le₂jang₂.

Ca₂juá'₂ Jesús a₂tsá₃ tion₃ Pe₄ a₂cuig₂₃
(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34)

³⁶ Jaun₂ ca₂ηag₃ Si₂mu₅₄ Pe₄ ca₂ηí'₃ Jesús:

—Te₁gui'₅₄, ¿a₂já'₄ guang'₅₄?

Jaun₂ ca₂ηag₃ Jesús:

—Ja₁né'₄ jniá₂, tsá₃ lé₂ le₃'ein'₄. La₁ 'ein'₄ bá₄ 'nia'₂ cang₂.

³⁷ Jaun₂ në₃ ca₂juá'₂ Pe₄ ca₂tsí'₃ Jesús:

—Te₁gui'₅₄, ¿'e₂ lë₃ tsá₃ lé₂ le₃'ein₄ jniá₂ të₂në₃? Ma₂chan₂ co₂jnia₅₄ bá₄ jniá₂ a₂gue₅₄ 'mú₃ o₄quián'₂ 'ne₂.

³⁸ Jaun₂ ca₂ηag₃ Jesús:

—¿Dsón'₂ ma₂'ei₅ caun₂ 'au'₂ a₂gue'₂ 'mú₃ o₄quió₃ jniá₂? A₂dsi₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'ne₂, në'₃ gué₄ a₂'o₃ të₁guí₄ dsó₂, hora jaun₂ dé₄ tsá₃ tón'₄ 'ne₂ a₂cuig'₂ jniá₂, ta₁'ni₅ ráun₂.

Jesús bá₄ líñ₅ jui₅ a₂dsi₁len₃ dsa₂ ja₁con₂ Jmei₂

14 ¹"Tsá₃ lë₁can₂ 'nia'₂ o₂i₁ 'au'₂. Jui₁lia'₂ 'én'₂ 'nia'₂ të₂le₃ quió'₅
 Diú₄, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ jui₁le₂'én'₂ 'nia'₂ të₂le₃ quió₃ jniá₂.

² Ja₁quió'₄ Ne'₃, 'lióng₂ dsi₂néi₂ cha₂ a₂jo₂; jua'₅₄ mei'₂ gué₃ tsá₃ le₂jaun₂ në₃, ¿lín'₂ 'nia'₂ a₂jme₁juíg₅₄ jniá₂ 'nia'₂ a₂nég'₄ i₁jmo₃ co₂jnia₅₄ dsi₂néi₂ quián'₂ 'nia'₂?ⁿ³ Cang₂ jë₁ma₂dsián'₃ jniá₂, jë₁ma₂ca₂lë₃ jmo₂₃ co₂jnia₅₄ ja₁o₁tión'₂ 'nia'₂, jaun₂ bá₄ guio₅₄ táng₃ a₂i₁te₁₂ 'nia'₂ ja₁cong₂, ia₁jaun₂ ja₁i₁'ú₃ jniá₂, ján₃ bá₄ lé₂ o₁tión'₂ 'nia'₂. ⁴Njí'₅₄ bá₄ 'nia'₂ a₂já'₄ në'₄ jniá₂; cuín'₂ bá₄ 'nia'₂ jui₅ në₃.

⁵ Jaun₂ ca₂juá'₂ To₁má₄:

—Te₁gui'₅₄, tsá₃ ne₄ jnia'₅₄ a₂já'₄ guang'₅₄; ¿'a₂ gué'₂ lia'₂ le₃cuag₅ jnia'₅₄ jui₅?

⁶ Jaun₂ ca₂ηag₃ Jesús:

—Jniá₂ bá₄ líng₅ jui₅, ján₃ bá₄ líng₅ jág₁ dsau₅, ján₃ bá₄ líng₅ i₂jmo₅ a₂le₃chan₂ dsa₂. 'I₁jan₂ tsá₃ dsiób₄ ja₁con₂ Ne'₃ jua'₅₄ tsá₃ të₂le₃ quian'₅₄ jniá₂. ⁷Jua'₅₄ mei'₂ gué₃ dsón'₂ njí'₅₄ 'nia'₂ 'ein₂ líñ₅ jniá₂, ján₃ bá₄ jme₁le₃cuin'₂ 'nia'₂ Ne'₃ ján₃; ^ojaun₂ në₃ në₃, të₂le₃ ne₄ jui₅, le₃cuin'₂ 'nia'₂, ton'₂ ma₂jiin'₅₄ 'nia'₂.

⁸ Jaun₂ në₃ ca₂juá'₂ Fe₂li₄ ca₂tsí'₃ Jesús:

—Te₁gui'₅₄, cué₄ jmig₄ a₂jín₄ jnia'₅₄ Néi'₅, jaun₂ co₂jaun₂ gué₄ dsáu₅ dsi₅ jnia'₅₄.

⁹ Jaun₂ ca₂ηag₃ Jesús:

ⁿ² o₃, "jua'₅₄ mei'₂ gué₃ tsá₃ le₂jaun₂ në₃, jme₁juíg₅₄ gué'₂ jniá₂ 'nia'₂. Nég'₄ i₁jmo₃ co₂jnia₅₄ dsi₂néi₂ quián'₂ 'nia'₂."

^o⁷ A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ juá'₂: "chi₂jua'₂ dsón'₂ ma₂cuig'₂ 'nia'₂ jniá₂, le₃cuin'₂ 'nia'₂ Ne'₃ ján₃."

—¿Tsa₁ cuig₂ 'ne₂ jniá₂ Fe₂li₄, o₁jnia'₅₄ ma₂ñó₅ jmig₄ 'en₅₄ jniá₂
quian'₅₄ 'nia'₂? Chi₂jua'₂ 'ein₂ dsa₂ ma₂jág₂ jniá₂, ján₃ bá₄ ma₂jín₂ Ne'₃.
¿'A₂ bá₄ lia'₂ juá'₂ 'ne₂: "Cué₄ jmig₄ a₂jín₄ jnia'₅₄ Néi'₅"? ¹⁰ ¿Tsa₁ 'én'₂
'ne₂ a₂'en₅₄ jniá₂ ja₁con₂ Ne'₃, ton'₂ 'en₅₄ guë'₂ Ne'₃ táng₃ ja₁con₂ jniá₂?
Jui₁lia'₂ jág₁ a₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, tsá₃ juá'₅ jniá₂ o₄quió₃ 'ñió₃. Të₂le₃, Ne'₃
jniá₂ i₂të₁'ñiá₄ ja₁con₂ jniá₂, i₂'éi₂ bá₄ jmo₅ ta₁ quió'₅. ¹¹ Jui₁le₂'én'₂ bá₄
'nia'₂ a₂juá'₅ jniá₂, a₂'eng₅₄ ja₁con₂ Ne'₃, a₂'en₅₄ guë'₂ Ne'₃ ja₁con₂ jniá₂;
o₃ në₁jua'₂ tsá₃ le₂jaun₂, jmá'₃ lia'₂ të₂le₃ quian'₅₄ léi₄ a₂jmo₂₃, jui₁le₂'én'₂
'nia'₂. ¹² A₂dsi₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, jui₁lia'₂ i₂'én₂ le₃quió₃ jniá₂, ján₃ bá₄
jmo₃ jui₁lia'₂ a₂jmo₅ jniá₂; jaun₂ të₂le₃ 'ñio₅ gué₄ juë'₂ a₂jmo₃, ia₁ né₄
ja₁con₂ Ne'₃. ¹³ Jaun₂ chi₂jua'₂ 'e₂ a₂mi'₂ 'nia'₂ lia'₂ con'₂ lë₅ 'éi'₃ quió₃
jniá₂, jmo₅₄ bá₄ jniá₂, ia₁jaun₂ le₃juin'₂ Jmei₂ o₄quió'₄ Ja₁ñji'₅₄. ¹⁴ Lé₂ bá₄
mí'₁ 'nia'₂ lia'₂ con'₂ lë₅ 'éi'₃ quió₃ jniá₂, chi₂jua'₂ 'e₂ caun₂ a₂'niog'₂
'nia'₂, jaun₂ jmo₅₄ bá₄ jniá₂.

Ca₂cuë₃ Jesús jág₁ quió'₅ a₂chein₃ Jme₂dsí₂ Jñiό₅

¹⁵ 'Chi₂jua'₂ 'nióg'₃ 'nia'₂ jniá₂, nei₂ gau₂ 'éi'₃ quió₃. ¹⁶ Jaun₂ mi₅₄ jniá₂
ne₄ Ne'₃ a₂cuiin₃ jan₂ i₂sián'₂ i₂cué'₃ bí₂ 'au'₂ 'nia'₂, ia₁jaun₂ 'í₂ 'éi₂
co₂tan₅₄ quian'₅₄ 'nia'₂. ¹⁷ Jme₂dsí₂ quió'₅ jág₁ tí₅ bá₄ 'éi₂. Tsá₃ lé₂
le₃guei₃ dsa₂ mi₂güíg₃, ia₁ tsá₃ jág₂, on₃ guë'₂ cuig₂₃ cuiin₂₃ 'éi₂. La₁ 'nia'₂
né₃, ma₂cuiin'₂ bá₄ 'nia'₂, ia₁ guá₅ ja₁con'₂ 'nia'₂, ton'₂ të₃'ñiái₄ le₃quián'₂
'nia'₂. ¹⁸ On₃jua'₅₄ a₂tén₄ jniá₂ 'nia'₂ co₂nei'₅₄ në₂jag₄ bá₄ chi'₂ 'nág₂.
Guio₅₄ bá₄ táng₃ ja₁con'₂ 'nia'₂. ¹⁹ Tsá₃ ma₃ué₂ jág₂ dsa₂ mi₂güíg₃ jniá₂,
la₁ia₁ jag'₅₄ bá₄ 'nia'₂. 'Uig₅₄ ia₁ a₂chan₂ jniá₂, le₃chang'₂ bá₄ 'nia'₂.
²⁰ Jmig₄ jaun₂ le₃len'₅₄ 'nia'₂ a₂'en₅₄ jniá₂ ja₁con₂ Ne'₃, 'nia'₂ guë'₂
tiong'₅₄ ja₁con₂ jniá₂, jaun₂ jniá₂ guë'₂ né₃ 'eng₅₄ ja₁con'₂ 'nia'₂.
²¹ Jui₁lia'₂ i₂gue₅, i₂né'₂ 'éi'₃ quió₃, 'éi₂ bá₄ i₂të₃dsón'₂ 'nio₃ jniá₂. Jui₁lia'₂
i₂'nio₃ jniá₂ né₃, jme₃'nio₃ Ne'₃. Ján₃ bá₄ le₂jaun₂ jniá₂ jme₁'niói₄, jaun₂
jme₁jnia₅ jniá₂ ja₁coin₂.

²² Jaun₂ ca₂juá'₂ Judas, (on₃jua'₅₄ Iscariote):

—Te₁gui'₅₄, ¿'e₂ lë₃ ja₁con₂ jnia'₅₄ jme₁jnag'₅, on₃jua'₅₄ rë'₂ ja₁con₂
dsa₂ mi₂güíg₃?

²³ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—Jui₁lia'₂ i₂'nio₃ jniá₂, tón'₂ bá₄ jui₅ jág₁ quió₃; jaun₂ jme₃'nio₃ Ne'₃
jme₃'nói₃ 'éi₂, jaun₂ qui₂ja₁náu₄ jnia'₅₄ ja₁coin₂ ja₁'io₁ quian'₅₄ 'éi₂.

²⁴ Jui₁lia'₂ i₂tsá₃ 'nio₃ jniá₂, tsá₃ tón'₂ jui₅ jág₁ quió₃. Jág₁ a₂nag'₂ 'nia'₂
la₂, on₃jua'₅₄ a₂quió₃, a₂quió'₅ Ne'₃ i₂ca₂chei₃ bá₄.

²⁵ 'Ca₂le₃jé₃ a₂la₂ juá'₅ jniá₂ juíg₂ 'nia'₂ të₁lia'₂ 'eng₅₄ gué₄ quian'₅₄
'nia'₂; ²⁶ la₁ia₁ i₂cuë₃ bí₂ 'au'₂ 'nia'₂ 'éi₂, i₂lín₅ Jme₂dsí₂ Jñiό₅, i₂chen₃
Ne'₃ o₄quió₃ jniá₂, 'éi₂ bá₄ jme₃tag₅ jme₃tiin₂₃ 'nia'₂, jaun₂ jmo₃
a₂qui₃dsiog'₂ 'au'₂ 'nia'₂ ca₂le₃jé₃ 'e₂ a₂ma₂qui₂ma₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂.

²⁷ 'Ág'₅ jniá₂ jág₁ a₂jmo₃ 'ag₃ tei₄ ja₁con'₂ 'nia'₃. A₂tei₄ a₂'ei₅ ja₁con₂
jniá₂, a₂jaun₂ bá₄ cué₅ jniá₂ 'nia'₂. La₁ on₃jua'₅₄ lia'₂ cué₅ dsa₂ mi₂güíg₃,

cué₅ jniá₂ 'nia'₂. Tsá₃ lë₁can₂ 'nia'₂ o₂i₁ dsí₅, on₃ guë'₂ jmó'₂ 'nia'₂ gang'₃.
²⁸ Ma₂qui₂ma₂nei'₂ 'nia'₂ a₂juá'₅ jniá₂: a₂nég'₄, jaun₂ guio₅₄ táng₃ ja₁con'₂
'nia'₂. Në₁juá'₂ të₃dsón'₂ 'niób'₃ 'nia'₂ jniá₂, jme₁jmó'₂ 'nia'₂ 'io'₂
jme₁ca₂rë₃ñji'₅₄ 'nia'₂ a₂né'₄ jniá₂ ja₁con₂ Ne'₃, ia₁ i₂juín'₂ gué'₄ 'éi₂ lia'₂
con'₂ gué'₄ jniá₂. ²⁹ Jaun₂ ma₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ a₂la₂ të₃jniá₅, ia₁jaun₂
le₃'én'₂ 'nia'₂ jé₁ma₂té₂ rë₁lé₂ a₂jaun₂.

³⁰ 'Tsá₃ ma₂'lióng₂ jág₁ dsia₅₄ jniá₂ quian'₅₄ 'nia'₂; ia₁ ma₂já₅ i₂gon₂
mí₂güíg₃ la₂, o₁jnjia'₅₄ tsá₃ 'e₂ jui₅bí₂ 'io₅ 'éi₂ ja₁con₂ jniá₂. ³¹ La₁ia₁ 'nió'₅
le₃ñji₅ dsa₂ mí₂güíg₃, a₂'nió₃ jniá₂ Ne'₃, jaun₂ lia'₂ con'₂ lë₅ 'éi'₃ a₂ma₂cuë₃
Ne'₃ jniá₂, a₂jaun₂ bá₄ jmo₅ jniá₂.

'Nau₂ 'nia'₂. Ma₃dsau'₅₄ jniog₄ ja₁lá₃.

Cho'₅₄ chi₁uíng₃ uvas, quian'₅₄ gu'₂ nei'₅₄ quió'₅

15 ¹ 'Jniá₂ líng₅ cho'₅₄ ní₁uìng₂ uvas, ja₁já₅ bí₂ dsón'₂. Ne'₃ gué'₂
lín₅ i₂jmo₅ 'í₁ ja₁nau₂. ² Jñiá'₂ 'éi₂ ca₂le₃jé₃ ní₁gu'₂ quió₃ a₂tsá₃
míg₂ 'ag₅; la₁ia₁ qui₂jí'₅ qui₂'uìin₂₃ ní₁gu'₂ a₂'ag₅ míg₂, ia₁jaun₂ ráu₃ gué'₄
'lióng₂. ³ Ma₂le₁jín'₃ bá₄ 'nia'₂ të₂le₃ quian'₅₄ jág₁ a₂qui₂ma₂juíg₂ jniá₂
'nia'₂. ⁴ Caun₂ jui₁të₂'ñjá'₄ bá₄ 'nia'₂ ja₁con₂ jniá₂, jui₁lia'₂ të₂'ñjá'₄ jniá₂
ja₁con'₂ 'nia'₂. ⁵ I₁caun₂ ní₁gu'₂ tsá₃ lë₂ le₃'ag₃ míg₂ con'₂ 'ñiog₅ le₂jaun₂,
në₁juá'₂ tsá₃ rë₂tsán'₂ quian'₅₄ cho'₅₄; ján₃ bá₄ le₂jaun₂ jui₁lia'₂ 'nia'₂ né₃,
tsá₃ 'e₂ lë₂ le₃ráu₃ quián'₂ 'nia'₂ në₁juá'₂ tsá₃ të₂'ñjá'₄ ja₁con₂ jniá₂.

⁵ 'Jniá₂ líng₅ cho'₅₄; 'nia'₂ gué'₂ líng'₅ gu'₂ nei'₅₄. Jui₁lia'₂ dsa₂
i₂të₂'ñjá'₄ rë₂tsán'₂ quian'₅₄ jniá₂, jui₁lia'₂ të₂'ñjá'₄ jniá₂ ja₁con₂ 'éi₂, 'lióng₂
ráu₃ quió'₅. Ia₁ 'i₁caun₂ tsá₃ 'e₂ lë₂ le₃jmó'₂ 'nia'₂ jua'₅₄ tsá₃ quiong'₅₄
jniá₂. ⁶ Jui₁lia'₂ i₂tsá₃ të₂'ñjá'₄ ja₁con₂ jniá₂, líñ₅ në₂jag₄ bá₄ caun₂ ní₁gu'₂
a₂dsí₂guia'₂ dsa₂ cau₅, jaun₂ rë₂quein₂. Ní₁gu'₂ le₂në₅ qui₂cág'₅ dsa₂,
qui₂tó'₅ dsa₂ dsi₂si₂, jaun₂ cau₂.

⁷ 'Chi₂jua'₂ të₂'ñjá'₄ 'nia'₂ ja₁con₂ jniá₂, ton'₂ të₂'ñjá'₄ jág₁ quió₃ ja₁con'₂
'nia'₂, jaun₂ mí₄ 'nia'₂ chi₂jua'₂ 'e₂ caun₂ 'niog₂, jaun₂ gué'₁ bá₄ 'nia'₂.

⁸ Le₂la₂ bá₄ rë₂juín'₂ Ne'₃: a₂qui₂ráu₂ 'lióng₂ 'e₂ a₂jmo'₂ 'nia'₂.^p Le₂në₅
jme₂jniá'₂ 'nia'₂ a₂líng'₅ dsa₂ i₂ca₂rë₃tín₃ quián₃ jniá₂. ⁹ Jui₁lia'₂ 'nio₃ Ne'₃
jniá₂, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ 'níó₃ jniá₂ 'nia'₂; caun₂ jui₁i₂nio₄ bá₄ 'nia'₂ jui₅
a₂'nió₃ jniá₂ 'nia'₂. ¹⁰ Në₁juá'₂ caun₂ né₂ 'nia'₂ gau₂ 'éi'₃ quió₃, le₂në₅
të₃'ñjá'₄ 'nia'₂ jui₅ a₂'nió₃ jniá₂ 'nia'₂, jui₁lia'₂ caun₂ nag₅ jniá₂ gau₂ 'éi'₃
quió'₅ Ne'₃, ton'₂ të₂'ñjá'₄ jniá₂ jui₅ a₂'nio₃ 'éi₂ jniá₂.

¹¹ 'Jág₁ në₅ ma₂në₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ ia₁jaun₂ a₂ñjí₄ lë₃ jéin₅ jniá₂ 'io'₂,
cué₄ jniá₂ 'nia'₂, ia₁jaun₂ le₃'ñja₅ bá₄ a₂jén'₂ 'nia'₂ 'io'₂. ¹² A₂la₂ bá₄ 'éi'₃
quió₃: a₂jme₁'nió'₄ 'nia'₂ ríng'₂ le₂jang'₂ le₂jang'₂, jui₁lia'₂
ma₂ca₂jme₁'nió₄ jniá₂ 'nia'₂. ¹³ I₁jan₂ tsá₃ lë₂ le₃'nio₃ gué'₄ lin₃ riin'₅₄,
lia'₂ con'₂ gué'₄ i₂guein₅ 'mú₃ o₄quió'₄ a₂mei₅₄ quiáin₅. ¹⁴ 'Nia'₂ bá₄ líng'₅
dsa₂ a₂mei₅₄ quiáng₃ chi₂jua'₂ jmo'₂ 'nia'₂ 'e₂ te₂nei'₄ jniá₂. ¹⁵ Tsá₃ ma₃té₅

^p8 'Nio'₂ ja₁ton₅ Isaías 61:3.

jniá₂ 'nia'₂ dsa₂ i₂jme₂ti₃ ne₃, ia₁ tsá₃ ñi₅ jui₁lia'₂ jan₂ dsa₂ i₂jme₂ti₃ ta₁, 'e₂ a₂jmo₅ juig₅₄. Té₅ jniá₂ a₂mei₅₄ quiáng₃ bá₄ 'nia'₂, ia₁ ma₂ca₂jme₁jnia₅ bá₄ jniá₂ ja₁con'₂ 'nia'₂, ca₂le₃jé₃ 'e₂ a₂ma₂ca₂juá'₂ Ne'₃. ¹⁶ On₃jua'₅₄ 'nia'₂ ca₂quio'₅₄ jniá₂; jniá₂ bá₄ ma₂quion'₄ 'nia'₂, jaun₂ ma₂ca₂dsia₃ jniá₂ gog'₂ 'nia'₂ a₂o₁nó'₅ 'nia'₂ a₂qui₂rau₂ 'lióng₂ quián'₂ 'nia'₂ a₂jiog₃ ué₂. Jaun₂ le₂né₅ cué₃ Ne'₃ jniá₂ cué'₃ 'nia'₂ chi₂'e₂ caun₂ a₂mí'₁ 'nia'₂ lia'₂ con'₂ lé₅ 'éi'₃ quió₃ jniá₂. ¹⁷ A₂la₂ bá₄ 'éi'₃ quió₃ jaun₂ né₃: a₂jme₁'nió'₄ 'nia'₂ ríng'₂ le₂jang'₂ le₂jang'₂.

'Iog₅₄ dsa₂ mi₂güíg₃ 'ñiai₅₄ Jesús quian'₅₄ dsa₂ quiáin₅

¹⁸ 'Chi₂jua'₂ 'iog₅₄ dsa₂ mi₂güíg₃ quián'₂ 'nia'₂, jui₁le₂ñi'₅₄ 'nia'₂, jniá₂ bá₄ ca₂rë₃'iog₅₄ dsa₂ le₂uig₅₄. ¹⁹ Jua'₅₄ mei'₂ gué₃ lín'₅ 'nia'₂ dsa₂ i₂tén₅ mi₂güíg₃, jme₁jme₃'nio₃ bá₄ dsa₂ mi₂güíg₃ jui₁lia'₂ 'nío₃ dsa₂ quiáin₅. La₁ 'uig₅₄ ia₁ a₂tsá₃ té'₅ 'nia'₂ mi₂güíg₃, ton'₂ ma₂quion'₄ jniá₂ 'nia'₂ jin₄ dsa₂ mi₂güíg₃; 'uig₅₄ jaun₂ né₃, 'ñiai₅₄ 'nia'₂. ²⁰ Dsá₂ 'au'₂ 'nia'₂ jmo₄, jág₁ a₂ma₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂: "Lia'₂ 'i₁jan₂ dsa₂ i₂jme₂ti₃ ta₁, tsá₃ juiin'₂ gué₄ con'₂ gué₄ juig₅₄". Chi₂jua'₂ ma₂qui₂ca₂co₃'ein₃ dsa₂ jniá₂, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ qui₃co₃'en₃ dsa₂ 'nia'₂; chi₂jua'₂ ma₂tón'₂ dsa₂ jui₅ jág₁ a₂ma₂ca₂jme₁tiin₅ jniá₂, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ qui₃tón'₂ dsa₂ jui₅ jág₁ quián'₂ 'nia'₂. ²¹ La₁ ca₂le₃jé₃ a₂né₅ dsí₃ñí'₂ 'nia'₂ qui₃co₃jmóg'₂ dsa₂ 'uig₅₄ quió₃ jniá₂, ia₁ tsá₃ cuiin₂₃ i₂ca₂chei₃ jniá₂.

²² 'Tsá₃ jme₁le₃cáin'₄ jua'₅₄ mei'₂ gué₃ tsá₃ guan₃ jniá₂ a₂o₂juá'₃ ja₁con₂ 'éi₂; la₁ né₃ né₃, tsá₃ ma₃'e₂ lé₂ le₃juá'₂ jua'₅₄ tsá₃ ñi₅. ²³ Ia₁ jui₁lia'₂ i₂'iog₅₄ jniá₂, ján₃ bá₄ 'ñiai₅₄ Ne'₃ jniá₂. ²⁴ Tsá₃ jme₁le₃cáin'₄ jua'₅₄ mei'₂ tsá₃ léi₄ jaun₂ ca₂jmo₃ jniá₂ jin₄ dsa₂ 'éi₂ a₂tsá₃ 'ein₂ sián'₂ ma₂jmo₃; la₁ia₁ o₁ñia'₅₄ la₂ ma₂ca₂jág₃ bá₄ léi₄ jaun₂, tion₅₄ bá₄ 'iog₅₄ dsa₂ jniá₂, lia'₂ Ne'₃ né₃, 'ñiai₅₄. ²⁵ La₁ia₁ qui₂lé₂ ia₁jaun₂ le₃ti₃ jág₁ a₂tio'₅₄ ne₄ Si₂ 'Éi'₃ quió'₅ a₂juá'₂: "Ca₂rë₃'iog₅₄ dsa₂ të₃ tsá₃ 'e₂ cha₂ lë₃."^q

²⁶ 'La₁ia₁ jé₁ma₂té₂ rë₁jiá₃ i₂cué₃ bí₂ 'au'₂ 'nia'₂, i₂tsin₅₄ jniá₂ ja₁con'₂ 'nia'₂ i₂jiá₃ të₂le₃ ja₁guá₄ Ne'₃: Jme₂dsí₂ tí₅ dsón'₂ i₂o₂'in₅ ja₁con₂ Ne'₃, i₂'éi₂ bá₄ jáng'₃ jág₁ dsau₅ të₂le₃ quió₃ jniá₂. ²⁷ Ján₃ bá₄ le₂jaun₂ 'nió'₅ jang'₅₄ 'nia'₂ jág₁ dsau₅, ia₁ ca₂le₃'uig₅₄ bá₄ ma₂qui₂ma₂tión'₂ 'nia'₂ quian'₅₄ jniá₂.

16 ¹ 'Le₂né₅ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ ia₁jaun₂ tsá₃ qui₃dsi₃uín'₂ 'nia'₂ a₂'éng'₂. ² Qui₃'uág'₂ dsa₂ 'uín'₂ 'nia'₂ ja₁lë₁tong'₂ ne₄ si₂ guá'₅ sinagoga, ca₂le₃jé₃ já₅ caun₂ jmig₄, lín₂ jui₁lia'₂ i₂jme₃dsiog₅ 'nia'₂, a₂jén'₃ ta₁ jaun₂ quió'₅ ne₄ Diú₄. ³ Ca₂le₃jé₃ a₂né₅ jmo₃^r ia₁ tsá₃ ma₂ca₂rë₃cuiin₂₃ Ne'₃, on₃ gué'₂ jniá₂ ma₂ca₂rë₃cuig₂₃. ⁴ Jaun₂ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ le₂né₅ ia₁jaun₂ jé₁ma₂té₂ rë₁të₅₄ jmig₄ jaun₂, dsiog₂ 'au'₂ 'nia'₂ a₂ca₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ jág₁ la₂.

^q25 Salmo 35:19; 69:4.

^r3 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂: "jmo₃ jmái'₂ 'nia'₂."

Ta₁ a₂jmo₅ Jme₂dsí₂ Jñió₅

"Tsá₃ ca₂juá'₃ jniá₂ le₂né₅ lia'₂ con'₂ le₂'uig₅₄, ia₁ jme₁'en₅₄ bá₄ jniá₂ quian'₅₄ 'nia'₂. ⁵ La₁ia₁ në₃ në₃, ma₂nég'₄ i₁'ú₃ quiang'₅₄ i₂ca₂chei₃; jaun₂ lia'₂ 'i₁jan'₂ 'nia'₂ tsá₃ 'ein₂ njag₅: "¿A₂já'₄ guang'₅₄?" ⁶ La₁ qui₂ca₂tá'₂ qui'₂ 'au'₂ 'nia'₂ 'uig₅₄ ia₁ a₂në₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂ a₂né₅. ⁷ La₁ jág₁ dsau₅ bá₄ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂: të₂le₃ a₂dse₃ quián'₂ 'nia'₂ bá₄ a₂né'₄ jniá₂. Ia₁ në₁jua'₂ tsá₃ ca₂já'₃ jniá₂, tsá₃ jiá₃ i₂cuë₃ bí₂ 'au'₂ 'nia'₂; la₁ia₁ chi₂jua'₂ né'₄ jniá₂ në₃, tsin₅₄ jniá₂ 'éi₂ ja₁con'₂ 'nia'₂. ⁸ Jë₁ma₂té₂ rë₁jiá₃ 'éi₂, jme₃jniai₂₃ a₂rë₂gan₂ dsa₂ mi₂güíg₃ cuente quió'₅ dsáu₁, quió'₅ jui₅ dse₃, quió'₅ a₂jáu'₅ 'í₁ ja₁coin₂ në₃. ⁹ Cuente quió'₅ dsáu₁, 'uig₅₄ ia₁ a₂tsá₃ 'éin₂ le₃quió₃ jniá₂; ¹⁰ cuente quió'₅ jui₅ dse₃, ia₁ a₂nég'₄ ja₁con₂ Ne'₃, jaun₂ tsá₃ ma₃jniá₂ jag'₅₄ 'nia'₂; ¹¹ ján₃ bá₄ cuente quió'₅ a₂jáu'₅ 'í₁, ia₁ ma₂jáu'₅ 'í₁ ja₁con₂ i₂'éi₂ i₂gon₂ mi₂güíg₃ la₂.

¹² "Lióng₂ bá₄ jág₁ cha₂ gué₄ a₂juíg₅₄ jniá₂ 'nia'₂, la₁ia₁ tsá₃ qui'₅₄ 'nia'₂ jming₄ le₃ñíg'₂ jë₂ në₃. ¹³ La₁ jë₁ma₂té₂ rë₁jiá₃ Jme₂dsí₂ tí₅ dsón'₂, i₂'éi₂ bá₄ jiog₃ 'nia'₂ jui₅ a₂tí₅ jág₁; ia₁ tsá₃ a₂jaun₂ juá'₂ 'éi₂ o₄quió'₄ 'ñiog₅; a₂jaun₂ bá₄ juá'₂ ca₂le₃jé₃ a₂nag₃, ton'₂ 'é₂ jág₁ jui₁lia'₂ 'e₂ niog₅ lé₂. ¹⁴ Jme₃juag'₂ 'éi₂ jniá₂, ia₁ ñei₂ jui₁lia'₂ a₂lë₅ quió₃ jniá₂, jaun₂ 'éi₂ në₃, jmo₃ jág₁ ja₁con₂ 'nia'₂. ¹⁵ Ca₂le₃jé₃ a₂cha₂ quió'₅ Ne'₃, ján₃ bá₄ lë₅ quió₃ jniá₂; jaun₂ bá₄ lë₃ në₂juá'₃ jniá₂ a₂ñe₂ 'éi₂ jui₁lia'₂ a₂lë₅ quió₃ jniá₂, jaun₂ jmo₃ jág₁ ja₁con₂ 'nia'₂.

Jui₁lia'₂ a₂'lia'₂ dsí₅ dsa₂ le₃tsín₃ a₂lé₂ a₂qui₃jmo₃ 'io'₂

¹⁶ 'Njí'₅₄ ta₁, tsá₃ ma₃jag'₅₄ gué₄ 'nia'₂ jniá₂; la₁ ñjí'₅₄ ta₁ bá₄, jag'₅₄ táng₃ jniá₂, ia₁ né'₄ jniá₂ ja₁con₂ Ne'₃.^s

¹⁷ Jaun₂ në₃, qui₂ca₂nag₃ i₂lin₅₄ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅ ca₂ñíí'₃ riin'₅₄ le₂jain₂ le₂jain₂:

—¿I₂'e₂ 'nio₃ juá'₂ a₂juá'₂ tság₅ jniog₄ le₂né₅: "Njí'₅₄ ta₁, tsá₃ ma₃jag'₅₄ gué₄ 'nia'₂ jniá₂; la₁ ñjí'₅₄ ta₁ bá₄, jag'₅₄ táng₃ jniá₂, ia₁ né'₄ jniá₂ ja₁con₂ Ne'₃?" ¹⁸ ¿I₂'e₂ 'nio₃ juá'₂: "Njí'₅₄ ta₁?" Tsá₃ ne₄ i₂'e₂ jaun₂ 'é₂₃.

¹⁹ Jaun₂ ca₂rë₃lí'₄ Jesús i₂'e₂ 'nio₃ ñag₃ tioin'₅₄, jaun₂ ca₂juá'₂:

—¿A₁qui₂ñí'₄ 'nia'₂ ríng'₂ 'uig₅₄ ia₁ a₂në₂juá'₃ jniá₂: "Njí'₅₄ ta₁, tsá₃ ma₃jag'₅₄ gué₄ 'nia'₂ jniá₂; la₁ ñjí'₅₄ ta₁ bá₄, jag'₅₄ táng₃ jniá₂?"

²⁰ A₂dsí₂jó'₃ juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, a₂tóng'₂ 'nia'₂ qui₁'áu'₂, a₂'lia'₂ 'au'₂ në₃, të₂lia'₂ jmo₃ dsa₂ mi₂güíg₃ 'io'₂. La₁ia₁ le₃tsín₃ bá₄ a₂'lia'₂ 'au'₂ 'nia'₂ jaun₂ a₂qui₃jmó'₂ táng₃ 'io'₂. ²¹ Jui₁lia'₂ líñ₅ jan₂ 'io₅₄ jë₁rë₂chan₂ guein₂ quiain₅, 'lia'₂ dsí₅ ia₁ ma₂ca₂té₂ hora quió'₅; la₁ cang₂ jë₁ma₂ca₂rë₃chán₃ guein₂ quiáin₅, tsá₃ ma₃dsau'₂ dsí₅ a₂ca₂rë₃quí'₃ quió'₅, ia₁ a₂ñí'₄ lë₃ 'io'₂ jén'₅, ia₁ a₂ca₂rë₃chán₃ jan₂ guein₂ mi₂güíg₃ la₂. ²² Ján₃ bá₄ le₂jaun₂ 'nia'₂ në₃; 'lia'₂ 'au'₂ 'nia'₂ rë₂né₃, la₁ jíng₅₄ bá₄ táng₃ 'nia'₂, jaun₂ gué₄ në₃

^s16 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ tsá₃ le₁ton₅ jág₁: "ia₁ né'₄ jniá₂ ja₁con₂ Ne'₃."

jmó¹₂ 'nia¹₂ 'io¹₂ tē¹₂'au¹₂, a₂'lio¹₂ jén¹₂ 'nia¹₂ jaun₂ ca₂lia¹₂ 'i₁jan₂ tsá₃ 'ein₂ lé₂ le₃jñiá¹₂.

²³ 'Jmig₄ jaun₂ tsá₃ ma₃'e₂ qui₁ηag¹₁ 'nia¹₂ jniá₂ 'i₁caun₂. A₂dsí₂jó¹₃ juíg₂ jniá₂ 'nia¹₂, chi₂jua¹₂ 'e₂ a₂mi¹₂ 'nia¹₂ lia¹₂ con¹₂ lé₅ 'éi¹₃ quió₃ jniá₂, cuë₃ bá₄ Ne¹₃. ²⁴ Ca₂lia¹₂ jnió₄ jmig₄ në₃, tsá₃ 'e₂ ma₂mi¹₅₄ 'nia¹₂ 'i₁caun₂ lia¹₂ con¹₂ lé₅ 'éi¹₃ quió₃. Mi₄ 'nia¹₂, jaun₂ guéi¹₁ 'nia¹₂, ia₁jaun₂ le₃'ñia₅ a₂o₂'ñiо₃ o₂jñia₃ 'au¹₂.

Jesucristo bá₄ ca₂tió¹₃ mi₂güíg₃ la₂

²⁵ 'Jág₁ la₂ ma₂në₂juíg₂ jniá₂ 'nia¹₂ quian¹₅₄ jág₁ a₂jáng¹₅ léi₄. La₁ jiá₃ hora a₂tsá₃ ma₃juíg₅₄ jniá₂ 'nia¹₂ quian¹₅₄ jág₁ a₂jáng¹₅ léi₄; lia¹₂ rë₂jiá₃ jág₁ bá₄ juá¹₄ jniá₂ juíg₅₄ 'nia¹₂ a₂'íng₄ Ne¹₃. ²⁶ Jmig₄ jaun₂ mí¹₁ 'nia¹₂ ne₄ Ne¹₃ lia¹₂ con¹₂ lé₅ 'éi¹₃ quió₃ jniá₂. Tsá₃ ma₃tion₅₄ juá¹₄ jniá₂ a₂mi₅₄ jniá₂ ne₄ Ne¹₃ o₄quián¹₂ 'nia¹₂, ²⁷ ia₁ ñiog₅ bá₄ Ne¹₃ 'nói₃ 'nia¹₂, ia₁ 'níog¹₃ 'nia¹₂ jniá₂, ia₁ ma₂ca₂rë₃'én¹₂ 'nia¹₂ a₂guio₃ jniá₂ ja₁con₂ Diú₄. ²⁸ Ca₂O₃'ín₃ jniá₂ ja₁con₂ Ne¹₃ a₂ca₂guang₃ mi₂güíg₃ la₂; la₁ia₁ në₃ në₃ o₃'íng₅ mi₂güíg₃ la₂, jaun₂ nég¹₄ táng₃ ja₁con₂ Ne¹₃.

²⁹ Jaun₂ ca₂juá¹₂ chi¹₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅:

—Në₃ gué₄ në₃ juá¹₂ 'ne₂ lia¹₂ rë₂jiá₃ jág₁; on₃hua¹₅₄ quian¹₅₄ jág₁ a₂jáng¹₅ léi₄. ³⁰ Në₃ gué₄ në₃ ma₂ne₄ jnia¹₅₄ a₂ñi¹₅₄ bá₄ 'ne₂ ca₂le₃jé₃, jaun₂ tsá₃ 'e₂ 'nió¹₅ quiáng¹₂ jua¹₅₄ tsá₃ ñi¹₅₄ 'e₂ qui₃ηag₃ dsa₂ qui₃ñíi¹₃ 'ne₂. 'Uíg₅₄ jaun₂ 'ein₂ jnia¹₅₄ a₂ñe¹₃ 'ne₂ ja₁con₂ Diú₄.

³¹ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—¿Dsón¹₂ jua¹₅₄, në₃ gué₄ 'én¹₂ 'nia¹₂? ³² iJag₄ 'nia¹₂! Ma₂ja₂quián₃ hora, ton¹₂ tē₂në₃ dsón¹₂ bá₄, a₂cuíng¹₂ 'nia¹₂ lé₂, a₂o₁nog¹₄ tsi₁rë₂jang¹₅₄ le₂jang¹₂ le₂jang¹₂ o₁nog¹₄ jma₃quén₅ quiáng¹₂; jaun₂ téi¹₄ 'nia¹₂ jniá₂ tē₃tsing¹₅₄ 'ñiό₃ lé₂. La₁ia₁ tsá₃ 'ñiό₃ jniá₂ tē₃tsing¹₅₄, ia₁ quiong¹₅₄ bá₄ Ne¹₃ jniá₂. ³³ Juíg₂ jniá₂ 'nia¹₂ le₃jé₃ a₂la₂, ia₁jaun₂ 'ag₃ tei₄ 'au¹₂ 'nia¹₂ le₃quió₃ jniá₂. Mi₂güíg₃ la₂ tion₅₄ rë¹₂ qui₁cán¹₂ 'nia¹₂ qui¹₂ 'au¹₂; la₁ia₁ tiá₂ dsia₄ 'nia¹₂ 'au¹₂, ia₁ ma₂ca₂tió₃ bá₄ jniá₂ ja₁con₂ mi₂güíg₃ la₂.

Ca₂chi₃lén¹₂ Jesús Diú₄ Jmei₂ o₄quió¹₄ chi¹₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅

17 ¹ Jme₁ma₂ca₂juá¹₂ Jesús le₂në₅, ca₂chób¹₃ ne₅₄ guei¹₅₄ i₂juíg₃, jaun₂ ca₂juá¹₂:

—Tia₅₄, ma₂té₂ hora quió₃. Jme₁jnia₅ 'a₂ lia¹₂ jlán¹₁ ja₂ñí¹₂, ia₁jaun₂ jme₃jnia₅ ja₂ñí¹₂ 'a₂ lia¹₂ jlán¹₁ 'ne₂. ² Ia₁ ma₂ca₂cué¹₅₄ 'éi₂ 'éi¹₃ ne₄ quió¹₅ ca₂le₃jín₃ dsa₂, ia₁jaun₂ jmo₃ a₂le₃chan₂ co₂tan₅₄ ca₂le₃jín₃ i₂ma₂cuiin₅₄. ³ A₂la₂ lé₅ a₂chan₂ dsa₂ co₂tan₅₄: a₂le₃cuin₅ dsa₂ 'ne₂ i₂líng¹₅ i₂jan₂ tan₅₄ Diú₄ tē₃dsón¹₂, a₂le₃cuiin₂₃ Jesucristo në₃ i₂ca₂chen¹₂ 'ne₂.

⁴ 'Ma₂ca₂jme₁jnia₅ jniá₂ ne₄ gua¹₅₄ 'uë₃ la₂ 'a₂ lia¹₂ jlán¹₁ 'ne₂, ia₁ ma₂ca₂jme₁ 'ña₅ jniá₂ ta₁ a₂ca₂cué¹₅₄ jmo₅₄. ⁵ Në₃ në₃, jaun₂, Tia₅₄, jmo₄ jlán¹₁ jniá₂ ja₁cong¹₂, ju₁lia¹₂ jme₁lín₄ jniá₂ ja₁cong¹₂ lia¹₂ con¹₂ né₃ gué₄ a₂nio₃ mi₂güíg₃.

⁶ 'Ma₂ca₂jme₁jnia₅ jniá₂ ne₄ dsa₂ i₂ca₂cuag'₅₄ jniá₂ jín₄ dsa₂ mi₂güíg₃, i₂'ein₂ líñ₅ 'ne₂. I₂quiáng'₂ bá₄ jme₁lín₄, jaun₂ ma₂ca₂cuag'₅₄ jniá₂; ma₂qui₂ca₂'í₃ tē₂dsí₅ 'éi₂ jág₁ quiáng'₂. ⁷ Ma₂ca₂rë₃ñi₅ 'éi₂, ca₂le₃jé₃ a₂ca₂cué'₅₄ jniá₂ já₅ ja₁con₂ 'ne₂; ⁸ ia₁ ma₂ca₂cué₃ bá₄ jniá₂ jág₁ jaun₂ a₂ca₂cué'₅₄ 'ne₂ jniá₂, jaun₂ ca₂gue₃ bá₄ 'éi₂ né₃. Ma₂ca₂rë₃ñi₅ lia'₂ con₂ tí₅ jág₁, ja₁con₂ 'ne₂ bá₄ o₂'ín₃ jniá₂, ton₂ ca₂rë₃'éin₂ a₂ca₂chei'₂ 'ne₂ jniá₂.

⁹ O₄quió'₄ 'éi₂ bá₄ mi₅ jniá₂, on₃hua'₅₄ o₄quió'₄ dsa₂ mi₂güíg₃. O₄quió'₄ dsa₂ i₂ca₂cuag'₅₄ bá₄ mi₅ jniá₂, ia₁ i₂quiáng'₂ 'ne₂ bá₄ 'éi₂. ¹⁰ Ia₁ ca₂le₃jín₃ dsa₂ quiáng₃, ján₃ bá₄ quiáng'₂ 'éi₂; ton₂ ca₂le₃jín₃ dsa₂ quiáng'₂ né₃, i₂quiáng₃ bá₄ 'éi₂ ján₃, jaun₂ rë₂jniá₂ a₂jlán'₁ jniá₂ tē₂le₃ quian'₅₄ 'éi₂.

¹¹ Tsá₃ ma₃jan₄ jniá₂ mi₂güíg₃ la₂; la₁ia₁ 'éi₂ né₃ tē₂'ñjái₄ mi₂güíg₃, jaun₂ né₄ ja₁con₂ 'ne₂. Tia₅₄ Jñiό₅, jmo₄ 'í₁ 'éi₂ i₂ma₂cuag'₅₄ quian'₅₄ jui₅bí₂ a₂líng'₅, ^t ia₁jaun₂ ca₂ne₅₄ bá₄ léin₂ co₂tan₅₄, jui₁lia'₂ lág₅ jniog₄. ¹² Lia'₂ con₂ jme₁'en₅₄ jniá₂ quiang'₅₄ 'éi₂ mi₂güíg₃ la₂, ^u ma₂qui₂ma₂jmo₃ jniá₂ 'í₁, jaun₂ lia'₂ 'i₁jan₂ 'éi₂ tsá₃ ca₂i₃cón'₅, jñia'₅₄ lia'₂ jan₂ bá₄ i₂'i₄ 'éi'₃ dsí₃'én₂, ia₁jaun₂ le₃ti₃ Si₂.

¹³ Në₃ né₃, né₄ ja₁cong'₂; la₁ia₁ tē₁lia'₂ 'eng₅₄ gué₄ mi₂güíg₃, juá'₅ jniá₂ jág₁ la₂ ia₁jaun₂ le₃'ñjia₅ ja₁con₂ 'éi₂ a₂'io'₂ jén₅ jniá₂. ¹⁴ Ma₂ca₂cué₃ bá₄ jniá₂ jág₁ quiáng'₂, la₁ia₁ dsa₂ mi₂güíg₃ né₃, 'iog₅₄ quió'₅, ia₁ tsá₃ tén₅ 'éi₂ mi₂güíg₃, jui₁lia'₂ jniá₂ né₃, tsá₃ téng₅ mi₂güíg₃. ¹⁵ On₃hua'₅₄ rë'₂ mi₅ jniá₂ jua'₅₄ a₂'uiin'₅₄ mi₂güíg₃, a₂jaun₂ bá₄ mi₅ jniá₂ a₂jmó'₂ 'í₁ ia₁jaun₂ tsá₃ jo₃ i₂së₃dsen₃. ¹⁶ Tsá₃ mi₂güíg₃ téin₅, jui₁lia'₂ jniá₂ né₃, tsá₃ téng₅ mi₂güíg₃. ¹⁷ Chon₄ dsa₂ 'éi₂ tē₂le₃ quian'₅₄ jág₁ tí₅; ia₁ jág₁ quiáng'₂ bá₄ lé₅ jág₁ tí₅. ¹⁸ Jui₁lia'₂ ca₂chei'₂ 'ne₂ jniá₂ jín₄ dsa₂ mi₂güíg₃, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ tsin₅₄ jniá₂ 'éi₂ jín₄ dsa₂ mi₂güíg₃. ^w ¹⁹ O₄quió'₄ 'éi₂ bá₄ tsón₄ jniá₂ 'ñjo₃, ia₁jaun₂ ján₃ bá₄ le₂jaun₂ 'éi₂ né₃, lé₂ rë₂tsoin₅₄ le₃quió'₅ jág₁ tí₅.

²⁰ La₁ia₁ on₃hua'₅₄ jmá'₃ o₄quió'₄ 'éi₂ mi₅ jniá₂; ján₃ bá₄ le₂jiog₅ o₄quió'₄ i₂le₃'én₂ le₃quió₃, tē₂le₃ quian'₅₄ jág₁ quió'₅, ²¹ ia₁jaun₂ léin₂ ca₂ne₅₄ ca₂le₃jín₃, jui₁lia'₂ 'ne₂, Tia₅₄, 'eng'₅₄ ja₁con₂ jniá₂, ton₂ 'en₅₄ gué'₂ jniá₂ ja₁con₂ 'ne₂, ia₁jaun₂ 'éi₂ né₃, dsi₃toin'₅₄ ja₁con₂ jniog₄, ia₁jaun₂ qui₃le₃'én₂ dsa₂ mi₂güíg₃ a₂ca₂chei'₂ jniá₂. ²² Ma₂ca₂cué₃ jniá₂ 'éi₂ a₂jlá'₁ quió₃ a₂ca₂cué'₅₄ 'ne₂ jniá₂, ia₁jaun₂ lén₂ 'éi₂ ca₂ne₅₄, jui₁lia'₂ lág₅ jniog₄ ca₂ne₅₄ ján₃. ²³ Jniá₂ le₃quió'₅ 'éi₂, 'ne₂ gué'₂ le₃quió₃ jniá₂,

^t ¹¹ A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂: "jmo₄ 'í₁ 'éi₂ quian'₅₄ jui₅bí₂ a₂líng'₅, a₂ma₂jmo'₅₄ a₂lín₅ jniá₂ ján₃."

'Nio'₂ jaiton₅ Apéndice A.

^u ¹² A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ tsá₃ chi₁ton₅: "mi₂güíg₃ la₂."

^v ¹² A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂: "ma₂qui₂ma₂jmo₃ jniá₂ 'í₁ quian'₅₄ jui₅bí₂ a₂líng'₅, a₂ma₂jmo'₅₄ a₂lín₅ jniá₂ ján₃."

^w ¹⁸ 'Nio'₂ ja₁ton₅ Juan 20:21.

ia₁jaun₂ le₃'ŋia₅ 'éi₂ a₂léin₂ ca₂ne₅₄, ia₁jaun₂ le₃ŋi₅ dsa₂ mi₂güíg₃
 a₂ca₂chei₂ jniá₂, ton'₂ ca₂jme₁'nióg'₄ 'éi₂ jui₁lia'₂ ca₂jme₁'nióg'₄ jniá₂.
²⁴ 'Tia₅₄, 'nio₃ jniá₂ a₂dsi₃ton'₅₄ 'éi₂ i₂ca₂cuag'₅₄ ja₁cong₂, ia₁jaun₂ tē₃
 ne₅₄ a₂jlá'₁ quió₃ a₂ca₂cué'₅₄ 'ne₂, ia₁ ca₂jme₁'nió'₄ 'ne₂ jniá₂, né'₃ gué₄
 a₂nio₃ mi₂güíg₃. ²⁵ Tia₅₄ i₂dsen₃ gué₄ lín₃, tsá₃ cuíñ₅ dsa₂ mi₂güíg₃ 'ne₂,
 la₁ia₁ jniá₂ cuíng₅ 'ne₂, jaun₂ ma₂ŋi₅ bá₄ dsa₂ la₂ quiáng'₂ a₂ca₂chei₂ 'ne₂
 jniá₂. ²⁶ Ma₂ca₂jme₁jnia₅ jniá₂ ja₁con₂ 'éi₂ 'ein₂ lín'₅ 'ne₂, jaun₂ caun₂
 jme₁jnia₅ bá₄ jniá₂ 'ne₂, ia₁jaun₂ jui₁lia'₂ a₂'nióg'₃ 'ne₂ jniá₂ tē₃'ŋiá₄
 ja₁con₂ 'éi₂, ton'₂ 'ú₄ jniá₂ ja₁coin₂.

Ca₂jña'₃ dsa₂ Jesús

(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53)

18 ¹ Jme₁ma₂ca₂dsan₃ juá'₂ Jesús le₂në₅, ca₂o₃'íin₃ quiain'₅₄ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂, qui₂ca₂'ain₃ Ji'₅₄ Jma₃ Cedrón. Le₂quióng₄ ja₁jaun₂, jme₁cha₂ caun₂ ja₁jme₁cha₂ ni₁'ma₂ 'ag₅ míg₂, ja₁ca₂'í₃ Jesús quiain'₅₄ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅. ² Ján₃ bá₄ le₂jaun₂ Judas i₂jme₁ma₂'en₅₄ jui₅ jáng'₂ quió'₅, jme₁ma₂cuí'₅ bá₄ ja₁jaun₂, ia₁ 'lióng₂ ráun₂ ca₂ñjí'₂ Jesús ja₁jaun₂ quiain'₅₄ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅. ³ Jaun₂ lë₃ ca₂dsióg₃ Judas ja₁jaun₂ quiain'₅₄ co₂nió'₃ 'lióg₂, quiain'₅₄ co₂nió'₃ guë'₂ chi'₂ 'í'₅₄ quián₅ guá'₅, i₂chen₄ quián₅ juig₅₄ jme₂dsa₂ quian'₅₄ dsa₂ fariseos né₃. Ca₂dsi₃lén₂ dsa₂ 'éi₂ qui₂le₁quian₅ ñjí₁tág₂, ni₁'ma₂, quian'₅₄ si₂ ni₁tsí₅, ni₁qui₂ a₂le₁guí'₃ si₂ né₃. ⁴ La₁ia₁ Jesús né₃, jme₁ma₂ñjí₅ bá₄ ca₂le₃jé₃ 'e₂ a₂dsi₃ñjí₂, jaun₂ o₂'íin₃ ja₁jaun₂ ca₂i₁jme₁jein'₂ dsa₂, jaun₂ ca₂ñjí'₃ dsa₂ 'éi₂:

—¿I₂'ein₂ 'nag'₂ 'nia'₂?

⁵ Jaun₂ ca₂ηag₃ dsa₂ 'éi₂:

—Jesús i₂chan₂ Nazaret bá₄ 'nia'₂ jnia'₅₄.

Jaun₂ ca₂ŋag₃ Jesús:

—Jniá₂ bá₄ 'éi₂.

Jaun₂ bá₄ jme₁ chén'₄ Judas i₂jáng'₂ quió'₅, quiain'₅₄ dsa₂ 'éi₂.

⁶ Jaun₂ jme₁ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ dsa₂: “Jniá₂ bá₄ 'éi₂”, jaun₂ i₃léin₂ le₃ca'₃ i₃gain'₅₄ 'uë₃.

⁷ Jaun₂ né₃ ca₂ŋag₃ táŋ₃ Jesús ca₂ŋí'i'₃ dsa₂ 'éi₂:

—¿I₂'ein₂ 'nag'₂ 'nia'₂?

Jaun₂ ca₂ηag₃ táng₃ dsa₂:

—Jesús i₂chan₂, Nazaret bá₄.

⁸ Jaun₂ ca₂ηag₃ táng₃ Jesús:

—Ma₂në₂juíg₂ jniá₂ 'nia'₂, jniá₂ bá₄ líng₅ 'éi₂.^x Chi₂jua'₂ jniá₂ 'nau'₂ 'nia'₂, cuë₄ jmig₄ jui₁dsi₂len₅ bá₄ i₂la₂.

⁹ A₂la₂ ca₂lë₃ ia₁jaun₂ le₃ti₃ lia'₂ con'₂ lé₅ a₂jme₁ca₂juá'₂ Jesús tsí'₅ Jmei₂: “Jui₁lia'₂ i₂ca₂cuag'₅₄ 'ne₂ jniá₂, tsá₃ 'ein₂ ca₂i₃cón'₅ i₁jan₂.”

^x5,6,8 lit. "Jniá, líng₅," co,¹'nió'₄ jein₅ jág₁ lia¹, chen, Jehová. 'Nio'₂, ja₁ton₅ Éxodo 3:14.

¹⁰ Jaun₂ né₃ jme₁quian₅ Si₂mu₅₄ Pe₄ nj₁tág₂, jaun₂ ca₂dsí₃ ca₂quí'₃ rë₂gua₄ ne₁ quió'₅ jan₂ dsa₂ i₂jme₁chen₂ Malco, i₂jme₂ti₃ ta₁ ne₄ jme₂dsa₂ dsen₅₄.

¹¹ La₁ ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ Pe₄:

—Tio'₂ táng₃ njí₁tág₂ ja₁jme₁'i₄. ð'E₂ líñ'₂ 'ne₂ a₂tsá₃ ca₂tín₂ jniá₂
dsi₃njíg₂ a₂ma₂juá'₂ Ne'₃?^y

Nó₃ Jesús ne₄ jme₂dsa₂ dsen₅₄

(Mateo 26:57-58; Marcos 14:53-54; Lucas 22:54)

¹² Jaun₂ né₃ ca₂jnau'₃ co₂nió'₃ 'liób₂ lia'₂ jma₃quiain'₅₄ juíg₅₄, quiain'₅₄ chi'₂ 'í'₅₄ quián₅ guá'₅ né₃, ca,jnai'₃ Jesús, jaun₂ qui,ca,'nei'₂ né₃.

¹³ Jaun₂ ca₂i₁jiog₃ le₂'uig₅₄ ja₁quió' Anás. Anás 'éi₂ né₃ jme₁lín₄ dsi₂jmei₂ Caifás, i₁jme₁lín₄ ta₁ jme₂dsa₂ dsen₅₄ ní₂ jaun₂.

¹⁴ Caifás 'éi₂ né₃ i₂jme₁ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ dsa₂ judíos, a₂jmo₅ jón₂ jan₂ dsa₂ o₄quió'₄ dsa₂ juig₂:^z

Tsá₃ ca₂tion₃ Pe₄ a₂cuiin₂₃ Jesús

(Mateo 26:69-70; Marcos 14:66-68; Lucas 22:55-57)

¹⁵ Jaun₂ ca₂ŋó₃ Si₂mu₅₄ Pe₄ quiain'₅₄ gué₄ jan₂ dsa₂ i₂guia₃-tíñ₂ sián'₂ nén₃, chi₁co'₅₄ quió'₅ Jesús. Dsa₂ guia₃-tíñ₂ jan₂ 'éi₂ nén₃ jme₁cuig₅ bá₄ jme₂dsa₂ dsen₅₄ quió'₅, jaun₂ bá₄ ca₂'í₃ co₂lë₅ quiain'₅₄ Jesús i₁dsi₅ quió'₅ jme₂dsa₂ dsen₅₄. ¹⁶ La₁ Pe₄ nén₃, jaun₂ bá₄ ca₂nau₂ o₄'né₄ të₂le₃ ca₁'né₄. 'Uig₅₄ jaun₂ ca₂o₃'ín₃ dsa₂ guia₃-tíñ₂ i₂ma₂cuig₅ jme₂dsa₂ dsen₅₄ quió'₅, jaun₂ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ 'io₅₄ i₂niog₅ ne₄ o₄'né₄, jaun₂ ca₂ŋíi₂ Pe₄ të₂le₃ dsi₂néi₂.

¹⁷ Jaun₂ né₃ ca₂ηag₃ 'io₅₄ i₂jmo₅ 'í₁ o₄'né₄ ca₂ηfi'₃ Pe₄:

—On₃jua'₅₄ 'ne₂ líng'₅ jan₂ i₂ca₂rë₃tín₃ quián₅ dsa₂ në₅, ¿lia'₅₄?

Jaun₂ ca₂juá'₂:

—Jan₂'ón₄, on₃juá'₅₄ jniá₂ 'éi₂.

¹⁸ Ja₁jaun₂ jme₁tión₂ dsa₂ i₂jme₂ti₃ ta₁, quiain'₅₄ chi'₂ !í'₅₄ quián₅ guá'₅. Jme₁ma₂ca₂dsia₃ ca₂jo'₅₄ si₂, ia₁ a₂jme₁güíg₂, jaun₂ tióin₂ qui₂jme₂dsioin'₂. Ján₃ bá₄ jé₄ jaun₂ jme₁chén'₄ Pe₄ jme₂dsioin'₂.

Chén' ₅ Jesús ne₄ jme₂dsa₂ dsen₅₄

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Lucas 22:66-71)

¹⁹ Jaun₂ ca₂nag₃ jme₂dsa₂ dsen₅₄ ca₂ní'i₃ Jesús cuente quió'₅ chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅, cuente quió'₅ juí₁lia'₂ jág₁ a₂jme₂tag₂₃ né₃.

²⁰ Jaun₂, ca₂ηag₃ Jesús:

—Ma₂qui₂ma₂juá'₃ bá₄ jniá₂ lia'₂ rë₂jiá₃ jág₁ të₃ne₄ ca₂le₃jín₃ dsa₂; jme₁qui₂jme₁tín₂ jniá₂ tián₂ dsa₂ dsi₂néi₂ guá'₅ sinagoga quian'₅₄ i₁dsi₅

^y11 lit. “č'E₂ líñ' ₂ 'ne₂ a₂tsá₃ gui'₅₄ jniá₂ tion₅₄ jmig₂ dsi'₃ a₂ma₂cuë₃ Ne'₃?”

^z14 Juan 11:50.

guá'₅ templo nē₃, ja₁qui₂ñjí'₂ ca₂le₃jín₃ dsa₂ judíos. Tsá₃ 'e₂ jág₁ ma₂juá'₃ jniá₂ 'i₁caun₂ tē₃ chi₁'ma₁. ²¹ ¿'E₂ 'uig₅₄ ñag'₅₄ 'ne₂ jniá₂ jaun₂? Njí'₅₄ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂qui₂ma₂nág₂ jág₁ quió₃, 'e₂ ma₂juíg₂ jniá₂. Jag₄ de'₂, i₂ñji₂ bá₄ 'éi₂ jui₁lia'₂ i₂'e₂ jág₁ a₂ma₂juá'₃ jniá₂.

²² Jme₁ca₂juá'₂ Jesús le₂në₅, jan₂ chi'₂ 'i'₅₄ quián₅ guá'₅ i₂jme₁chén'₄ cau₅, ca₂quein₃ dsi₂ne₄ Jesús, jaun₂ ca₂juá'₂:

—¿Le₁në₅ bá₄ ñag'₅₄ 'ne₂ ne₄ jme₂dsa₂ dsen₅₄?

²³ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—Chi₂jua'₂ 'lig'₅₄ nē₂juá'₃ jniá₂, jua'₅₄, jme₁jnia₅ chi₂jua'₂ já'₄ ca₂'lian'₂ jniá₂ jaun₂. La₁ chi₂jua'₂ dsau₅ bá₄ jág₁ a₂në₂juá'₃, ¿'e₂ guë'₂ lë₃ quein'₂ quió₃?

²⁴ Jaun₂ nē₃ ca₂chei₃ Anás ca₂chein₃ Jesús chi₁'nei'₅₄ ne₄ Caifás, i₂lín₅ jme₂dsa₂ dsen₅₄.

Con'₂ siá'₂ táng₃ tsá₃ ca₂tion₃ Pe₄ a₂cuiin₂₃ Jesús (Mateo 26:71-75; Marcos 14:69-72; Lucas 22:58-62)

²⁵ Të₁lia'₂ jaun₂ nē₃, jaun₂ bá₄ chén'₅ Pe₄ jme₂dsioin'₂ cau₅ si₂, jaun₂ ca₂ñag₃ dsa₂ ca₂ñíi'₃ Pe₄:

—¿On₁jua'₅₄ 'ne₂ líng'₅ jan₂ i₂ca₂rë₃tín₃ quián₅ dsa₂ nē₅?

Tsá₃ ca₂tion₃ Pe₄ jaun₂, ca₂juá'₂:

—Jan₂'ón₄. On₃jua'₅₄ jniá₂ 'éi₂.

²⁶ Jaun₂ nē₃ ca₂ñag₃ jan₂ i₂jme₂ti₃ ta₁ ne₄ jme₂dsa₂ dsen₅₄, i₂lín₅ jan₂ o₁rin'₅₄ dsa₂ i₂ca₂quí'₃ Pe₄ rë₂gua₄, ca₂juá'₂:

—¿Tsa₁ nē₂jín₄ jniá₂ 'ne₂ ja₁cha₂ ni₁'ma₂ jaun₂, co₂lë₅ quian'₅₄ 'éi₂?

²⁷ Jaun₂ con'₂ siá'₂ táng₃ tsá₃ ca₂tion₃ Pe₄ a₂cuiin₂₃ Jesús. Jaun₂ lia'₂ ma₂të₂dsi₅₄ jaun₂, ca₂'o₃ tē₁guí₄ dsó₂.

Chén'₅ Jesús ne₄ Dsi₄má'₂ Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Lucas 23:1-5)

²⁸ Jaun₂ nē₃ ca₂dsen₅ dsa₂ Jesús ja₁quió'₄ Caifás ca₂i₁jiog₃ tē₂ ne₄ta₁ quió'₅ dsi₄má'₂. Jme₁ma₂jnia₃ mi₂güíg₃, jaun₂ tsá₃ ca₂tón'₂ dsa₂ judíos dsi₂néi₂ ne₄ta₁ quió'₅ dsi₄má'₂, ia₁jaun₂ tsá₃ le₃'iog₅ quió'₅, ia₁ 'nio₃ jme₁gué'₃ má₃ quió'₅ Jmig₄ Të₂'in₅₄.

²⁹ 'Uig₅₄ jaun₂ nē₃ ca₂o₃'ín₃ Pilato 'ñiog₅ ja₁tion'₅₄ 'éi₂, jaun₂ ca₂juá'₂:

—¿'E₂ dso₄ bon'₄ 'nia'₂ dsa₂ la₂?

³⁰ Jaun₂ ca₂ñag₃ dsa₂:

—Jua'₅₄ mei'₂ gué₃ tsá₃ rín₅ dsa₂ nē₅ dso₄, tsá₃ o₄gog'₂ 'ne₂ jme₁jiin'₅₄ jnia'₅₄.

³¹ Jaun₂ nē₃ ca₂juá'₂ Pilato ca₂tsí'₃ dsa₂:

—Te₅₄ 'nia'₂ jaun₂, qui₂dsi₅ 'nia'₂ 'éi'₃ quió'₅ lia'₂ con'₂ lë₅ 'Éi'₃ quián'₂ 'nia'₂ guiong'₅₄.

Jaun₂ ca₂ñag₃ dsa₂ judíos:

—La₁ia₁ tsá₃ 'i₄ 'éi'₃ a₂ñjí'₄ jnia'₅₄ jan₂ dsa₂.

³² Le₂në₅ ca₂rë₃ti₃ jág₁ a₂ca₂juá'₂ Jesús 'e₂ ne₅₄ 'mú₃ a₂dsi₃jíi₂.

³³ Jaun₂ ca₂'í₃ táng₃ Pilato të₂le₃ dsi₂néi₂ ne₄ta₁ quió'₅, jaun₂ ca₂té'₃ Jesús jaun₂ ca₂jíi'₃ 'éi₂:

—¿Lín'₅ 'ne₂ Rag₅₄ quián₅ dsa₂ judíos?

³⁴ Jaun₂ ca₂jag₃ Jesús:

—¿A₂jag'₅₄ 'a₂ con'₂ dsi₂jiog₅ 'au'₂ 'jíag'₂ a₂juá'₂ në₅, o₃ chan₂ i₂sián'₂ a₂ma₂juá'₂ 'ag₂₃ jniá₂?

³⁵ Jaun₂ ca₂jag₃ Pilato:

—¿O₃ bá₄ dsa₂ judío líñ₅ jniá₂? Dsa₂ juig₂ quiáng'₂, quian'₅₄ juig₅₄ jme₂dsa₂ bá₄ në₂jáng'₂ quiáng'₂ o₄gu₃ jniá₂. ¿'E₂ ma₂jmo'₅₄?

³⁶ Jaun₂ në₃ ca₂jag₃ Jesús:

—On₃jua'₅₄ mi₂güíg₃ la₂ ja₁gon₂ jniá₂. Jua'₅₄ mei'₂ gué₃ mi₂güíg₃ la₂ ja₁gon₂ jniá₂, jme₁náu₃ 'nei₂ bá₄ dsa₂ i₂quiong'₅₄ jniá₂ ia₁jaun₂ tsá₃ jme₁jáng'₂ dsa₂ ne₄ dsa₂ judíos. La₁ on₃jua'₅₄ ja₁lá₃ ja₁gon₂ jniá₂.

³⁷ Jaun₂ në₃ ca₂juá'₂ Pilato ca₂tsí'₃ Jesús:

—¿Dsón'₂ bá₄ líñ'₅ 'ne₂ rag₅₄ jaun₂ në₃?

Jaun₂ ca₂jag₃ Jesús:

—Dsau₅ bá₄ juá'₂ 'ne₂, a₂lín₅ jniá₂ rag₅₄. Ta₁ jaun₂ ca₂rë₃cháng₃, ta₁ jaun₂ guang₃ mi₂güíg₃, ia₁jaun₂ jáng'₄ jág₁ dsau₅ o₄quió'₄ jág₁ tí₅. Ca₂le₃jín₃ i₂tión₂ le₃quió'₅ jág₁ tí₅, nag₂₃ jág₁ quió₃.

³⁸ Jaun₂ ca₂juá'₂ Pilato ca₂tsí'₃ Jesús:

—¿I₂'e₂ jaun₂ jág₁ tí₅?

Ca₂o₃'ág₃ 'éi'₃ a₂jón₂ Jesús

(Mateo 27:15-31; Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25)

Jme₁ca₂dsan₃ juá'₂ Pilato le₂në₅, ca₂o₃'íñ₃ táng₃, ca₂dsia₃ táng₃ jág₁ quian'₅₄ dsa₂ judíos. Jaun₂ ca₂juá':

—Tsá₃ dso₄ dso'₂ jniá₂ ja₁con₂ dsa₂ la₂. ³⁹ La₁ chí'₅ caun₂ tag₄ quián'₂ 'nia'₂ a₂tén₅ jniá₂ jan₂ dsa₂ ja₁con'₂ 'nia'₂ jme₁të₅ Jmig₄ Të₂'íñ₅₄. ¿'Niog'₂ 'nia'₂ jaun₂ a₂tén₄ jniá₂ Rag₅₄ quián₅ dsa₂ judíos?

⁴⁰ Jaun₂ në₃, ca₂tóin'₂ co₂mi'₅₄ ca₂juá':

—¡On₃jua'₅₄ i₂në₅! ¡Barrabás bá₄ tén₃!

Barrabás 'éi₂ në₃, jme₁líñ₄ jan₂ dsa₂ 'ang₂ i₂ca₂nau₂ 'nei₂.^a

19 ¹ Jaun₂ në₃ ca₂jmo₃ Pilato 'éi'₃ a₂ca₂i₁ban₅ dsa₂ Jesús quian'₅₄ tsi₁'nei₅₄ a₂co₂taun₅. ² Jaun₂ ca₂jmo₃ 'líög₂ caun₂ ni₁tsag₂ corona a₂lé₅ jméi₁ ni₁uing₂ taun₅, jaun₂ ca₂tó'₂ mi₂dsi₄ Jesús. Jaun₂ ca₂quen'₃ dsa₂ Jesús caun₂ tsi₁'mi'₂ chen'₅₄ a₂jniá₂ 'ui'₃ guéin₂. ³ Jaun₂ në₃ qui₂ca₂jme₃quiáin₃ ja₁con₂ 'éi₂, a₂juá':

—iSian'₃ 'ne₂, Rag₅₄ quián₅ dsa₂ judíos!

Jaun₂ qui₂ca₂quein₃ dsi₂ne₄ Jesús.

⁴ Jaun₂ në₃ o₂'íñ₃ táng₃ Pilato, jaun₂ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ dsa₂:

^a40 'Nio'₂ ja₁ton₅ Marcos 15:7.

—Nei₂ 'nia'₂, dséin₄ jniá₂ ja₁lá₃ le₃ja₁con'₂ 'nia'₂, ia₁jaun₂ le₃len'₅₄ 'nia'₂ ca₂lia'₂ 'i₁caun₂ dso₄ tsá₃ dso'₂ jniá₂ ja₁coin₂.

⁵ Jaun₂ o₂'ín₃ Jesús, 'i₄ dsi₅₄ corona lé₅ ni₁uìng₂ taun₅, ján₃ bá₄ qui'₂ tsi₁'mí'₂ chen'₅₄ 'ui'₃ jaun₂. Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ Pilato ca₂tsí'₃ dsa₂:

—iJín₄ 'nia'₂ dsa₂!

⁶ Jaun₂ jme₁qui₂ca₂jág₂ juig₅₄ jme₂dsa₂ quian'₅₄ chi'₂ 'i'₅₄ quián₅ guá'₅ né₃, jaun₂ ca₂jme₃lióg₃ qui₂ca₂tóin'₂ co₂mi'₅₄, ca₂juá'₂:

—iTióin₃ cróg₄! iTióin₃ cróg₄!

Jaun₂ ca₂juá'₂ Pilato:

—Te₅₄ 'nia'₂ jaun₂, tióin₃ 'nia'₂ cróg₄ guiong'₅₄, ia₁ jniá₂ né₃, 'i₁caun₂ dso₄ tsá₃ dso'₂ jniá₂ ja₁coin₂.

⁷ La₁ia₁ ca₂ñag₃ dsa₂ judíos:

—Ron₅ caun₂ 'éi'₃ quián₂ jnia'₅₄, jaun₂ lia'₂ con'₂ lé₅ juá'₂ 'éi'₃ jaun₂, a₂'nió'₅ jóin₂ bá₄; ia₁ a₂jmo₂₃ a₂lín₅ Ja₁ñi'₅₄ Diú₄.

⁸ Jme₁ca₂nág₂ Pilato jág₁ né₅, 'ñio₅ lin₃ gué₄ ca₂i₃gó'₃ dsí₅. ⁹ Jaun₂ ca₂'í₃ táng₃ tē₂le₃ dsi₂néi₂ ne₄ta₁ quió'₅, jaun₂ ca₂ñag₃ ca₂ñí'₃ Jesús:

—¿A₂já'₄ chan'₂ 'ne₂?

La₁ tsá₃ 'e₂ ca₂ñag₃ Jesús, 'i₁caun₂. ¹⁰ Jaun₂ né₃, ca₂juá'₂ Pilato:

—¿Tsa₁ ñag'₅₄ 'ne₂ jág₁ quió'₃ jniá₂? ¿Tsa₁ ñi'₅₄ 'ne₂ jaun₂ a₂'o₂ jniá₂ jui₅bí₂ a₂jmo₅₄ 'éi'₃ a₂tion₃ dsa₂ cróg₄ 'ne₂, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ gué'₂ ján₃, a₂'o₂ jniá₂ jui₅bí₂ a₂long₅₄ 'ne₂?

¹¹ Jaun₂ ca₂ñag₃ Jesús:

—Ca₂lia'₂ 'i₁caun₂ jui₅bí₂ tsá₃ 'au'₂ 'ne₂ ja₁con₂ jniá₂, jua'₅₄ tsá₃ Diú₄ ca₂cué₃. 'Uíg₅₄ jaun₂, jui₁lia'₂ i₂né₂jáng₂ jniá₂ ne'₅₄ 'ne₂, 'ñio₅ lin₃ gué₄ jué'₂ dso₄ rë₂cáin'₄ con'₂ gué₄ 'ne₂.

¹² Ca₂le₃ jaun₂ ca₂'náu'₃ dsí₅ Pilato 'a₂ lia'₂ cuín₅ jmig₄ a₂jme₁lióin₂ Jesús; la₁ dsa₂ judíos né₃ qui₂ca₂tóin'₂ co₂mi'₅₄ ca₂juá'₂:

—iNé₁jua'₂ ca₂lioin'₅₄, tsá₃ líng'₅ a₂mei₅₄ quián₅ dsi₂tan₅₄ emperador!
iIa₁ né₁jua'₂ 'ein₂ jmo₅ líin₅ rag₅₄, líin₅ jan₂ dsa₂ i₂'ñia₅₄ emperador!

¹³ Jaun₂ né₃ jme₁ca₂nág₂ Pilato jág₁ jaun₂, ca₂dsein₂₃ Jesús. Jaun₂ ca₂guá₂ ne₄ta₁ ja₁qui₂dsi₂₃ 'éi'₃; ja₁jaun₂ ja₁chei₂ Gabata quian'₅₄ jág₁ jmei₅ hebreo, co₂'nió'₄ a₂juá'₂, ja₁lé₄ 'uë₃ cang₄. ¹⁴ Jme₁lé₄ jmig₄ a₂jmo₅ dsa₂ co₂jnia₅₄ Jmig₄ Të₂'in₅₄; jme₁ma₂té₂ con'₂ dsi₂ñí'₃; jaun₂ ca₂juá'₂ Pilato ca₂tsí'₃ dsa₂ judíos:

—iJín₄ 'nia'₂ rag₅₄ quiáng'₂!

¹⁵ La₁ ca₂tóin'₂ co₂mi'₅₄ ca₂juá'₂:

—iCau₅ jñiai'₃! iCau₅ jñiai'₃! iTióin₃ cróg₄!

Jaun₂ ca₂juá'₂ Pilato:

—¿A₁'niog'₂ 'nia'₂ tóng₄ cróg₄ rag₅₄ quián'₂ 'nia'₂?

La₁ qui₂ca₂ñag₃ juig₅₄ jme₂dsa₂ ca₂juá'₂:

—Tsá₃ rag₅₄ sián'₂ chan₂ quián₂ jnia'₅₄, jñia'₅₄ lia'₂ jan₂ emperador bá₄.

¹⁶ Jaun₂ bá₄ ca₂jáng'₂ Pilato ca₂jíin'₂ Jesús ia₁jaun₂ tio₃ dsa₂ ne₄ cróg₄.
Jaun₂ ca₂tág₃ dsa₂.

Ca₂tion₃ dsa₂ cróg₄ Jesús (Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43)

¹⁷ O₂'ín₃ Jesús jaun₂, quian₅ cróg₄ quió'₅, a₂ñó₃ jui₅ ja₁té'₂ dsa₂
Dsi₂con'₂ Ni₁mu₅ Mi₂dsi₄ 'Lag₄. Quian'₅₄ jág₁ jmei₅ arameo guë'₂, chei₂
Gólgota. ¹⁸ Ja₁jaun₂ ca₂tion₃ dsa₂ ne₄ cróg₄, jáñ₃ bá₄ ca₂tion₃ gué'₄ dsa₂
on₃ dsa₂ sián'₂ co₂lë₅ quian'₅₄ Jesús, jma₃jan₂ lia'₂ ca₂ton₂ quió'₅; 'ñiog₅
guë'₂ Jesús të₁toin₅₄ dsi₂jo₂.

¹⁹ Jaun₂ ca₂tióng₃ Pilato letras dsi₄ cróg₄ co₂'nió'₄ a₂juá'₂: "JESÚS
CHAN₂ NAZARET, RAG₅₄ QUIÁN₅ DSA₂ JUDÍOS."

²⁰ Jaun₂ juín₅ dsa₂ judíos ca₂'í₂ letras jaun₂, ia₁ ma₂quián₅ chei'₅₄ juig₂
ciudad bá₄ ja₁ca₂tion₃ dsa₂ cróg₄ Jesús jaun₂. Jme₁chi₁ton₅ letras jaun₂
quian'₅₄ jág₁ jmei₅ hebreo, griego, quian'₅₄ jág₁ jmei₅ latín né₃. ²¹ 'Uig₅₄
jaun₂, ca₂juá'₂ juig₅₄ jme₂dsa₂ quian'₅₄ dsa₂ judíos, ca₂tsí'₃ Pilato:

—Tsá₃ lë₁taun₂ "Rag₅₄ quián₅ dsa₂ judíos"; ja₂lin₃ gué'₄ dse₃
taun'₅₄ "I₂juá'₂ a₂lín₅ Rag₅₄ quián₅ dsa₂ judíos."

²² La₁ ca₂ñag₃ Pilato:

—Jui₁lia'₂ a₂ma₂në₂taún₂ jniá₂, co₂në₅ ma₂në₂taún₂.

²³ Jme₁ma₂ca₂lë₃ tion₅ 'lióg₂ Jesús ne₄ cróg₄, jaun₂ ca₂can₃ tsi₁'mi'₂
quió'₅ Jesús, jaun₂ ca₂jmo₃ quén₂ dso'₅₄, jma₃jan₂ 'lióg₂ lia'₂ ca₂dso'₅₄.
Ján₃ bá₄ le₂jaun₂ ca₂can₃ ni₁tsin'₅₄ Jesús. La₁ ni₁tsin'₅₄ né₃, tsá₃
jme₁rë₂'me₅; jme₁lë₄ caun₂ 'mi'₂ con'₂ lë₅ ca₂ta₃ dsa₂, ta₁caun₂.

²⁴ Jaun₂ ca₂juá'₂ 'lióg₂ ca₂tsí'₃ riin'₅₄:

—Co₂ñei'₅₄ tió'₅ tsá₃ guéi₃. Në₃ i₁cáu₂ co₂ñei'₅₄ dsí₂ suerte, o₁ne₄ 'ein₂
tín₅₄.

Jaun₂ le₂në₅ ca₂rë₃ti₃ jág₁ a₂rë₂ton₅ ne₄ Si₂ a₂juá':

Qui₂ca₂dsión'₂ dsa₂ tsín'₅ jniá₂ quiain'₅₄ riin'₅₄,
ca₂co₃ ca₂dsi₂ suerte o₁ne₄ 'ein₂ tñ₅₄^b

Le₂në₅ bá₄ ca₂jmo₃ 'lióg₂ 'éi₂ tioin'₅₄.

²⁵ La₁ chog₅₄ Jesús né₃, jaun₂ bá₄ jme₁chén'₄ cau₅ cróg₄, lia'₂
jma₃quian'₅₄ 'io₅₄ riin'₅₄, quiain'₅₄ María quián₅ Cleofas, quian'₅₄ María
chan₂ Magdala né₃. ²⁶ Jme₁ca₂jín₂ Jesús chog₅₄, quiain'₅₄ chi'₂ dsi₂guia₃-
tín₂ i₂ñf₄ lë₃ jme₁'nioi₃ 'éi₂, chén'₅ cau₅, jaun₂ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ chog₅₄:

—'Io₅₄, né₅ chén'₅ ja₂ñí'₂.

²⁷ Jaun₂ gué'₄ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ dsi₂guia₃-tín₂ 'éi₂:

—Në₅ chén'₅ chog'₂.

Ca₂le₃ jmig₄ jaun₂, ca₂guei₃ chi'₂ dsi₂guia₃-tín₂ 'éi₂ ca₂guein₃ María
dsi₂néi₂ quió'₅.

^b24 Salmo 22:18.

Ca₂jon₃ Jesús

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49)

²⁸ Cang₂ gué₄ jaun₂ né₃, ia₁ jme₁ma₂ñi₅ bá₄ Jesús a₂ma₂ca₂rë₃'nja₅ ca₂le₃jé₃, ia₁jaun₂ le₃ti₃ jág₁ tio'₅₄ ne₄ Si₂, ca₂juá'₂:

—Jmig₂ i₁gui'₁ jniá₂.

²⁹ Jé₄ jaun₂ jme₁chí'₄ caun₂ ni₁dsig₁ a₂'a₄ jmig₂ dsi'₃, jaun₂ ca₂tiá₂ dsa₂ caun₂ ni₁jau₂ 'ñjío'₃, ca₂guioin₃ quian'₅₄ jmig₂ dsi'₃ jaun₂. Jaun₂ ca₂chi₃dsí₂ dsa₂ nei'₅₄ caun₂ ni₁'ma₂ hisopo jaun₂ ca₂chóg'₃ dsa₂ të₂ mi₂'o₄ Jesús. ³⁰ Jme₁ma₂né₂'én'₂ jmig₂ dsi'₃ jaun₂, jaun₂ ca₂juá'₂:

—Ma₂ca₂lë₃.

Jaun₂ né₃ ca₂siób₂ mi₂dsi₅₄, ca₂jáng'₃ jme₂dsí₂ quió'₅.

Ca₂'ág'₂ 'liób₂ ñi₁chen'₂ quió'₅ mi₂dsí₂con₂ Jesús

³¹ Jme₁lé₄ jmig₄ a₂jmo₅ dsa₂ co₂jnia₅₄ Jmig₄ Të₂'in₅₄, jaun₂ tsá₃ 'nio₃ dsa₂ judíos jua'₅₄ lia'₂ ma₂le₁ton₅ jaun₂ ni₁ñi₁₂ dso'₂ cró₄ jmig₄ sa₅₄, ia₁ jmig₄ juë'₂ lín₃ bá₄ sa₅₄ jaun₂. 'Uíg₅₄ jaun₂ né₃ ca₂mi₃ ne₄ Pilato a₂chein₃ 'liób₂ a₂qui₂dsi₃gio₅₄ dsi₂tag₄ 'éi₂, jaun₂ gué₄ të₂. ³² Jaun₂ né₃ ca₂i₁len₅₄ 'liób₂ ca₂i₁gio₂ dsi₂tag₄ i₂le₂'uíg₅₄; ján₃ bá₄ le₂jaun₂ ca₂jmo₃ quian'₅₄ i₂jan₂ i₂chi₁ton₅ cró₄ con₂ Jesús. ³³ La₁ jme₁ca₂jme₃quiáin₃ con₂ Jesús, ca₂jág₃ jme₁ma₂join₂₃ bá₄; 'uíg₅₄ jaun₂ né₃ tsá₃ ma₂ca₂jió₃ dsi₂tag₄ 'éi₂. ³⁴ La₁ ca₂'ág'₂ jan₂ 'liób₂ mi₂dsi₁con₂ Jesús quian'₅₄ ñi₁chen'₂ quió'₅, jaun₂ dsi₂juí₅ le₂jaun₂ ca₂'io₂ jmi₂ quian'₅₄ jmig₂. ³⁵ Jan₂ dsa₂ i₂ca₂të₂ ne₄ i₂jáng'₅ jág₁ dsau₅ la₂; ton'₂ tí₅ bá₄ jág₁ dsau₅ a₂jáng'₅. Ján₃ bá₄ ñi₅ dsa₂ 'éi₂ a₂juá'₂ jág₁ tí₅ të₃dsón'₂, ia₁jaun₂ le₃'én'₂ 'nia'₂ ján₃. ³⁶ Ia₁ a₂ca₂lë₃ la₂, ca₂lë₃ ia₁jaun₂ le₃ti₃ jág₁ a₂rë₂ton₅ ne₄ Si₂ a₂juá'₂: "Lia'₂ i₁caun₂ mu₄ 'éi₂ tsá₃ qui₃gio₃ dsa₂."^c ³⁷ Le₂jaun₂ gué'₂ táng₃ juá'₂ ne₄ Si₂ ja₁siá'₂: "Jág₂ dsa₂ jíin₂ 'éi₂ i₂ca₂'ág'₂ dsa₂ quió'₅".^d

Ca₂'on₃ Jesús

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56)

³⁸ Cang₂ gué₄ jaun₂ né₃, ca₂mi₃ jan₂ dsa₂ i₂chen₂ José, i₂chan₂ juig₂ Arimatea, i₂jme₁lín₄ jan₂ dsa₂ i₂quián₅ Jesús, la₁ia₁ jme₁'ein₂ con'₂ të₃co'₅₄ bá₄, ia₁ a₂gain₃ dsa₂ judíos; ca₂mi₃ Sé₄ 'éi₂ ne₄ Dsi₄má'₂ Pilato a₂con₂ ni₁ñi₁ 'lag₄ Jesús. Ca₂cuë₃ bá₄ Pilato jmig₄, jaun₂ ñe₄ Sé₄ ca₂i₁sioin₅ 'lag₄, jaun₂ ca₂tág₃. ³⁹ Ján₃ bá₄ ca₂dsiób₃ Nicodemo i₂jme₁ca₂i₁dsia₂ jág₁ le₂jñiá₅ quian'₅₄ Jesús a₂'uë₂. Jme₁quian₅ 'éi₂ con'₂ guiób₂-guiá₂ kilos mirra quian'₅₄ áloes a₂ma₂rë₂güíñ₅. ⁴⁰ Jaun₂ ca₂tág₃ Sé₄ quiain'₅₄ Nicodemo ca₂tág₃ 'lag₄ ca₂lio₃ quian'₅₄ tsí₁'mí'₂ tió₃ lia'₂ jma₃quian'₅₄ mi₂ro₂ jaun₂, lia'₂ jme₁lé₄ tag₄ chí'₅ quió'₅ dsa₂ judíos

^c36 Éxodo 12:46; Números 9:12; Salmo 34:20.

^d37 Zacarías 12:10.

a₂jme₁'óin₂ 'lag₄. ⁴¹ Cau₅ ja₁ca₂tion₃ dsa₂ cróg₄ Jesús, jme₁lé₄ caun₂ ja₁cha₂ ni₁'ma₂ a₂'ag₅ míg₂. Jaun₂ jë₄ jaun₂ jme₁dsi₅₄ caun₂ tau₂ 'ñio₅ 'mí₂ ja₁tsá₃ 'ein₂ jme₁ma₂ton'₂ dsa₂ 'i₁jan₂ 'lag₄. ⁴² Jaun₂ 'uig₅₄ ia₁ a₂jme₁lé₄ jmig₄ a₂jmo₃ dsa₂ judíos co₂jña₅₄ quió'₅, ton'₂ 'uig₅₄ ia₁ a₂jme₁lé₄ ma₂quián₅ jaun₂ tau₂ 'ñio₅, jaun₂ ja₁jaun₂ ca₂quio₅ Sé₄ quian'₅₄ Nicodemo ca₂quioin₂₃ Jesús.

Ca₂jen'₅₄ Jesús

(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12)

20 ¹ Jë₁le₂'uig₅₄ jmig₄ semana, ñe₄ María chan₂ Magdala ja₁dsi₅₄ tau₂ 'ñio₅, të₂ o₃'iog₂ të₃ qui₁né'₃ gué₄ le₂jaun₂. Jaun₂ ca₂jág₃, jme₁ma₂rë₃jña'₅₄ bá₄ ni₁cang₁ 'o₄ tau₂ 'ñio₅ jme₁dsióg₃. ² Jaun₂ né₃ ca₂ñái'₃ co₂chi'₅₄ ja₁jme₁'en₅₄ Si₂mu₅₄ Pe₄ quiain'₅ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ jan₂ i₂ñí₄ lë₃ jme₁'nio₃ Jesús 'éi₂, jaun₂ ca₂juá'₂:

—Ma₂në₂dsen₅ dsa₂ Te₁gui'₅₄ dsi₂néi₂ tau₂ 'ñio₅ ja₁jme₁roin₂₃, jaun₂ tsá₃ ne₄ a₂já'₄ në₂quio₅ dsa₂.

³ Jaun₂ né₃ Pe₄ quian'₅₄ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ jan₂ 'éi₂ ca₂'uñin₂ jaun₂ i₃léin₂ ja₁dsi₅₄ tau₂ 'ñio₅. ⁴ Le₃oin₃ bá₄ i₃léin₂ co₂lë₅ co₂'ei₅; la₁ i₂jan₂ 'éi₂ ca₂ñi₃ gué₄ co₂chi'₅₄ con'₂ gué₄ Pe₄, jaun₂ jniái₅ bá₄ ca₂dsióg₃ ja₁dsi₅₄ tau₂ 'ñio₅. ⁵ Jaun₂ ca₂jmo₃ i₁jíñin₂ ca₂ñéi₃ ne₅₄, jaun₂ ca₂jág₃, jaun₂ bá₄ jme₁niog₅ tsi₁'mi'₂ tióg₃, la₁ia₁ tsá₃ ca₂'í₃ dsi₂néi₂. ⁶ Jaun₂ gué₄ ca₂dsióg₃ Si₂mu₅₄ Pe₄ chi₁co'₅₄ quió'₅, jaun₂ ca₂'í₃ dsi₂néi₂ tau₂ 'ñio₅. Jaun₂ ca₂jág₃ 'éi₂ tsi₁'mi'₂ tióg₃: jaun₂ bá₄ jme₁niog₅ ja₁jaun₂; ⁷ ján₃ bá₄ ca₂jág₃ pe₁guí₄ a₂ca₂lio₃ mi₂dsi₄ Jesús. La₁ tsá₃ jme₁ron₅ co₂lë₅ quian'₅₄ tsi₁'mi'₂ tióg₃ jaun₂; cau₅ bá₄ jme₁ron₅ jme₁rë₂jon'₅. ⁸ Jaun₂ bá₄ ca₂'í₃ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ jan₂ 'éi₂, i₂dsióg₃ le₂'uig₅₄; ca₂té₂ ne₅₄, jaun₂ ca₂rë₃'éin₂. ⁹ (Ia₁ tsá₃ jme₁ma₂ñí'₂ gué₄ dsí₅ jág₁ a₂chi₁ton₅ ne₄ Si₂, a₂tion₅₄ niog₅ jen'₅₄ Jesús jín₄ 'lag₄.)

¹⁰ Jaun₂ né₃, i₂len₃ bá₄ táng₃ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ 'éi₂ quió'₅.

Ca₂jme₃jnia₅ Jesús ne₄ María chan₂ Magdala

(Marcos 16:9-11)

¹¹ La₁ jaun₂ bá₄ jme₁chén'₄ María ca₁'né₄ tau₂ 'ñio₅, 'o₂₃. Të₁lia'₂ 'o₂₃ jaun₂, ca₂jmo₃ i₁jíñin₂ a₂ca₂jág₃ të₂le₃ 'ñiò'₃ tau₂ 'ñio₅, ¹² jaun₂ ca₂jíñin₂ on₃ ángeles i₂le₁qui'₂ 'mi'₂ tiog₂, tiáin'₅ jë₄ jme₁ron₅ ni₁ñi₁ Jesús; jan₂ jme₁guá₄ të₂le₃ ja₁lé₄ chi₁gui'₂, i₂jan₂ gué₂ ja₁jme₁lé₄ a₃tag₅.

¹³ Jaun₂ ca₂ñag₃ ángeles ca₂ñíí'₃ María:

—'Io₅₄, ¿'e₂ lë₃ 'au'₂?

Jaun₂ ca₂ñag₃:

—Ia₁ ma₂në₂te₃ bá₄ dsa₂ Te₁gui'₅₄ quiáng₃, jaun₂ tsá₃ guion₄ jniá₂ a₂já'₄ në₂quio₅ dsa₂.

¹⁴ Jë₂ bá₄ ca₂'ñiai₂ jág₁ në₅, jme₁ca₂jéin'₃, jaun₂ ca₂jíñin₂ Jesús jme₁chéin'₄; la₁ tsá₃ jaun₂ jme₁ñi₅, Jesús bá₄ 'éi₂.

¹⁵ Jaun₂ nē₃ ca₂nag₃ Jesús:

—'Io₅₄, ḡ'e₂ lë₃ 'au'₂ 'ne₂? ḡI₂ 'ein₂ 'nag'₂?

Jaun₂, ia₁ a₂lín₂ María a₂lín₅ 'éi₂ dsa₂ i₂jmo₅ 'í₁ 'uë₃ jaun₂, jaun₂ ca₂juá'z:

—Guí⁵⁴, chi₂jua'₂ 'ne₂ ne₂te'⁵⁴, jua'₅₄ a₂já'₄ në₂quioin'₂, ia₁jaun₂ të⁵⁴jníá₂.

¹⁶ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—¡María!

Jaun₂ ca₂jén'₃ María jaun₂ ca₂juá'₂ quian'₅₄ jág₁ jmei₅ hebreo:

—¡Raboni! —co₂'nió'₄ a₂juá'₂: Të₅ quiáng₃.

¹⁷ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Tsá₃ lë₁jmá'₂ quió₃, ia₁ tsá₃ ma₂uíg₂ gué₄ jniá₂ ja₁con₂ Ne'₃. La₁ guan'₂ o₂chei'₅₄ rín'₃ jniá₂, a₂uíg₂ jniá₂ ja₁con₂ Ne'₃, ja₁con₂ Néíl'₅ 'nia'₂ ně₃, ja₁con₂ Diú₄ quiáng₃, ja₁con₂ Diú₄ quián'₂ 'nia'₂ ně₃.

¹⁸ Jaun₂ bá₄ ɳó₃ María chan₂ Magdala 'éi₂ ca₂i₁chi'₄ chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ a₂jme₁ma₂në₂jíñ₂ Te₁gui'₅₄, a₂jme₁ma₂në₂juá'₂ 'éi₂ jág₁ jaun₂.

Ca₂jme₃jnia₅ Jesús ne₄ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂

(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49)

¹⁹ Jme₁ca₂nei₂ jë₁le₂'uig₅₄ jmig₄ semana jaun₂ n  ₃, jme₁tion'₅₄ chi'₂ dsi₂guia₃-t  n₂ le₁  ii'₂, qui₂le₁jn  g₅ 'n  ₅ ja₁tioin'₅₄, ia₁ a₂gain₃ dsa₂ judíos. Jaun₂ ca₂'  ₃ Jesús, jaun₂ ca₂nau₂ dsi₂jo₂ qui  '  ₅ '  i₂, jaun₂ ca₂ju  '  ₂:

—Ju*i*₁'ei₅ tei₄ 'au'₂ 'nia'₂.

²⁰ Jme₁ma₂ca₂juá'₂ le₂në₅, ca₂'ë₃ mi₂gu₂ quian'₅₄ mi₂dsi₁coin₂. Jaun₂ ca₂jmo₃ 'io'₂ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ jme₁ca₂jíñ₂ Te₁gui'₅₄.

²¹ Jaun₂ ca₂juá'₂ táng₃ Jesús:

—Juì₁'ei₅ tei₄ 'au'₂ 'nia'₂. Juì₁lia'₂ ca₂chei₃ Ne'₃ jniá₂, jáñ₃ bá₄ le₂jaun₂
tsin₅₄ jniá₂ 'nia'₂.^e

²² Jaun₂ nē₃ ca₂jéi₂ dsí₂ ne₄ quió'₅ dsa₂ 'éi₂, jaun₂ ca₂juá'₂:

—Guen'₅₄ 'nia'₂ Jme₂dsí₂ Jñjío₅.²³ Chi₂jua'₂ 'ein₂ i₂ca₂'én'₃ 'nia'₂ dsáu₁, ma₂qui₂ca₂i₃'én₂ bá₄ dsáu₁ 'éi₂; chi₂jua'₂ 'ein₂ tsá₃ ca₂'én'₃ 'nia'₂ dsáu₁, të₃'ñjá₄ dsáu₁ ja₁coin₂.

Jág₅ To₁má₄ jífin₂ Te₁gui'₅₄ a₂ma₂ca₂jein'₅₄

²⁴ La₁ To₁má₄ né₃, jan₂ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ i₂té'₂ dsa₂ Dsa₂ Tsin'₅₄, tsá₃ jme₁'ein₅₄ jé₄ quió'₅ riin'₅₄ lia'₂ con'₂ jme₁dsióg₃ Jesús. ²⁵ Jaun₂ lë₃, jme₁ca₂juá'₂ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ riin'₅₄:

—Ma₂në₂jìn₄ jnia'₅₄ Te₁gui'₅₄.

La₁ To₁má₄ nē₃ ca₂juá'₂:

^e21 'Nio', ja₁ton₅ Juan 17:18.

—Në₁jua'₂ tsá₃ ca₂jág₃ jniá₂ léi₄ mi₂gu₂ ja₁ca₂i₃ba₅₄ mi₂ñí₁, ca₂lia'₂ ca₂tiá₃ chi₁gu₃ tau₂ a₂ca₂lë₃ quian'₅₄ mi₂ñí₁, ca₂lia'₂ ca₂tiá₃ mi₂gu₃ mi₂dsi₁coin₂, tsá₃ le₃'éng₂.

²⁶ Jñia₃ jmi₄ cang₂ gué₄ jaun₂, jme₁le₁ñí'₂ táng₃ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅ caun₂ dsi₂néi₂, le₂jaun₂ gué₄ né₃ jme₁'en₅₄ To₁má₄ jë₄ quió'₅ 'éi₂. Jaun₂ né₃, o₁jñia'₅₄ qui₂le₁jnág₅ 'né₅ ja₁tioin'₅₄, ca₂'í₃ Jesús, ca₂nau₂ dsi₂jo₂ quió'₅ 'éi₂, jaun₂ ca₂juá'₂:

—Juí₁'ei₅ tei₄ 'au'₂ 'nia'₂.

²⁷ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ ca₂tsí'₃ To₁má₄:

—'Nia₅ i₂tio'₂ chi₁gog'₂ ja₁lá₃, jag₄ mi₂gu₃; i₂tio'₂ gog'₂ mi₂dsi₁cong₂. Tsá₃ lë₁jmo₂ a₂tsá₃ 'éng'₂, jui₁le₂'éng'₂ bá₄.

²⁸ Jaun₂ né₃ ca₂ñag₃ To₁má₄:

—iT₁gui'₅₄ quiáng₃, Diú₄ quiáng₃ né₃!

²⁹ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Në₃ gué₄ 'éng'₂ 'uig₅₄ ia₁ a₂në₂jag'₅₄ jniá₂. 'E₂ gué₄ dsen₃ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂tsá₃ ca₂jág₂, la₁ 'éin₂ bá₄.

Ta₁ a₂qui'₅ si₂ la₂

³⁰ Jaun₂ né₃, 'lióng₂ bá₄ léi₄ jué'₂ siá'₂ ca₂jmo₃ Jesús ne₄ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅ a₂tsá₃ tio'₅₄ ne₄ si₂ la₂. ³¹ La₁ia₁ qui₂rë₂ton₅ a₂la₂, ia₁jaun₂ le₃'én'₂ 'nia'₂ a₂lín₅ Jesús I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄, ton'₂ lín₅ Ja₁ñí'₅₄ Diú₄, ia₁jaun₂ jë₁ma₂qui₂ca₂rë₃'én'₂ 'nia'₂, le₃chan'₂ bá₄ 'nia'₂ co₂tan₅₄ le₃quió'₅ 'éi₂.

Ca₂jme₃jnia₅ Jesús ne₄ guion₃ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅

21 ¹ Cang₂ gué₄ jaun₂, ca₂jme₃jnia₅ táng₃ Jesús ne₄ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ quiáin₅ chei'₅₄ Jmí₁ñí'₄ Tiberias.^f Le₂la₂ bá₄ ca₂lë₃:

² Jme₁tion'₅₄ co₂lë₅ Si₂mu₅₄ Pe₄; To₁má₄, i₂té'₂ dsa₂ Dsa₂ Tsín'₅₄; Natanael i₂chan₂ juig₂ Caná ja₁tén₄ 'uë₃ Galilea; le₃on₃ ja₁ñí'₅₄ Zebedeo né₃; quiain'₅₄ on₃ gué₄ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ sián'₂ quián₅ Jesús. ³ Jaun₂ ca₂juá'₂ Si₂mu₅₄ Pe₄:

—Nei₅₄ i₁cháng'₃ ju₄.

Jaun₂ ca₂ñag₃ 'éi₂:

—Ján₃ bá₄ dsau₅₄ jnia'₅₄ quian'₅₄ 'ne₂.

Jaun₂ i₃léin₂, ca₂uíg₂ 'ñío'₃ caun₂ tsí₁mu₅, la₁ a₂'uë₂ jaun₂ tsá₃ ju₄ ca₂join₃ 'i₁jan₂.

⁴ Jme₁ca₂jnia₃ táng₃ jaun₂, jaun₂ jme₁chén'₄ Jesús chei'₅₄ jmí₁ñí'₄, la₁ tsá₃ jaun₂ ñi₅ chi'₂ dsi₂guia₃-tíñ₂ jñia'₅₄ Jesús bá₄ 'éi₂. ⁵ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ Jesús:

^f1o₃, Jmí₁ñí'₄ Galilea.

—'Nia'₂ chi'₂, ¿tsa₁ ju₄ chan₂ quián'₂ 'nia'₂?

Jaun₂ ca₂ηag₃ 'éi₂:

—Lia'₂ 'i₁jan₂.

⁶ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ Jesús:

—Tiong₂ 'nia'₂ 'má₅ quiáng'₂ tē₂le₃ gu₂ ne₁ tsí₁mu₅, jaun₂ join'₅₄ 'nia'₂.

Jaun₂ le₂jaun₂ bá₄ ca₂jmo₃. Jme₁co₂lág₂ jaun₂ tioin'₅₄ tsá₃ lé₂ dsí₃ tsí₁'má₅ dsi₂jmig₂, ia₁ a₂ηí₄ lē₃ juín₅ i₁ju₁ jme₁tion'₅₄ 'njió'₃.

⁷ Jaun₂ né₃ ca₂juá'₂ chi'₂ dsi₂guia₃-tí₂ i₂jme₁'nio₃ Jesús gué₄ lin₃, ca₂tsí'₃ Pe₄:

—iTé₁gui'₅₄ bá₄ ó₃!

Jë₂ bá₄ con'₂ ca₂nág₂ Si₂mu₅₄ Pe₄, Te₁gui'₅₄ bá₄ 'éi₂, ca₂quí'₂ tsin'₅₄ jang₄ le₃co'₅₄ (ia₁ jme₁ma₂né₂jjiá'₂ a₂jme₁jmo₃ ta₁) jaun₂ ca₂tiáin₂ dsi₂jmig₂. ⁸ Chi'₂ dsi₂guia₃-tí₂ riin'₅₄ gué'₂ né₃, ca₂dsi₃lein₃ bá₄ tē₂ chei'₅₄ jmi₁ñí'₄ quian'₅₄ tsí₁mu₅ qui₂tsí₂cuín'₅ tsí₁'má₅, ca₂lia'₂ rë₂can'₂ ju₄. Ia₁ tsá₃ uíng₂ jme₁tioin'₅₄ ja₁lé₄ chei'₅₄ jmi₁ñí'₄: con'₂ caun₂ 'njiá₂-láu₂ metros bá₄ jme₁tí₄. ⁹ Jme₁ca₂síóin₃ 'uë₃ né₃, ca₂jág₃ a₂ma₂niog₅ si₂ tá'₃, ján₃ bá₄ jme₁ma₂dsín₂ jan₂ ju₄ ne₄ si₂; ján₃ bá₄ jme₁te₁'i₁ i₁ñí'₄ né₃.

¹⁰ Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Jnja₅ jan₂-on₃ ju₄ i₂lia'₂ né₂chan'₂ 'nia'₂.

¹¹ Jaun₂ ca₂uíg₂ Si₂mu₅₄ Pe₄ guei'₅₄ tsí₁mu₅. Jaun₂ ca₂tsé'₃ tsí₁'má₅ ca₂të₂ chei'₅₄ jmig₂ lia'₂ rë₂can'₂ tion'₅₄ ju₄ ca₁can'₅₄. Con'₂ caun₂ 'njiá₂-lón₂ rë₂dsí₂ tē₂láu₃-guia₃-ún₂ (153) ju₄ jme₁tion'₅₄. La₁ o₁jnja'₅₄ la₂ juín₅ ju₄ jme₁tion'₅₄, tsá₃ ca₂gag₂ bá₄ gué₄ tsí₁'má₅. ¹² Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús ca₂tsí'₃ chi'₂ dsi₂guia₃-tí₂:

—I₂nó'₅ 'nia'₂ i₂qué'₂ má₃ tē₂ o₃'iog₂.

Jaun₂ lia'₂ 'i₁jan₂ chi'₂ dsi₂guia₃-tí₂ tsá₃ tiá₂ dsí₅ ηag₃ i₂'ein₂ 'éi₂, ia₁ ñjí₅ bá₄ jaun₂ Te₁gui'₅₄ bá₄ 'éi₂. ¹³ Jaun₂ né₃ ca₂jme₃quián₃ Jesús, ca₂can₃ i₁ñí'₄, jaun₂ ca₂cué'₃ chi'₂ dsi₂guia₃-tí₂. Ján₃ bá₄ le₂jaun₂ ca₂jmo₃ quian'₅₄ ju₄. ¹⁴ A₂né₅ jë₁ca₂té₂ 'nag'₂ ráun₂ a₂ca₂jme₃jnia₅ Jesús ne₄ chi'₂ dsi₂guia₃-tí₂ quián₅ cang₂ jme₁ca₂jein'₅₄ ja₁jme₁rë₂'liin₅₄.

Dsia₅ Jesús jág₁ quian'₅₄ Si₂mu₅₄ Pe₄

¹⁵ Cang₂ jme₁ca₂lë₃ gué'₅ má₃ tē₂ o₃'iog₂, ca₂ηag₃ Jesús ca₂ñí'₃ Si₂mu₅₄ Pe₄:

—Si₂mu₅₄, ja₁ñí'₅₄ Juan₅₄, ^g ¿dsau₅ 'nióg'₃ jniá₂ lia'₂ con'₂ gué₄ dsa₂ tion₂ la₂?

Jaun₂ ca₂ηag₃ Pe₄:

—Ján₅, Te₁gui'₅₄. Njí'₅₄ bá₄ 'ne₂ jaun₂, a₂'nió₃ jniá₂ 'ne₂.

Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Jme₁tan₅₄ guein₂ já'₂ cha'₂ quiáng₃ jaun₂.

¹⁶ Jaun₂ ca₂ηag₃ táng₃ Jesús jë₁ca₂té₂ táng₃ ráun₂:

^g15 o₃, ja₁ñí'₅₄ Jonás.

—Si₂mu₅₄, ja₁ŋi'₅₄ Juan₅₄, ¿'nióg'₃^h jniá₂?

Jaun₂ ca₂ŋag₃ Pe₄:

—Ján₅, Te₁gui'₅₄. Ni'₅₄ bá₄ 'ne₂ jaun₂ a₂'nió₃ jniá₂ 'ne₂.

Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Jmo₄ 'í₁ já'₂ cha'₂ bë'₅₄ quiáng₃ jaun₂.

¹⁷ Jaun₂ ca₂ŋag₃ táng₃ Jesús jë₁ca₂té₂ 'nag'₂ ráun₂:

—Si₂mu₅₄, ja₁ŋi'₅₄ Juan₅₄, ¿'nióg'₃ jniá₂?

Jaun₂ ca₂í₃ qui'₂ dsí₅ Pe₄ ia₁ ca₂ŋag₃ Jesús jë₁ca₂té₂ 'nag'₂ ráun₂,

“¿'nióg'₃ jniá₂? ” Jaun₂ ca₂juá'₂:

—Te₁gui'₅₄, ca₂le₃jé₃ bá₄ ñi'₅₄ 'ne₂. Ni'₅₄ bá₄ 'ne₂ jaun₂ a₂'nió₃ⁱ jniá₂ 'ne₂.

Jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús:

—Jme₁tan₅₄ já'₂ cha'₂ bë'₅₄ quiáng₃ jaun₂. ¹⁸ A₂dsí₂jó'₃ juá'₅ jniá₂, lia'₂ con'₂ jme₁líng'₄ gué₄ dsa₂ chi'₂, jme₁ting'₂ jme₁quí'₂ tsíng'₂, jaun₂ jme₁góg'₂ a₂já'₄ 'niog'₂ gog'₅₄; la₁ia₁ jë₁ma₂líng'₅ jan₂ dsa₂ ma₂guen'₂, jaun₂ nei'₅₄ gog'₂, jaun₂ i₂sián'₂ bá₄ quei'₃ tsíng'₂, jaun₂ dsí₃jiog₃ ja₁tsá₃ 'niog'₂ gog'₅₄.

¹⁹ Jme₁ca₂juá'₂ Jesús le₂në₅, ca₂jmo₃ já₁ a₂'ë₂₃ 'e₂ ne₅₄ 'mú₃ a₂'i₄ 'éi'₃ dsí₃ñí₂ Pe₄, a₂jme₃jniai₂₃ a₂jlán'₁ Diú₄. Jaun₂ ca₂juá'₂ táng₃ ca₂tsí'₃ Pe₄:

—i'Éin₃ jniá₂!

Chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ i₂'nió₄ gué₄ quián₅ Jesús

²⁰ Jme₁ca₂jén'₃ Pe₄ le₃ca'₃, ca₂jág₃ já₅ chi₁co'₅₄ quió'₅, chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ i₂'nio₃ Jesús gué₄ lin₃; chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ 'éi₂ i₂jme₁guá₄ cau₅ le₃jén'₃ quió'₅ Jesús ja₁ca₂gué'₃ má₃ të₂le₃ ca₂nei₂, ján₃ bá₄ 'éi₂ i₂ca₂ŋag₃ ca₂ñíí'₃ Jesús, jme₁ca₂juá'₂: “Te₁gui'₅₄, ¿i₂'ein₂ 'éi₂ i₂jáng'₂ quiáng'₂? ” ²¹ Jaun₂ jme₁ca₂jág₃ Pe₄ ca₂jín₂ 'éi₂, ca₂ŋag₃ ca₂ñíí'₃ Jesús:

—Te₁gui'₅₄, i₂la₂ guë'₂: ¿'e₂ jén'₄?

²² Jaun₂ ca₂ŋag₃ Jesús:

—Chi₂jua'₂ 'nio₃ jniá₂ a₂chan₂ i₂në₅ ca₂lia'₂ jë₁ma₂guión'₃ táng₃ jniá₂, ¿'e₂ bá₄ 'uig₅₄ 'ne₂ 'í₅ 'au'₂? La₁ia₁ 'ne₂ 'éin₃ jniá₂.

²³ Jaun₂ në₃ ca₂i₃'ag₅₄ já₁ në₅ jín₄ riin'₅₄ a₂tsá₃ jón₂ chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ 'éi₂. La₁ia₁ on₃jua'₅₄ jaun₂ ca₂juá'₂ Jesús a₂tsá₃ jón₂ 'éi₂; a₂jaun₂ bá₄ ca₂juá'₂: “Chi₂jua'₂ 'nio₃ jniá₂ a₂chan₂ i₂në₅ ca₂lia'₂ jë₁ma₂guión'₃ jniá₂ táng₃, ¿'e₂ bá₄ 'uig₅₄ 'ne₂ 'í₅ 'au'₂? ”

²⁴ Chi'₂ dsí₂guia₃-tíñ₂ 'éi₂ bá₄ la₂, i₂jáng'₅ já₁ dsau₅ 'a₂ lia'₂ ca₂lë₃, i₂ca₂tó'₂ já₁ la₂ ne₄ si₂ në₃. Jaun₂ ne₄ bá₄ jniog₄, a₂tí₅ bá₄ já₁ dsau₅ a₂jáng'₅ 'éi₂.

^h15-17 griego: agapeo (juí₁lia'₂ 'a₂ lia'₂ 'nio₃ Diú₄ dsa₂ mi₂güíg₃).

ⁱ15-17 griego: fileo (juí₁lia'₂ 'a₂ lia'₂ 'nio₃ dsa₂ mi₂güíg₃ rin'₅₄ a₂mei₅₄ quiáiñ₅).

²⁵ Ján₃ bá₄ cha₂ 'lióng₂ a₂siá'₂ a₂ca₂jmo₃ Jesús; jua'₅₄ mei'₂ gué₃
dsí₃to'₅₄ ne₄ si₂ le₂caun₂ le₂caun₂, ca₂lia'₂ jnia'₅₄ ta₁caun₂ mi₂güíg₃ bá₄
tsá₃ jme₁'éi'₄ si₂ jua'₅₄ ca₂'ué'₃ dsa₂, líñ₂ jniá₂.^j
Co₂në₅.

^j25 A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ juá'₂ ján₃: “A₂méi₃.”